

Међународна научна конференција
International Scientific Conference

СЕОБЕ ОД АНТИКЕ ДО ДАНАС
MIGRATION FROM ANTIQUITY TO THE PRESENT DAYS

Књига сажетака
Book of abstracts

За издавача

For the publisher

Проф. др Ивана ЖИВАНЧЕВИЋ-СЕКЕРУШ
Декан Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду

Prof. Ivana ŽIVANČEVIĆ SEKERUŠ, PhD
Dean of the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

Програмски одбор

Program Committee

Проф. др Ивана ЖИВАНЧЕВИЋ СЕКЕРУШ
Декан Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду

Prof. Ivana ŽIVANČEVIĆ SEKERUŠ, PhD
Dean of the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

Проф. др Давид АСТОРИ
Универзитет у Парми

Prof. Davide ASTORI, PhD
University of Parma

Проф. др Иван ЈОРДОВИЋ
Универзитет у Новом Саду

Prof. Ivan JORDOVIĆ, PhD
University of Novi Sad

Проф. др Александар ИЉИЧ ФИЉУШКИН
Универзитет у Санкт Петербургу

Prof. Alexander Ilyich FITYLUSHKIN, PhD
Saint Petersburg State University

Проф. др Драган ПРОЛЕ
Универзитет у Новом Саду

Prof. Dragan PROLE, PhD
University of Novi Sad

Проф. др Артуро МАРЦАНО
Универзитет у Пизи

Prof. Arturo MARZANO, PhD
University of Pisa

Др Недељко В. РАДОСАВЉЕВИЋ
Историјски институт, Београд

Senior Research Fellow, Nedeljko V. RADOSAVLJEVIĆ, PhD
Institute of History, Belgrade

Проф. др Светозар БОШКОВ
Универзитет у Новом Саду

Assoc. Prof. Svetozar BOŠKOV, PhD
University of Novi Sad

Доц. др Евангелос ПРОТОПАПАДАКИС
Каподистријски и национални Универзитет у Атини

Assist. Prof. Evangelos PROTOPAPADAKIS, PhD
National and Kapodistrian University of Athens

Проф. др Ифигенија РАДУЛОВИЋ
Универзитет у Новом Саду

Assoc. Prof. Ifigenija RADULOVIĆ, PhD
University of Novi Sad

Доц. др Марија БАРАМОВА
Универзитет Св. Климент Охридски у Софији

Assist. Prof. Maria BARAMOVA, PhD
Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Проф. др Ђура ХАРДИ
Универзитет у Новом Саду

Assoc. Prof. Đura HARDI, PhD
University of Novi Sad

Др Милан МИЦИЋ
Помоћник Покрајинског секретара за културно наслеђе

Research Associate, Milan MICIĆ, PhD
Provincial Secretariat for Culture Public Information and Relations with Religious Communities

Доц. др Снежана ВУКАДИНОВИЋ
Универзитет у Новом Саду

Assist. Prof. Snežana VUKADINOVIĆ, PhD
University of Novi Sad

Доц. др Вјеран КУРСАР
Универзитет у Загребу

Assist. Prof. Vjeran KURSAR, PhD
University of Zagreb

Др Јоанис ЕЛИАДЕС
Византијски музеј и галерија уметности у Никозији

Ioannis A. ELIADES, PhD
Byzantine Museum and Art Galleries, Nicosia

Др Владимир БОШКОВИЋ
Каподистријски и национални Универзитет у Атини

Vladimir BOŠKOVIĆ, PhD
National and Kapodistrian University of Athens

Организациони одбор

Наставници и сарадници Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Доц. др Снежана ВУКАДИНОВИЋ, Проф. др Ифигенија РАДУЛОВИЋ, Доц. др Борис СТОЈКОВСКИ,
Доц. др Ненад НИНКОВИЋ, др Мирослав ПАВЛОВИЋ, др Александра СМIRНОВ БРКИЋ,

Докторанди Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
мср Паулина ЧОВИЋ, мср Дејана ВАСИН, мср Небојша КАРТАЛИЈА,
мср Андрија ПОПОВИЋ, мср Александар М. ГАЈИЋ, мср Никола МИЛИВОЈЕВИЋ,
мср Вукашин ВУКМИРОВИЋ, мср Милан ЧАБРИЛО

Organizing Committee

Members of the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad
Assist. Prof. Snežana VUKADINOVIĆ, PhD, Assoc. Prof. Ifigenija RADULOVIĆ, PhD, Assist. Prof. Boris STOJKOVSKI, PhD,
Assist. Prof. Nenad NINKOVIĆ, PhD, Assist. Miroslav PAVLOVIĆ, PhD, Assist. Aleksandra SMIRNOV BRKIĆ, PhD,

PhD Students of the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad
Paulina ČOVIĆ, MA, Dejana VASIN, MA, Nebojša KARTALIJA, MA,
Andrija POPOVIĆ, MA, Aleksandar M. GAJIĆ, MA, Nikola MILIVOJEVIĆ, MA,
Vukašin VUKMIROVIĆ, MA, Milan ČABRILO, MA

Секретар

Secretary

Јелена Тривунић МАЛЕШЕВИЋ

Jelena TRIVUNIĆ MALEŠEVIĆ

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ   UNIVERSITY OF NOVI SAD
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ   FACULTY OF PHILOSOPHY
ОДСЕК ЗА ИСТОРИЈУ   DEPARTMENT OF HISTORY
ЦЕНТАР ЗА ИСТОРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА   CENTER FOR HISTORICAL RESEARCH

Међународна научна конференција

СЕОБЕ ОД АНТИКЕ ДО ДАНАС

Нови Сад, Србија 14-15. април 2018.

International Scientific Conference

MIGRATION FROM ANTIQUITY TO THE PRESENT DAYS

Novi Sad, Serbia, 14-15 April 2018.

КЊИГА САЖЕТАКА BOOK OF ABSTRACTS

Нови Сад   Novi Sad
2018

Књига сажетака је штампана уз финансијску помоћ Покрајинско секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова
Book of abstracts is printed with financial support of the Provincial Secretariat for Social Policy, Demography and Gender Equality

УНУТРАШЊА КОЛОНИЗАЦИЈА И ЕТНОГЕНЕЗА У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ КАСНОГ СРЕДЊЕГ ВЕКА

Сажетак: Циљ наше презентације је указати на могући однос између унутрашње колонијације и постепеног формирања, диференцијације и стабилизације етничких група. Унутрашња колонијација је термин који описује дуготрајан процес формирања нових насеља узрокованих брзим растом популације услед сталног напредовања технике и релативне стабилности државних формација у Европи у касном средњем веку. Супротно популарном мишљењу, ови процеси су се одвијали углавном под строгим контролом државних органа, тј. монарха и лидера цркве и секуларних некретнина у оквиру појединачних државних формација. Циљ нам је указати на најважније карактеристике ових догађаја. Осим тога, становници сваке одвојене државе су били подвргнути специфичном правном систему, културним и црквеним условима, књижевној пракси и многим другим аспектима свакодневног живота. Као последица, претходно углавном униформна популација развила је своје карактеристичне карактеристике; такав је дијалект или језик и етнографски детаљи (костим, народна традиција) након територијалне поделе у две или више политичких јединица. Становништво насељено дуж једне стране граничне линије почело је да се зове МИ, у поређењу са становницима суседних земаља, које су постале ОНИ.

Кључне речи: Унутрашња колонијација, миграције, државне и црквене некретнине, етничка формирања.

Vladimir ALEKSIĆ
Faculty of Philosophy Niš

INTERNAL COLONIZATION AND THE ETHNIC FORMATION IN THE SOUTH-EAST EUROPE IN THE LATE MIDDLE AGES

Abstract: The aim of our presentation is to point out the possible relation between the internal colonization and the gradual formation, differentiation and stabilization of the ethnic groups. The internal colonization is the term which describes the long lasting process of the formation of new settlements caused by the rapid growth of the population due the steady advance of technique and relative stability of the state formations in Europe in the late Middle Ages. Contrary to popular opinion, these processes occurred mostly under the strict control of the state organs, i.e. monarch and the leaders of church and secular real estates within individual state formations. We aim to point out the most important characteristics of these developments. Besides, the inhabitants of each separate state were subjected to the specific legal system, cultural and church conditions, literature practice and many other aspects of the daily life. As the consequence, previously mostly uniform population developed its own characteristic features; such are the dialect or language, and ethnographic details (costume, folk tradition) after the territorial division in two or more political units. The population settled along the one side of the border line started to call itself US, in comparison to the inhabitants of the neighboring countries, which became THEY.

Keywords: Internal Colonization, Migration, Secular and Church Real estates, Ethnic Formation.

Самир АЛИЧИЋ
Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

О ПРОМЕНИ ПРЕБИВАЛИШТА (DOMICILIUM) У РИМСКОМ ПРАВУ

Сажетак: Предмет излагања је институт пребивалишта (domicilium) у римском праву. Циљ истраживања је да се путем анализе римских правних текстова укаже на различите проблеме и на њихова могућа решења у погледу промене пребивалишта, и то са аспекта како услова за промену пребивалишта, тако и правних последица које из тога настају. Што се тиче услова за промену домицила, предмет анализе биће одређена правна питања везана како за објективни елемент домицила, односно промену места становања (habitatio), тако и за субјективни елемент (animus), односно вољу за напуштањем старог и заснивањем новог места становања. У погледу правних последица, биће истраживани различити правни ефекти које промена пребивалишта има на правни статус лица.

Кључне речи: стари Рим, право, римско право, пребивалиште, промена пребивалишта.

ON THE CHANGE OF DOMICILE (DOMICILIUM) IN ROMAN LAW

Abstract: The article deals with the issue of domicile (domicilium) in the Roman law. By analysing the Roman legal texts, our scope is to identify some legal problems which could arise from the change of domicile, and to indicate the possible solutions from the aspects of the conditions for the change of domicile and its legal consequences. As far as the conditions of domicile change are concerned, the object of analysis will be both the objective element of domicile, i. e. the change of the place of living (habitatio), and the subjective element (animus), i. e. the will for abandoning the old and finding new place of habitation. As far as legal consequences are concerned, the object of the research will be various legal effects which may be produced on the legal status of a person caused by the change of domicile.

Keywords: Ancient Rome, Law, Roman Law, Domicile, Change of Domicile.

Виктор АНИСИМОВ
Државни Универзитет за Педагогију Москва

ТРАДИЦИЈА ДУНАВСКИХ НАРОДА НА ЈУЖНОЈ ОБАЛИ БАЛТИЧКОГ МОРА У ВРЕМЕ ЛАТЕНСКЕ КУЛТУРЕ

Сажетак: Наслов овог извештаја је посвећен тренутним стањем истраживања келтског (Ла Тен) културног утицаја на јужну обалу Балтичког мора између латенских култура и римског доба. Посебна пажња је дата функционисању ћилибарског пута, који је повезивао територије Средњег Дунава са јужним Балтиком током пменутог периода. Такође, поставља се претпоставка да је овај пут коришћен, не само за ширење престижне латенске (келтске) моде, него и за њихово промивисање као главних носилаца келтске културне традиције. Главна улога у преношењу културних традиција је најчешће дата елити.

Кључне речи: Келти, култура латена, јужна обала Балтичког мора.

Victor ANISIMOFF
Moscow State Pedagogical University

DANUBE TRADITIONS ON THE SOUTHERN COAST OF THE BALTIC SEA IN LA TÈNE TIME

Abstract: The topic of the report is devoted to the current state of research on the ways of the Celtic (La Tène) cultural influences on the southern coast of the Baltic Sea between La Tène and Roman eras. Particular attention is paid to the functioning of Amber Road, connecting the territory of the Middle Danube to the South Baltic during the period under consideration. Also puts forward the assumption that this route used to be a way not only for spread of the prestigious La Tène (Celtic) fashion, but also for promoting themselves as the main carriers of the Celtic cultural traditions. The main role in the transmission of cultural traditions is given mostly elite.

Keywords: Celts, La Tène culture, southern coast of the Baltic Sea.

Ирена АРСИЋ
Филозофски факултет у Нишу

О ТРИМА ДУБРОВКИЊАМА XIX ВЕКА: КАТАРИНА НИКОЛАЈЕВИЋ (о.1813-о.1851), ВАСИЛИЈА ЛАИНОВИЋ (1824-1895), ТЕОДОРА БОШКОВИЋ (1835-1895)

Сажетак: Формирање и јачање српске православне заједнице у Дубровнику XIX века изискивало је знатне напоре и ангажовање њених припадника, али и рађало значајне личности у привредном, друштвеном и културном смислу.

Међу њима, готово заборављене су три жене: Бокељка Катарина Берберовић удата Николајевић, Фочанка Василија Тошовић, удата Лаиноввић, и рођена Дубровкиња, са пореклом из Требиња, Теодора Путица, удата Бошковић. У новој средини оне су се, обављајући традиционалне породичне обавезе, и додатно ангажовале – Катарина Николајевић као значајна потпора једној од кључних личности Дубровника тога доба – Ђорђу

Николајевићу, Василија Лаиновић, као прва и једина жена издавач и штампар, и Тедора Бошковић, као добротворка и оснивач друштава и образовних институција.

Кључне речи: Дубровник, деветнаести век, Николајевић, Лаиновић, Бошковић.

Irena ARSIĆ
Faculty of Philosophy in Niš

THREE DUBROVNIK (RAGUSA) WOMEN OF THE 19th CENTURY: KATARINA NIKOLAJEVIĆ (c.1813-c.1851), VASILIJAI LAINOVIĆ (1824-1895), TEODORA BOŠKOVIĆ (1835-1895)

Abstract: The formation and strengthening of the Serbian Orthodox community in the nineteenth century in Dubrovnik (Ragusa) required significant efforts and engagement of its members producing at the same time important personalities in economic, social and cultural terms.

Among them, three women are almost forgotten: Katarina Berberović from Boka Kotorska, married Nikolajević, Vasilija Tošović from Foča, married Lainović, and Teodora Putica, married Bošković, born in Dubrovnik, originating from Trebinje. While they were carrying out traditional family responsibilities in their new environment, they were also additionally engaged - Katarina Nikolajević as significant support to one of the key figures of Dubrovnik of that time - Đorđe Nikolajević, Vasilija Lainović, as the first and only female publisher and printer, while Teodora Bošković was engaged in charity activities and was a founder of numerous societies and educational institutions.

Keywords: Dubrovnik, nineteenth century, Nikolajević, Lainović, Bošković.

Атанасије АТАНАСИЈАДИС
Арситотелов Универзитет у Солуну
Теолошки факултет Одељење за црквену историју

BALKANSKA IMIGRACIJA: OD PONTA DO MAKEDONIJE

Сажетак: Период после прве декаде двадесетог века, а који се односи на турско-грчке односе, време је бурних политичких и историјских збивања од великог интересовања за глобалну научну заједницу. С повлачење грчких војних снага из Мале Азије, грчко становништво Понта, Кападокије, области Црног мора и Анадолије, као и ширег подручја Мале Азије остало је незастићено. Принудно премештање становништва из поменутих области у Грчку и аналогно премештање турског народа из Грчке у Турску било је питање међународних споразума дефинисано као „размена становништва“. Међутим у позадини оваквих политичких одлука били су угрожени људски животи и мењале су се људске судбине. Око милион и триста хиљада Грка је кренуло путем грчких градова у матици како би преживели. Половина је успела да стигне до циља, а међу њима је био и Атанасиос Георгоглу, и његову ћемо имигрантску причу изложити. После дугог лутања населио се у Јаници код Пеле, у централној Македонији. Избегличко путовање и његове последице до краја живота су га пратили. У питању је пут који је део искуства и искушења свког избеглог. У садашњој ретроспективи покушаћемо да кроз наративе и историјске изворе продremo кроз културне, верске, друштвене и историјске податке који су саставни део ширих околности ове размене становништва.

Кључне речи: Грчка, Турска, размена становништва, имиграција, личне људске судбине и приче.

Athanasios ATHANASIADIS
Aristotle University of Thessaloniki
Faculty of Theology Department of Church History

BALKAN IMMIGRATION: FROM PONTOS TO MACEDONIA

Abstract: The period after the first decade of the 20th century as refers to the relations of Turkey and Greece is a period of great political and historical interest for the global scientific community. The retreat of the Greek military forces from Minor Asia left the Greek population in Pontos, Cappadokia, the Black Sea, the Anatolia and certainly in the wider Minor Asia defenseless. The compulsory transfer of people from the above areas to Greece and respectively the transfer of Turkish people from Greece to Turkey was the subject of international conventions and was defined as "population exchange". However, behind such political decisions human lives were greatly imperiled. About 1.300.000 Greeks from the

areas mentioned above started the return journey to the metropolitan Greece in order to survive. Half of them achieved this goal and one of them was Gorgoroglou Athanasios, the history of whom we will check. After the wandering he settled in Giannitsa of Pella, in the Central Macedonia. This refugee journey with its aftermath was consistently in my grandfather's mind until the last minute of his life. It is the journey that every refugee experiences. In the present retrospect we will try - through narrations and historical sources- to penetrate the cultural, religious, social and historical information that compose the wider setting into which the population exchange took place.

Keywords: Greece, Turkey, population exchange, immigration, human fate and personal stories.

Роберт БАГДИ

Универзитет Џон фон Нојман, Економски факултет, Солнок

ИМИГРАНТКИЊЕ У ШАТОАЉАУЈХЕЉУ (ЖУПАНИЈА ЗЕМПЛЕН, МАЂАРСКА) 1869. ГОДИНЕ

Сажетак: Религијски мешовито седиште жупаније Земплен, Шаторањаујхел, имало је око 10 000 становника 1869, када је угарска влада спровела први попис. Срећом, сви оригинални документи везани за овај попис преживели су последњих 150 година, тако да сви лични подаци, поготово занимање и место рођења могу бити подвргнути анализ, са циљем да покажу улогу имиграната у свакодневном животу насеља. Готово 50% становника нису били староседеоци. Имигранти су углавном стизали из суседних села, понекад и из других варошица. Фокусирајући се првенствено на жене, можемо испитати расподелу новопридошлица, у складу са њиховом социјалном структуром, и да анализирамо различите типове и мотивације хоризонталне мобилности. Штавише, 12.26% локалног становништва живело је у религијски мешовитим браковима, што се може сматрати јасним знаком модернизације социјалне структуре и трансформације локалног друштва. Резултати показују да су жене које су пристигле у Шаторањаујхел биле домаћице које су стигле са својим мужевима, или још као деца, са својим породицама. Готово искључиво, жене које су обављале послове куvariца, неговатељица и сл. стизале су саме. Поредџи жене и мушкарце, готово да нема разлике у погледу пређене дистанце, али се чини да је структура женских занимања знатно једноставнија.

Кључне речи: Имигранти, попис, структура запослења, религијски мешовити бракови.

Robert BAGDI

John von Neumann University, Faculty of Economy, Szolnok

FEMALE IMMIGRANTS IN SÁTORALJAÚJHELY (ZEMPLÉN COUNTY, HUNGARY) IN 1869

Abstract: The religiously mixed county-seat of Zemplén, Sátoraljaújhely had around 10 000 inhabitants in 1869, when the first census was organised by the Hungarian government. Luckily, all original sheets of this census survived during the last 150 years, thus all personal data, especially occupation and place of birth can be analyzed to show the role of the immigrants in the everyday life of the town. Almost 50% of the local residents were not indigenous. Immigrants mostly arrived from the neighbouring villages, but sometimes from other towns. Concentrating on mainly females, we can examine the distribution of newcomers regarding their social structure, and analyze the different types and motives of increasing horizontal mobility. Moreover, 12.26% percent of the local residents lived in mixed (interfaith) marriages, which can be considered as a marker of modernizing social structures and transforming local societies.

Results show that women, who arrived to the county seat Sátoraljaújhely, were either housewife, who arrived with their husband, or they arrived as children with their family. Almost only the representatives of low-prestige house servants, such as nurses or cooks arrived alone. Comparing women with men there was not any difference regarding the distances, but females' occupation structure proved to be very simple.

Keywords: immigrants, census, occupation structure, interfaith marriages.

Владан БАРТУЛА

Филозофски факултет, Универзитет у Источном Сарајеву

СИНАЈСКИ МОНАСИ У СРЕЊОВЈЕКОВНОЈ СРБИЈИ

Сажетак: У раду се говори о синајским монасима који су услед ратова у Палестини, на Синају и у Сирији, били принуђени да напусте своја манастирска станишта и преселе се у друге крајеве света. Већина тих монаха отишла је у западне земље и у највећој мери задржала се у средњовековној Србији 14. и 15. века. Неки од њих првобитно су населили простор Свете Горе и Бугарске, али су након Маричке битке (1371), због несигурности и сталних упада разбојника и агаранског страха, бежали у Моравску Србију, и ту, у повученим пределима, налазили мир и станиште. Најпознатији и најзначајнији од њих били су преподобни Ромило Раванички и његов ученик Григорије Млађи. Њихов допринос српској књижевности, духовности и култури средњег века веома је велики, а огледа се у ставовима о вечним вредностима божанске љубави, добротe и светости на којима почива свет и човечанство. С њиховим доласком у Србију снажније се промовише новозаветно поимање нације као новог народа хришћанског, које је било једно од основних својстава синајско – светогорског покрета.

Кључне речи: Синајски монаси, избеглиштво, срењовјековна Србија, културни утицаји.

Vladan BARTULA

University of East Sarajevo, Faculty of Philosophy

THE MONKS OF SINAI IN MEDIEVAL SERBIA

Abstract: This paper deals with the monks of Sinai who, in the middle of the wars in Palestine, on Mount Sinai and in Syria, were forced to leave their monasteries and move to other parts of the world. Most of those monks went to the Western countries and they mainly stayed in the 14th and 15th century medieval Serbia. Some of them primarily populated the territories of the Holy Mountain (Mount Athos) and Bulgaria, but after the Battle of the Maritsa River (1371), due to the lack of security as well as the constant aggression from the bandits, threatened by the Muslim influence, they were forced to move to the Moravian Serbia, where, in the secluded and quiet territories, they found their peace and a safe haven. Some of the most familiar and most relevant monks were the Holy Romilo Ravanički and his pupil Gregory the Younger. Their contribution to the Serbian literature, spirituality and the culture of the Middle Ages in Serbia is huge, and it reflects in the attitudes on the eternal values of the divine love, kindness and the holiness on which the world and humanity thrive upon. Their arrival to Serbia promoted the New Testament - understanding of the new Christian people, which was one of the basic characteristics of the Sinai-Holy Mountain (Mount Athos) movement.

Keywords: Sinai monks, refuge, medieval Serbia, cultural contribution.

Слободан БЈЕЛИЦА

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

НАСЕЉАВАЊЕ НОВОГ САДА ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА ПАТА И ЗАВИЧАЈНА УДРУЖЕЊА НАСЕЉЕНИКА

Сажетак: У периоду свог развоја у оквиру прве југословенске државе град Нови Сад је доживео изузетан демографски успон, који је био тим већи када се узме у обзир да су остали војвођански градови у том погледу углавном стагнирали, па чак и опадали. За две деценије постојања Краљевине Југославије број становника Новог Сада је удвостручен, путем интензивних миграција из осталих делова државе. Ти насељеници, организовани у завичајна удружења, играли су запажену улогу у јавном животу Новог Сада.

Кључне речи: Југославија, миграције, Нови Сад.

MIGRATIONS TO NOVI SAD BETWEEN THE TWO WORLD WARS AND HOMELAND ASSOCIATIONS OF MIGRANTS

Abstract: During the period of its development within the first Yugoslav state, the city of Novi Sad experienced a remarkable demographic rise, which was greater when considering that the other cities of Vojvodina mainly stagnated and even declined. Within the two decades of the existence of the Kingdom of Yugoslavia, the number of inhabitants of Novi Sad has doubled, through intense migrations from other parts of the country. These migrants, organized in homeland associations, played a prominent role in the public life of Novi Sad.

Keywords: Yugoslavia, migrations, Novi Sad.

Жељко БЈЕЉАЦ
Географски институт Јован Цвијић, САНУ
Невена ЋУРЧИЋ
Природно – математички Факултет, Универзитет у Новом Саду

ЈЕДНА НЕОСТВАРЕНА КОЛОНИЗАЦИЈА У ВОЈВОДИНИ – УЗРОЦИ И ПОСЛЕДИЦЕ

Сажетак: Крајем двадесетих година XX века, колонизација ратних ветерана и њихових породица (1919 – 1930) (углавном српске народности), из Босне и Херцеговине, Хрватске, дакле из крајева бивше Аустро – Угарске према Бачкој (Дунавска бановина) приведена је крају. Упоредо са колонизацијом, вршена је и аграрна реформа. Циљеви ове колонизације били су социјално – политички, економски и национални (увећање популација конститутивних народа краљевине СХС наспрам Мађара и Немаца). Будући да је процес аграрне реформе остављен недовршен, као и да власти у Дунавској бановини до средине тридесетих година нису биле задовољне ефектима на националну структуру, долази до поновног покушаја колонизације. Циљана је северозападна граница Дунавске бановине. Покушај нове колонизације правдан је настојањима да се спречи даљи уплив немачког економског утицаја. Иницијатива је пропала јер се првенствено ослањала на локалне власти, док је државна власт доносила про – немачке уредбе. Њена реализација такође је спречена избијањем Другог светског рата. Почетна хипотеза односи се на претпоставку да је идеја колонизације из тридесетих година имала каузалну повезаност са миграцијом, етничким и демографским променама популације присутне на разматраном подручју током Другог светског рата, као и у периоду од 1945 до 1948. када се одвија нова колонизација у новој држави. На основу интервјуа, архивских докумената, демографских и спацијално – географских података, као и на основу критике извора, рад ће покушати да одговори на питање које поставља хипотеза. Односно, шта су узроци, које су миграционе руте и какве су последице које је оставила ова колонизација?

Кључне речи: Неостварена, планирана колонизација, Дунавска бановина, Војводина.

Željko BJELJAC
Geographical Institute Jovan Cvijić Serbian Academy of Sciences and Arts
Nevena ĆURČIĆ
Faculty of Natural Sciences, University of Novi Sad

ONE UNREALIZED COLONIZATION IN VOJVODINA (SERBIA) – CAUSES AND CONSEQUENCES

Abstract: At the end of the 1920s colonization, of war veterans and their families (1919-1930) (mostly Serb population) from Bosnia and Herzegovina, Croatia (former Austro-Hungarian monarchy to administrative region Bačka (Danube banovina) to Kingdom of Yugoslavia was concluded. Along with the colonization, an agrarian reform was implemented. Aims of colonization are socio-political, economic and national (increase of Yugoslav national groups to areas with German and Hungarian population). Seeing that the process of agrarian reform was incomplete and that the political-national motives of colonization were not satisfied government authorities of Danube banovina in the in the second half of the 30ies of the XX century, initiated attempts to renew colonization. Area of planed colonization was north part of Banovina (area to 50 km south from Hungarian border). The attempt at new colonization was justified by the desire to suppress the penetration of German nationality and their economic activities. The action failed because the initiative was launched at the local level in opposition to the distinctly pro-German policies followed by governments of the Kingdom of Yugoslavia.

Its realization was also prevented by the outbreak of the Second World War. The starting hypothesis relates to the assumption that the idea of colonization in the 1930s had a causal link with the migration, ethnic and demographic changes of the population the observed area during the Second World War, colonization in Vojvodina province in period 1945-1948, as well as in some contemporary migrations. Based on archival material, historical demographic and spatial geographic data and analysis, through interviews and criticism of information sources, the paper will try to answer the questions posed by the hypothesis (What are the causes, migration routes and the consequences left behind).

Keywords: unrealized planed colonization, Danube banovina, Vojvodina.

Снежана БОЖАНИЋ

Милица КИСИЋ БОЖИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

Ана ЕЛАКОВИЋ НЕНАДОВИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

СУСРЕТИ, ПРОЖИМАЊА, УТИЦАЈИ: СТРАНЦИ НА ИСТОРИЈСКОЈ ПОЗОРНИЦИ СРБИЈЕ(1402-1427)

Сажетак: У држави деспота Стефана Лазаревића, велики број странаца је боравио краће или дуже време. Неки су пак само пролазили, остављајући спорадичне трагове. Јака и снажна привреда, условила је долазак предузетника – Дубровчана, Которана, Млечана и других. Као продукт развоја рударства, у средњовековној Србији долази до успона трговине. Интересантна и речита су сведочанства о страним трговцима, у Деспотовини. Највећи број је свакако био ангажован у пословима који су били везани за рударство. Поред тога, често се странци јављају као закупци царина – цариници. За разумевање ове проблематике, важно је размотрити и контакте са Угарском. Деспот Стефан Лазаревић је чак фискалним мерама покушао да сузбије њихов привилегован положај и укључи у привредне токове домаће људе.

Духовну сцену овог периода обележили су странци, који су оставили за собом неке од најважнијих књижевних дела везаних за историју Србије и њених владара.

Кључне речи: Средњи век, економија, култура, духовност, странци.

Snežana BOŽANIĆ

Milica KISIĆ BOŽIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

Ana ELAKOVIĆ NENADOVIĆ

University of Belgrade, Faculty of Philology

ENCOUNTERS, INTERWEAVINGS, INFLUENCES: FOREIGNERS AT THE HISTORICAL SCENE OF SERBIA (1402-1427)

Abstract: In the state of despot Stefan Lazarevic, a large number of foreigners stayed for a short or long period of time. Some just passed through the country, leaving sporadic traces. A strong and powerful economy has caused the arrival of entrepreneurs – from Dubrovnik, Kotor, Republic of Venice and others. As a consequence of the development of mining, the trade has also raised in medieval Serbia. There are interesting and eloquent testimonies about foreign merchants in the Despotate. Most of them were certainly engaged in jobs that were related to mining. In addition, often foreigners appear as customs renters or customs officers. To understand this issue, it is also important to consider contacts with Hungary. Despot Stefan Lazarevic tried to suppress even with the fiscal measures their privileged position and engaged domestic people in the circular flows of the economy.

The spiritual scene of this period was marked by foreigners, who left behind some of the most important literary works related to the history of Serbia and its rulers.

Keywords: Middle Ages, economy, culture, spirituality, foreigners.

Павле БОТИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ОДЛАЗАК ДОСТОЈЕВСКОВОГ КИРИЛОВА

Сажетак: У раду се тумачи човекобоштво Кириловљеве личности његовим одласком од Бога, у царство имагинарне слободе човекове самовоље. По исповедању самог Кирилова, Бог човека мучи, и једини пут ослобођења од метафизичког бола и некорисног страдања, јесте одлазак од мучитељног Бога. Овакав Кириловљев неусиновљени бунт против Превечног Оца, подразумева Кириловљево идејно.филозофско протеривање Тројичног Бога из људске природе, из створеног света, из времена и историје. Према Кириловљевој теологији апсурда, основни смисао човековог битија у историји јесте убиство Триипостасног Бога самоубиством, јер поред хуманистичког човекобога апсолутно слободне воље, не може постојати превечан, безгрешан и вечно жив Богочовек.

Кључне речи: одлазак, Тројични Бог, Достојевски, Кирилов, злодуси, слобода, самовоља, самоубиство, Нови Завет, покајање.

Pavle BOTIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

LEAVING OF DOSTOEVSKY'S KIRILOV

Abstract: The work interprets Kirilov's personality as the man-god by leaving God to the kingdom of imaginary freedom of man's autocracy. As Kirilov himself confesses, God tyrannizes man and the only way to release himself from a metaphysical pain and non usefull passion is leaving tyrannical God. Such Kirilov's godless rebellion against eternal Father means Kirilov's philosophical banishing of Trinitarian God from the human nature, from the created world, from time and history. According to Kirilov's absurdism the only meaning of human being in history is a murder of Trinitarian God by a suicide because it is impossible to exist eternal, sinless, alive for ever and ever God-man beside humanistic man-god with his absolutely free will.

Keywords: leaving, Trinitarian God, Dostoyevsky, Kirilov, demons, freedom, autocracy, suicide, New Testament, repentance.

Светозар БОШКОВ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

UBI NON PATRIA, IBI NON BENE: ОВИДИЈЕ У ИЗГНАНСТВУ

Сажетак: Публије Овидије Назон (43. год пре н. е. – 17/18 год. н. е.) био је један од највећих песника који су живели и стварали у Риму. Написао је неколико сјајних дела које се данас сматрају ремек делима римске књижевности, попут Преображења (Metamorphoses) или пак Писма са Понта (Epistulae ex Ponto), али је и поред тога остао упамћен и због чињенице да је део свог живота провео у изгнанству. Користећи управо његова дела у овом раду ћемо покушати да реконструисемо његов живот у изгнанству и да одговоримо на питање због чега се то догодило.

Кључне речи: Овидије, изгнанство, Понт, Рим, песме.

Svetozar BOŠKOV

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

UBI NON PATRIA, IBI NON BENE: OVIDIUS IN EXILE

Abstract: Publius Ovidius Naso (43rd BC - 17/18 BC) was one of the greatest poets who lived and created in Rome. He wrote several great works that today are considered to be the masterpieces of Roman literature, such as the Transformation (Metamorphoses) or the Letters of the Pontus (Epistulae ex Ponto), but he was also remembered for the fact that he spent part of his life in exile. Using his works, in this paper, we will try to reconstruct his life in exile and answer the question of why this happened.

Keywords: Ovidia, exile, Pont, Rome, poems.

Свен-Филип БРАНТ

Одсек за античку историју, Универзитет у Гетингену

ПОЛИБИЈЕ И ЈОСИФ ФЛАВИЈЕ – ИСТОРИОГРАФИЈА ИЗМЕЂУ СТРАНОГ ИДЕНТИТЕТА И РИМСКИХ ПОЛИТИЧКИХ ОКОЛНОСТИ

Сажетак: Полибије из Мегалопоља, с једне стране био је грчко – римски историчар који је живео у другом веку пре н.е. Поред Херодота, Тукидида и Ксенофонта, каже се да је био један од четири најславнија историчара антике. С друге стране, Јосиф Флавије је био римско – јеврејски историчар из првог века нове ере. Према су савременици, а и потоњи писци критиковали његов рад, његово дело је изузетан извор који нам пружа драгоцене информације везане за јеврејску и ранохришћанску историју. Ова два историчара спаја један важна биографска нит: као војсковође, обојица су изгубили важне битке у борби с Римљанима, након чега су морали да живе као *captivi*, код угледних римских породица. Управо ова специфична околност омогућила је обојици да напишу своја славна историјска дела о Римљанима.

Циљ овог рада је да помоћу њихових методолошких приступа и појединих значајних делова из историјског наратива - као што је судбоносно искуство миграције и питање идентитета – испита како је то утицало на вештину писања код оба историчара. Тако ће овај рад бити усмерен и на политичке околности: Римску републику у време Полибија и Римско царство Јосифовог време.

Кључне речи: Идентитети, заточеништво и миграције, непотпуна биографија.

Sven-Philipp BRANDT

Department of Ancient History, University of Göttingen

POLYBIOS AND FLAVIUS JOSEPHUS – HISTORIOGRAPHY BETWEEN FOREIGN IDENTITY AND ROMAN POLITICAL CIRCUMSTANCES

Abstract: Polybios of Megalopolis on one hand was a Greek-Roman historian and lived in the second century BC. Beside Herodotus, Thucydides and Xenophon he is said to be one of the four famous greekwriting historians of the antiquity. Flavius Josephus on the other hand was a Roman-Jewish historian of the first century AD, who rendered outstanding services by giving us important sources about the Jewish and the early Christian history - nevertheless seen more critical by his contemporaries and posterities. But both are connected with each other in an important biographical aspect: As military-leaders of their homeland both lost important battles against the Romans and had to live after that as *captivi* – a kind of captivity – in an aristocratic Roman family. But this gave both of them the possibility to write their famous historical works about the Romans.

The paper wants to scrutinize – with the help of their methodical chapters and some other meaningful parts of the historical texts – how the experience of migration and the question of identity influenced the art of writing of both historians. In doing so it will focus on the political circumstances: the Roman Republic at the time of Polybios and the Roman Empire at the time of Josephus.

Keywords: Identities, Captivity & Migration, Broken Biography.

Снежана БУЛАТ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

КНЕЗ ПАВЛЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ У ЕМИГРАЦИЈИ – ДРАМСКО ВИЂЕЊЕ

Сажетак: Предмет истраживања у овом раду јесте драмска судбина кнеза Павла Карађорђевића у емиграцији. Истраживање ће бити фокусирано на две драме које су посвећене кнезу Павлу Карађорђевићу и његовој породици. Реч је о драмама Кнез Павле Слободана Селенића и Златно правило Глосово Верослава Ранчића. Посебна пажња је посвећена мотиву емиграције. Анализираће се проблематика идентитета која је у вези са драмским ликом кнеза Павла Карађорђевића. Предмет анализе биће и сукобљавање различитих културних модела. Истраживачка пажња ће посебно бити усредсређена на однос између историјске и уметничке стварности. У раду ће се испитивати у којој мери су се драмски писци ослањали на аутентичне историјске податке док су креирали лик кнеза Павла Карађорђевића, а у којој мери је он резултат поетске имагинације. Статус драмског лика кнеза Павла Карађорђевића и његов живот у емиграцији је без сумње недовољно истражена тема. Профилисање драмског лика кнеза Павла

Карађорђевића захтева систематску и свеобухватну анализу, приликом које ће се испитати мотивисаност његових поступака.

Кључне речи: емиграција, драма, историја, кнез, идентитет.

Snežana BULAT

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE EMIGRATION OF PRINCE PAVLE KARAĐORĐEVIĆ – DRAMATIC VIEW

Abstract: The subject of this paper is the dramatic destiny of prince Pavle Karađorđević in emigration. The research is focused on two dramas dedicated to Pavle Karađorđević and his family, drama Prince Pavle by Slobodan Selenić and drama Golden rule of Glos by Veroslav Rančić. Special attention is given to the motive of emigration. The problem of identity related to dramatic character of prince Pavle Karađorđević is analyzed as well as the conflict between different cultural models. The relation between historical and artistic reality in this paper is highlighted. This paper examines to which extent the playwrights relied on the authentic historical data while creating the character of prince Pavle Karađorđević and to which extent is character of prince Pavle Karađorđević the result of poetic imagination. The status of the dramatic character of prince Pavle Karađorđević and his emigration life is undoubtedly an under-researched topic. Profiling of dramatic character of prince Pavle Karađorđević required systematic and comprehensive analysis, during which the motives of his actions were thoroughly examined.

Keywords: emigration, drama, history, prince, identity.

Нада БУЛИЋ

Свеучилиште у Задру, Филозофски факултет

Луцијана ШЕШЕЉ

Свеучилишта у Ријеци, Филозофски факултет

ПРОБЛЕМ МИГРАЦИЈЕ И ШИРЕЊА ГРЧКЕ КОЛОНИЈЕ ИСЕ У ХЕЛЕНИСТИЧКОМ РАЗДОБЉУ

Сажетак: Сиракушка колонија Вис током хеленистичког периода постаје важан фактор на подручју средње Далмације. У овој фази овај грчки полис почиње своје територијално ширење на суседно копно оснивањем својих колонија (Трагуриј и Епетиј), али свој утицај шири и даље на копну (рт Плоча), као и на суседна острва (Корчула, можда и Брач и Шолта). Домородачко становништво кроз процесе колонијалне интеракције улази у одређене формалне или неформалне односе с грчким полисом, што је видљиво из различитих писаних извора и натписа.

Циљ овог излагања јесте да на основу анализе античке писане грађе и најновијих археолошких доказа покаже територијална експанзија Виса током хеленистичког периода, која од малог полиса на удаљеном јадранском острву постаје битан фактор у политичком и културном животу домородачког становништва, као и утицаје које је ово имало у смислу интеграције различитих етничких скупина - утицаје на писменост, културу и политичке односе локалног становништва с грчким полисом, али и с Римљанима који постају незаобилазан фактор у овом раздобљу, при чему Вис има улогу важног посредника. Наравно, ови процеси нису никада једносмерни и, иако је присутан снажан елемент хеленизације који је видљив у материјалној култури, у периоду од краја 4. века пре н.е. до 1. века н.е. савршено је јасно да морамо расправљати о проблему мултикултуралности и коегзистенције различитих етничких скупина на подручју средње Далмације. У овом излагању поставиће се досада занемарена питања важности ових грчких заједница у животу доминатног домородачког становништва, а затим ће се на студији случаја рта Плоче показати сва проблематика и могућности стварања нових хипотеза о важности миграције и нових етничких скупина за ова подручја у антици.

Кључне речи: Вис, експанзија, колонијалне интеракције, мултикултуралност.

THE PROBLEM OF MIGRATION AND EXPANSION OF THE GREEK COLONY ISSA DURING THE HELLENISTIC PERIOD

Abstract: The Syracusan colony Issa became an important factor in the region of Central Dalmatia during the Hellenistic period. It is during this phase that the Greek polis begins its territorial expansion to the neighbouring mainland by establishing its colonies (Tragurium and Epetium), as well as expanding its influence further on land (Cape Ploča) as well as to neighbouring islands (Corcyra Nigra, perhaps Brattia and Solenta as well). The indigenous population enters into certain formal and informal relations with the Greek polis through processes of colonial interaction, which is seen in various written sources, including epigraphic evidence. The aim of this presentation is to demonstrate the territorial expansion of Issa through the Hellenistic period based on an analysis of ancient written sources and the most recent archaeological evidence, an expansion which causes Issa to evolve from a small polis on a remote Adriatic island into an important factor in the political and cultural life of the indigenous population, as well as to show the influence that this had in terms of the integration of various ethnic groups – influence on literacy, culture and the political relations of the local population with the Greek polis, but also with the Romans, who become an unescapable factor in this period, with Issa playing an important role as a mediator.

These processes were, of course, never one-sided and, although a strong element of Hellenization was present during the period from the end of the 4th century BC until the 1st century AD, as is seen in material culture, it is perfectly clear that we must discuss the topic of multiculturalism and the coexistence of various ethnic groups in the region of Central Dalmatia. In this presentation questions about the importance of these Greek communities in the life of the dominant indigenous population will be asked, and all of the issues and possibilities of creating new hypotheses on the importance of migration and new ethnic groups for this region in antiquity will be shown on the basis of the case-study involving Cape Ploča.

Keywords: Issa, expansion, colonial interactions, multiculturalism.

Предраг М. ВАЈАГИЋ
Друштво наставника историје Бачка Паланка

СЕОБЕ И МИГРАЦИЈЕ У УЏБЕНИЦИМА ИСТОРИЈЕ

Сажетак: Сеобе или миграције као феномен, постоје од самих почетака људског друштва. Оне се јављају у свим временским епохама, а условљене су различитим историјским, социјалним и културним кретањима у друштву. Током историје сеобе и миграције становништва су се дешавале добровољно или присилно, унутар или преко граница једне земље, у малим или великим групама. Разлози сеоба се разликују и могу бити економски, племенски, национални, религијски, класни, итд. Сеобе непрекидно трају од античких времена, преко Велике сеобе народа у средњем веку, настављају се Великим географским открићима између 15. и 17. века, насељавањем Америке током Индустријске револуције, миграцијама у Европи након Другог светског рада, до драматичних егзодуса који су обележили почетак 21. века. Као непрекидном историјском процесу сеобама и миграцијама становништва посвећен је велики простор у уџбеницима историје које користе ученици у Републици Србији. Намера нашег рада је да анализом уџбеника историје прикажемо преко којих садржаја се данас сеобе и мигарције обрађују, односно како им се приступало кроз различите временске епохе. Такође истражићемо колико су сеобе и миграције као кључни појмови истакнути у наставним програмима за историју као школски предмет. Рад ће указати на могућности остваривања стандарда и изградње компетенција у настави историје преко обраде тема сеоба и миграција становништва.

Кључне речи: сеобе, миграције, уџбеници историје, наставни програми, образовни стандарди.

Predrag M. VAJAGIĆ
The Association of history school teachers in Backa Palanka

MIGRATIONS IN THE HISTORY TEXTBOOKS

Abstract: As a phenomenon, migrations have been since the early beginnings of human society. They occur in all time epochs, and are conditioned by different historical, social and cultural movements in society. Over the course of history, migrations of the population occurred voluntarily or forcibly, within or over the borders of one country, in smaller or larger

groups. The causes of migration differ and can be economic, tribal, national, religious, class, etc. Migrations have been lasting continuously since ancient times, The Migration Period in the Middle Ages, The Age of Discovery between the 15th and 17th centuries, settling of America over the course of the Industrial Revolution, migrations in Europe after World War II, all the way through dramatic exoduses which have defined the beginning of the 21st century. Great attention is paid to population migrations as an uninterrupted historical process in history textbooks used by students in the Republic of Serbia. The purpose of our work is to show, by history textbook analysis, the contents through which migrations are being processed today, i.e. the way they were approached to through different time epochs. Also, we will explore how the migrations are highlighted as key terms in teaching programs for history as a school subject. The paper will point out to the possibilities of achieving standards and building competencies in the teaching of history through the treatment of topics of population migrations.

Keywords: migrations, history textbooks, curriculum, educational standards.

Тамара ВАЛЧИЋ БУЛИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

УЛИЦА СИРИЈАЦА : ОРИЈЕНТ НА АНТИЛИМА

Сажетак: Антилски писац Рафаел Конфијан (Raphaël Confiant) у својој књизи Улица Сиријаца (Rue des Syriens) из 2012. године приказује живот „сиријске“ заједнице (како Антилци називају различите арапске досељенике јер су међу њима Сиријци први и најбројнији) чији су представници у великом броју почели да се досељавају на Антили крајем XIX века. Долазак „Сиријаца“ у једну већ мултиетничку средину ствара низ проблема, те роман третира начин на који је приказан дочек резервисан досељеницима и мукотрпан процес њиховог укључивања у антилску, креолску средину. Конфијан придаје велики значај вези с референтном стварношћу: стога је у роман Улица Сиријаца уткао резултате својих архивских истраживања и социолошких запажања, а стварност је живо приказао кроз судбину фикционалних ликова, Вадија и Башира који у Фор-де-Франсу започињу нови живот. У овом саопштењу биће укратко евоцирана миграција арапских досељеника на Мартиник и шире, у Јужну Америку, а затим ће бити анализирани и основни књижевни поступци у приказивању сусрета антилске мултиетничке средине и арапских досељеника.

Кључне речи: Конфијан, „Сиријци“, Оријент, Антили, креолство.

Tamara VALČIĆ BULIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

RUE DES SYRIENS: ORIENT IN THE ANTILLES

Abstract: In his book *Rue des Syriens*, (2012) Antillean author Raphaël Confiant depicts the life of what is known as the „Syrian“ community. The misleading term „Syrian“, used by the Antilleans, includes all Arab immigrants, as a result of Syrians being the first and the most numerous among the immigrants who began to migrate in great numbers to Antilles at the end of the 19th century. The arrival of the „Syrians“ to an already multiethnic environment is creating a string of problems, and the novel examines the welcome the immigrants receive and the distressing process of their integration in an Antillean, Creole environment. Confiant gives great importance to the relation with the referential reality. Therefore he integrated in his novel the results of his archival research and his sociological observations, and he vividly painted the reality through the fate of the fictional characters, Wadi and Bachir who in Fort-de-France start a new life. This paper briefly discusses the Arab migration to Martinique, and South America in general. It will also analyze the main literary techniques used to depict the encounter between the Antillean multiethnic environment and Arab immigrants..

Keywords: Confiant, „Syrians“, Orient, Antilles, creoleness.

Катерина ВАСИЛИКУ

Атинска академија, Центар за истраживања грчког друштва

МИГРАНТКИЊЕ И ПОРОДИЦА У ВРЕМЕ КРИЗА

Сажетак: Прошло је скоро три деценије од миграција у Грчкој, започетих померањем женске популације из земаља Источне Европе и Јужног Балкана, након пада бивших (комунистичких) режима крајем осамдесетих година прошлог века. Неке од мигранткиња су оставиле за собом своје породице, друге су засновале нове, у новој држави, или су их реструктурирале прожимањем старог и новог, док су остале изабрале да се врате назад, покушавајући да

се прилагоде новој ситуацији насталој услед њиховог дугог одсуства. Све протекле године носе са собом тежину процеса адаптације њиховој „новој“ отаџбини, другим речима Грчкој, као и одлукама и стратегијама усвојеним у међувремену. Рад испитује трајекторију мигранткиња–домаћица, у светлу новонасталих друштвено–економских односа који су у Грчкој брзо и нагло успостављани. Сами процеси миграција, домаћинство као основно занимање мигранткиња, напуштање бриге за породицу, транснационални аспект живота мигранатских породица, посебни услови мигрантског живота, само су неки од проблема са којима су се суочавале мигранткиње у новом промењивом и несигурном окружењу. После првобитне кризе које су мигранткиње искусиле у својој отаџбини, сада су морале да се суоче са тренутном економском ситуацијом. Како то утиче на обликовање њиховог живота, какве последице то има по породицу, које одлуке морају да буду донете (други пут после првобитне кризе коју је изазвала миграција) и какве су могућности за промену живота? Рад се фокусира на животне планове и активности мигранткиња у тренутној ситуацији као и на континуитет/дисконтинуитет са претходним мигрантским животом, пре грчке кризе.

Кључне речи: мигранткиње, домаћице, Грчка, криза.

Katerina VASSILIKOU

Academy of Athens, Research Centre on Greek Society

MIGRANT WOMEN AND FAMILY IN TIMES OF CRISIS

Abstract: Three decades of migration in Greece have almost passed since the late 80s and the initial wave of female migration from Eastern Europe and Southern Balkans, after the fall of the ancient regimes. Some of migrant women have left families behind, others have founded new families in the host country or re-structured new and old ones while others chose to go back trying to come in terms with their long periods of absence. All the years passed carry the full weight of the adaptation process in their then new homeland, i.e. Greece as well as of the decisions and strategies adopted during this time. In the actual socio-economic situation that is establishing rapidly and abruptly in the Greek society, the paper examines the trajectory of migrant women domestic workers in the light of this new condition. The process of migration itself, the domestic work as main workplace of migrant women, the care for the family left behind, the transnational aspect of the migrant family, the special conditions of a “migrant life” are some of the issues that migrant women face in this new changing and uncertain environment. After an initial crisis that migrant women experienced in their homeland, they have now to deal with the current economic situation in the host country. How does this shape their life, what are the consequences in the family, which are the (family) decisions that must be taken (a second time after the original crisis that provoked the migration) and which are the possibilities for a life change (a second one)? The paper will focus on the life plans and actions of migrant women in the current situation as well as on the continuity/rupture with the previous migrant life before the Greek crisis.

Keywords: migrant women, domestic workers, Greece, crisis.

Зоран ВЕЉАНОВИЋ

Музеј Војводине

ВОЈНИ ШАНАЦ СУБОТИЦА У ПОТИСЈУ КАО ОБЛАСТ ВОЈНЕ И ЦИВИЛНЕ МИГРАЦИЈЕ СРБА СРЕДИНОМ ХВИИ ВЕКА

Сажетак: Кроз валоризацију архивске грађе у Историјском архиву и архиву Српске православне црквене општине у Суботици у односу на тему сеоба и миграција Срба у првој половини ХVIII столећа аутор разматра узроке, ток и последице сеоба и миграција Срба на са једног микро простора некадашњег османлијског царства, а сада неоконквистичке територије аустријског царства – горњег Потисја, односно војних шанчева Сомбора, Брестовца и Суботице. Због све интезивнијег притиска обновљене скупштинске и жупанијске управе, католичке цркве оличене у лику калочког надбискупа, као и саме варошке администрације у некадашњем војном шанцу Суботица, а од 1743, опидуму Сент Марија (Sent Maria), као и постепеног одузимања повлашћеног статуса граничара (а све у циљу њиховог стављања у статус поданика „Угарске круне“, односно у статус жупанијских и коморских поданика), и Срби из некадашњег војног шанца Суботица су се почели окретати ка Русији која је све јаче показивала интерес за православни живаљ на територији Аустрије и Турске. Поред миграција у Русију, миграције Срба су биле и у правцу југа према новоустаљеној граници између Аустријског и Османлијског царства на Дунаву.

У светлу нових сазнања, исчитавања и вредновања литературе и примарних историјских извора и њених тумачења изнели смо ново тумачење сеоба и миграције Срба из простора из горњег Потисја, односно бившег војног шанца Суботице (опидума Сент Марије) током прве половине ХVIII века.

Кључне речи: архивска грађа, сеобе, Срби, Суботица.

MILITARY TRENCH SUBOTICA IN POTISJE AS REGION OF MILITARY AND CIVIL MIGRATION OF SERBS IN THE MIDDLE OF THE 18th CENTURY

Abstract: Through the evaluation of archival material in the Historical Archives of Subotica and the Archives of The Orthodox Church Municipality in Subotica, the author is considering the examples and consequences of migration of Serbs from micro space of former Ottoman Empire to an unconquered territory of the Austrian Empire – upper Potisje, i.e. Military Trench Sombor, Brestovac and Subotica. Due to intensified pressure of the renewed Assembly and County government, the Catholic Church represented by Archbishop of Kaloča, and the local administration in former Military Trench Subotica (from 1743 oppidum Sent Mary), as well as gradual revoke of the privileged status of frontiersmen (for the purpose of submitting them to the “Hungarian crown”), Serbs from the former Military Trench Subotica started gravitating towards Russia which started showing more interest in Orthodox people in Austrian and Turkish territories. The Serbs migrated to Russia, but migrations also occurred towards the south of the new border between the Austrian and Ottoman Empire on Danube River.

In the light of new knowledge, readings and evaluation of literature and primary historical sources and their interpretations, the author presents a new interpretation of the migrations of Serbs from the upper Potisje region, i.e. Military Trench Subotica during the first half of the 18th century.

Keywords: archival material, migrations, Serbs, Subotica.

Александар М. ГАЈИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Докторанд

СЕОБА 1739. ГОДИНЕ И ФОРМИРАЊЕ ЈЕЗГРА СЛОБОДНОГ КРАЉЕВСКОГ ГРАДА НОВОГ САДА

Сажетак: Историјски приступ социолошком феномену миграција има за задатак указати на просторни и хронолошки контекст уз посебно тумачење узрока и последица ове појаве. Овај рад у право има то за циљ, да прикаже кроз историјски осврт сеобу становника Београда након пораза војске Хабсбуршке монархије од Османског царства, 21. јула 1739. године. Наиме, по поразу војске хабсбуршког цара Карла VI (1711-1740), становништво, насељавано у Београд у периоду 1718-1739. године, у потпуности се повукло узводно Дунавом до Петроварадинске тврђаве и населило леву обалу реке. На простору Петроварадинског шанца дошло је до формирања насеља, које је за мање од деценије изборило статус Слободног краљевског града од стране царице Марије Терезије (1740-1780). Приликом анализе литературе биће коришћени и историјски извори, односно први документи, који говоре о процесу елибертације и изградњи НовогСада (лат. Neoplanta, нем. Neusatz, мађ. Újvidék). Имајући у виду да, до сада, није написана свеобухватна студија која укључује сеобе становништва из Београда, насељавања дунавске обале, изградњу новог насеља и процес елибертације, овај рад ће представљати синтезу прегледа досадашњих појединачних истраживања са анализом објављених и необјављених историјских извора, који се чувају у Историјском архиву града Новог Сада и Архиву Војводине.

Кључне речи: Сеобе, насеље, елибертација, Нови Сад, Дунав.

Aleksandar M. GAJIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, PhD student

THE 1738 MIGRATION AND THE CONSTITUTION OF THE NUCLEUS OF THE FREE ROYAL CITY OF NOVI SAD

Abstract: Historical approach to the sociological phenomenon of migration has the task of pointing out the spatial and chronological context with a particular interpretation of the causes and consequences of this phenomenon. This paper aims to show the historical overview of the migration of the population of Belgrade after the defeat of the army of the Habsburg Monarchy by the Ottoman Empire, on July 21, 1739. Due to the defeat of the army of the Habsburg Emperor Charles VI (1711-1740), the population settled in Belgrade during the period 1718-1739, completely withdrew upstream from the river Danube to the Petrovaradin fortress and inhabited the left bank of the river. In the area of Petrovaradin County, a settlement was formed, which - less than a decade - won the status of the Free Royal City by the very Empress Maria Theresa (1740-1780). While analyzing the relevant historical texts, historical sources will be used, i.e. first documents, which speak about the process of elibertation and the construction of Novi Sad (lat. Neoplanta, germ. Neusatz, hung. Újvidék). Having in mind that there has not been yet written a comprehensive study which includes migrations of the population of Belgrade,

the settlement of the Danube coast, the construction of a new settlement and the process of elibertation, this article will synthesize the overview of the previous individual studies with the analysis of published and unpublished historical sources of the Historical Archive of the City of Novi Sad and the Archive of Vojvodina..

Keywords: Migration, settlement, elibertation, Novi Sad, Danube.

Драги ГЈОРГИЕВ

Институт за националну историју у Скопљу

МИГРАЦИЈЕ ЗАНАТЛИЈА ИЗ МАКЕДОНСКИХ ГРАДОВА У XIX ВЕКУ И ТРАНСФЕР ЗНАЊА: СЛУЧАЈ НАСЕЉА КРУШЕВО

Сажетак: Наш текст анализира два пописна османска дефтера из 1846/47. и 1847/48. године који се односе на насеље Крушево (Македонија). Ови извори показују невероватан број (од око 1.000) занатлија из Крушева који су се у наведеном периоду налазили и радили у различитим градовима Османске империје (Цариград, Изник, Дамаск, Каиро, Софија, Солун итд.), али и у другим градовима (Београд, Беч), затим у Влашкој итд. Они су представљали јаку економску миграцију која се бавила веома различитим професијама и која је била врло мобилна, борави понекад по неколико деценија у различитим градовима. Један део од њих никад се није вратио назад. Они су, у ствари, претходница модерних економских сеоба које су још увек присутне на Бакану.

Поред економских аспеката, ова миграција је имала веома велики утицај и на промену животних навика у њиховом родном месту доносећи културни и језички утицај из градова и средине у којима су радили. Наш текст такође анализира и тај трансфер знања и вештина.

Кључне речи: Крушево, османски пописи, занатлије, економска миграција.

Dragi GJORGIEV

Institute for National History in Skopje

MIGRATION OF CRAFTSMEN FROM MACEDONIAN CITIES IN THE XIX CENTURY AND KNOWLEDGE TRANSFER: THE CASE OF THE SETTLEMENT OF KRUŠEVO

Abstract: Our paper analyzes two Ottoman censuses from the 1846/47 and 1847/48 relating to the village Kruševo (today city in the Republic of Macedonia). These sources show an unbelievable number of about 1000 craftsmen from Kruševo who in this period were living and working in various cities of the Ottoman Empire (Constantinople, Izmir, Damascus, Cairo, Sofia, Thessaloniki, etc.), but also in other cities (Belgrade, Vienna) then in Wallachia and others. They represented a strong economic migration that dealt with very different professions and was very mobile, staying sometimes for several decades in different cities. One part of them never came back. They are, in fact, the predecessor of modern economic migrations that are still present among the Balkan population.

In addition to economic aspects, this migration has had a very significant impact on the changing habits of life in their home town, bringing the cultural and linguistic influence of the cities and environments in which they worked. The text also analyzes this transfer of knowledge and skills.

Keywords: Kruševo, Ottoman census, craftsmen, economic migration.

Оксана ГОЛОВАШИНА

Државни Универзитет Г. Р. Державин у Тамбову

ПОВРАТАК „КУЋИ.“ ПРОБЛЕМИ ИНТЕГРАЦИЈЕ УЧЕСНИКА ПРОГРАМА ПОНОВНОГ ПРЕСЕЉЕЊА СУНАРОДНИКА (РУСИЈА)

Сажетак: У апстракту су описани резултати студије модела интеграционог процеса за учеснике Програма поновног пресељења сународника који су четири до пет година настањивали регион Тамбов (Централна Русија). Основна идеја писања чланка лежи у стваралаштву К. Вулфа, Т. Схатског, Д. Олика, М. де Кертео и других. У њему смо анализирали 18 интервјуа са мигрантима из Узбекистана, Казахстана, Киргистана и Украјине, укључили и своје истрживање на 28 страница са одговорима испитаника на друштвеним мрежама, као и резултате асоцијативног експеримента са визуелним посредницима ("Дикит"). Анализа извора показала је да није дошло до пуне интеграције имиграната, упркос њиховој свесној и намерној култивацији и стварању новог идентитета у жељи за асимилацијом.

У већини случајева, до перформативности дошло је због заборављања, а не неког трауматичног искуства из прошлости. У просеку, 30-40% пријатеља миграната су њихови бивши сународници. Са њима, мигранти одржавају активну кореспонденцију, размену критике и процене. Главни потенцијал за конфликт повезан је са индивидуалном аутобиографском меморијом. Додатне потешкоће у интеграцији имиграната пресељених за време њихове адолесценције, који су истицали везу свог идентитета са ранијим пребивалиштем, код њих је довео до агресиван став према покушајима интеграције у ново друштво. У Русији постоје програми који побољшавају интеграцију миграната из Централне Азије. Са друге стране, власти сматрају да учеснике Програма поновног пресељења сународника по повратку у матичну земљу није потребно поново интегрисати у друштво. Након тога долази до спајања културног сећања миграната са културом сећања матичне заједнице. Оно може угрозити обе стране, јер повећава ризик од сударања конкурентних историјских наратива.

Кључне речи: социјална меморија, интеграција, програм добровољног пресељавања сународника, мигранти.

Охана GOLOVASHINA

Tamбов State University G.R. Derzhavin

RETURN "HOME." THE PROBLEMS OF INTEGRATION OF PARTICIPANTS OF THE PROGRAM OF RESETTLEMENT OF COMPATRIOTS (RUSSIA)

Abstract: The abstract describes the study results of models of integration process for participants of the Program for resettlement of compatriots who have been living in the Tambov region (Central Russia) for 4-5 years. The article is written using the ideas of K. Wulff, T. Shatsky, D. Olik, M. de Certeau and others. I have analyzed 18 interviews with migrants from Uzbekistan, Kazakhstan, Kyrgyzstan and Ukraine, 28 pages of respondents in social networks, the results of associative experiment with the visual mediators ("Dixit"). The analysis of the sources showed that it is impossible to declare about full integration of immigrants, despite their conscious cultivation of a new identity and the desire to assimilate. In most cases, forgetfulness is dictated by the performativity and not a traumatic past experience. On average, the former compatriots take about 30-40% in the friends list and with them, the migrants maintain an active correspondence, exchange reviews and assessments. The main potential for conflict is associated with individual autobiographical memory. Additional difficulties related to the integration of immigrants who moved during adolescence, who actively demonstrated the identity associated with the former place of residence, and an aggressive attitude to the attempts of integration. In Russia there are programs improving the integration of migrants from Central Asia, however, the participants of the Program of resettlement of compatriots, according to officials do not require integration since returned "home". The interaction of cultural memory of the migrants and the host community follow, to risks of identity for immigrants and the receiving side, because it increases the risk of collision of competing historical narratives.

Keywords: social memory, integration, program of voluntary resettlement of compatriots, migrants.

Владислава ГОРДИЋ ПЕТКОВИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

СЕОБЕ И ПИТАЊЕ ИДЕНТИТЕТА У ПРОЗИ ДАВИДА АЛБАХАРИЈА, ЛАСЛА ВЕГЕЛА И СЛОБОДАНА ШНАЈДЕРА

Сажетак: Појединачно памћење, подсећа нас социолог Морис Албвакс, није "запечаћено и изоловано"; да бисмо се сетили индивидуалне прошлости, потребна нам је социјално дефинисана референтна тачка. Управо савремена књижевност све чешће и све више преузима на себе бележи дамаре промена, реакције колектива и појединца на њих боље и брже од било ког документа.

Рад ће суочити и супротставити тематизацију сеоба и питања личног и колективног идентитета у делима једне генерације савремених писаца са простора некадашње Југославије: у кратким причама Давида Албахарија из корпуса објављиваног након 1997. и представљеног у енглеском издању под насловом Леарнинг Цуриллиц, у романима Ласла Вегела (Неопланта или обећана земља и Балканска лепотица или Шлемилово копице) и Слободана Шнајдера (Доба мједи). Ови писци се баве судбинама и идентитетима протагониста захваћених вртлогом историје, суочених с ратом и страдањем, са измештањем из домовине и из матерњег језика. Доба мједи почиње сурове и гладне 1769. године у Немачкој, кад креће сеоба ка југу царевине, у потрази за бајковитом Трансилванијом, и описује шта се у четвртој деценији двадесетог века у обећаној земљи дешава са децом тих терезијанских колониста.

Истражујемо не само како се миграција представља у породичној причи са епским замахом какво је Доба мједи, где је историја универзално и универзализовано искуство из перспективе наратора који тек треба да се роди, него и какви конфликти и опредељивања очекују јунаке два романа Ласла Вегела који су конципирани као

монолошка исповест антихероја. Рад ће се позабавити Албахаријевом изабраном кратком прозом у светлу језичког, културног и етничког диверситета који је саставни елемент свих сеоба и измештања.

Кључне речи: сеобе, идентитет, приповедање, време.

Vladislava GORDIĆ PETKOVIĆ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

MIGRATIONS AND IDENTITIES IN THE FICTION OF DAVID ALBAHARI, LASLO VEGEL AND SLOBODAN ŠNAJDER

Abstract: According to French sociologist Maurice Halbwachs, who developed the concept of collective memory, history has always been a record of changes. Bearing in mind that literature can unravel the sequence of individual and collective transformations of which history perceives only the final outcome, we shall analyse the narrative function of migrations and identity changes in fiction of three ex-Yugoslav writers: Laszlo Vegel, David Albahari and Slobodan Šnajder. Loaded with irony and grotesque, the body of Vegel's fictional work digests an array of helpless and ruthless habits and practices performed in life during wartime. In an epic narrative about painfully misplaced Volksdeutschers, Slobodan Šnajder uses both realistic and non-realistic techniques to represent political conflicts and existential anxiety that marks the past and the present of his characters. On the other hand, in his recent short stories, David Albahari is deeply absorbed in portraying his protagonist's identity against the background of the immigrant experience. The doubtful marital bliss, the obvious lack of intergenerational understanding and gender-linked (miss)communication are just a few tracks his doppelganger author is following, while immersed into constant questioning of his relationship with the big outside world. Canada as the new émigré environment is duly reflected in Albahari's fiction, revealing new aspects of his storytelling, such as the necessity to fit into the patterns of the new homeland on the one hand, and the fear of forgetting the place of birth on the other. The stories set in the contemporary Canada mirror ethnic and cultural diversities that emerge when the characters try to rebuild their lives far from the incomprehensible history of their homeland.

Keywords: migrations, identity, narration, time.

Вера ГОШЕВА
Институт за националну историју, Скопље

ОБОЉЕВАЊЕ ЧЛАНОВА РУСКЕ КОЛОНИЈЕ У БИТОЉУ (1916-1941)

Сажетак: Руска колонија у Битољу је постојала од краја 1916. до 1941. године и била је састављена од руских миграната који су се нашли у граду за време и након завшетка Првог светског рата (војнике и официре) и са доласком припадника Беле Армије и Белог Покрета (војнике и цивиле који су дошли са својим породицама). Њихов долазак у град одвијао се у неколико фаза, из различитих праваца (преко Грчке и Бугарске) и различитих начина (преко мора и копненим путем). Исти је био случај и са њиховог одласка из града. Тешке околности којем су били изложени приликом њиховог транспорта, за многе од њих њихова војна прошлост, као и начин живота у новој средини биле су разлог за појаве различитих болести. У предложеном труду покушавамо да истакнемо здравствено стање миграната користећи архивску документацију и литературу. Из расположљивих података добивамо увицај у најчешће болести руских миграната у Битољу.

Кључне речи: руски мигранти, здравствено стање, болести, Битољ.

Vera GOŠEVA
Institute of National History, Skopje

DISEASES OF THE MEMBERS OF THE RUSSIAN COLONY IN BITOLA (1916-1941)

Abstract: The Russian colony in Bitola existed from the end of 1916 to 1941 and was composed of the Russian migrants who found themselves in the town during and after the end of the First World War (soldiers and officers) and with arrival of the members of the White Army and the White movement (military men and civilians who came with their families). Their arrival took place in several stages, from different directions (via Greece and Bulgaria) and different ways (via sea and land road). The same was the case by and with their departure from the town. The difficult circumstances to which they were exposed during their transportation, for many of them their military past, as well as the way of life in the new environment were the cause of the occurrence of various diseases. In proposed paper we make an attempt to point out the health

condition of the migrants using the archival documents and literature. From the available data we can have an insight into the most common diseases of the Russian migrants in Bitola.

Keywords: Russian migrants, health condition, diseases, Bitola.

Снежана ГУДУРИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

РОМАНСКИ ЖИВАЉ У БАНАТУ - НЕКАД И САД

Сажетак: У XVIII веку, током три колонизације на територију данашње Војводине, преваходно Баната, поред припадника других националних заједница, стигли су и француски, шпански и италијански колони. Највећи део њих размештен је у делу Баната који данас припада Румунији. У овом раду ће, међутим, бити речи о становницима три француска села оформљена у српском Банату, као и о Италијанима и Шпанцима који су насељавани у местима у којима су већ живели припадници различитих нација. О присуству романског живља на овим просторима данас говоре поједини микро-топоними, као и презимена појединих Војвођана, која још увек чувају успомену на њихове романске корене. Иако се данашњи облици тих презимена у великој мери разликује од изворних, постојећа архивска грађа с једне стране, и одговарајућа фонетско-фонолошка анализа са друге, недвосмислено доказују њихово романско порекло. Рад је и својеврстан омаж проф. др Милораду Арсенијевићу, професору Филозофског факултета у Новом Саду, који је био и остао најдоследнији истраживач романских презимена у Војводини.

Кључне речи: Романски живаљ, колонизација, Војводина, микро-топоними, презимена.

Snežana GUDURIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

ROMANCE POPULATION IN VOJVODINA – ONCE AND NOW

Abstract: In the 18th century, during the three colonizations on the territory of today's Vojvodina, predominantly on Banat, besides the members of other national communities, the French, Spanish and Italian colons also arrived. The most of them came to today's Romanian Banat. But this paper deals with French colons who founded three villages in Serbian Banat, as well as with Spanish and Italian colons who are settled in places in Vojvodina where people of different nations have already lived. Today, there are some micro-toponyms and family names who are still keeping a memory of the Romance population(s) in this area. Even if today's forms of these micro-toponyms and family names are largely different from the original, existing archive material and detailed phonetic and phonologic analysis prove their Romance origins. The paper represents also a special homage of prof. Milorad Arsenijevic, professor at the Faculty of Philosophy in Novi Sad, who was the most eminent researcher of Romance family names in Vojvodina.

Keywords: Romance population, colonisation, Vojvodina, microtoponyms, family names.

Ивана ДОБРИВОЈЕВИЋ ТОМИЋ

Институт за савремену историју, Београд

“ДАНАС СЕ СТВАРА ЖЕНА НОВОГ ТИПА”.

УЛОГА ЖЕНА У МИГРАЦИОНИМ КРЕТАЊИМА У СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

Сажетак: Тема рада је улога жена у миграцијским кретањима у социјалистичкој Југославији – прелазак из села у градове, запошљавање (махом некавалификованих) радница у индустрији и последице које су из ових великих промена произашле. Рад је заснован на истраживањима у Архиву Југославије, Архиву Србије, периодици и релевантној литератури. Циљ истраживања је да се, сагледавајући миграције на релацији село – град, осветли положај жена у новим околностима, као и проблеми и противречности који су миграције пратили.

Иако су одмах по ослобођењу жене добиле политичка права и у сваком погледу биле формално изједначене са мушкарцима, традиционалне матрице и обрасци понашања су се тешко мењали. Ни континуирани пораст броја запослених жена, све до половине 60 – тих година, није битније утицао на промену схватања да жене представљају мање продуктивну радну снагу. Број незапослених жена био је пропорционално већи, раднице су нерадо слале на курсеве за стручно усавршавање, а предузећа су оклевала да стипендирају студенткиње јер се веровало „да је то несигурна инвестиција“ обзиром да „увек може да дође до удаје и детета, а то значи напуштање радног односа“. При

отпуштањима, предузећа су често тражила начин да се, „отарасе“ жена, па чак и трудинца. Репидна индустријализација, урбанизација и запошљавање жене је тако утицала и на брзо мењање породичних односа, до пола их трансформишући.

Економске прилике и официјелна пропаганда која је форсирала формално, али не и суштинско, нестајање традиционалних полних улога, доприносили су делимичној еманципацији жена. Баш као и сви другим модернизацијски процеси чији је главни и једни инспиратор и носилац била Партија, и еманципација се зауставља на пола пута. Масовне миграције ка градовима, економско осамостаљивање младих и самостални живот без строге контроле, изражене посебно у сеоским срединама, погодовали су отворенијем исказивању емоција и ослобађању сексуалности. Неуке и углавном потпуно неквалификоване, жене су се тешко сналазиле у својој новој улози и привидно освојеној слободи. Начела родне равноправности су важила више у пословној, него у емотивној сфери. Стога управе предузећа и синдикати нису имали много слуха за неударе мајке, већ су их истеривали са посла. Ипак, на седницама Градског комитета Београда могло се чути да средина и партија оптужују трудне девојке, „углавном из домова за ратну сирочад“ за „низак морал“, док нема дискусија „о веома ниском моралу другова из радничке средине, који су виновници за такве ситуације“.

Одмакла модернизација и либерализација прилика у друштву, а пре свега доступности школовања и уставршавања на радом месту, омогућили су постепено поправљање положаја жена. Иако су све до краја осамдесетих, у целини гледано, жене биле мање образована и мање плаћена радна снага, број факултетски образованих жена је све више растао.

Кључне речи: Југославија, миграције село – град, жене, урбанизација, индустријализација.

Ivana DOBRIVOJEVIĆ TOMIĆ
Institute of contemporary history, Belgrade

“WE CREATE A NEW TYPE OF WOMAN TODAY”. THE ROLE OF WOMEN IN THE MIGRATION PROCESSES IN SOCIALIST YUGOSLAVIA

Abstract: The theme of the paper is the role of women in migration process in socialist Yugoslavia. In the special focus of the research are the transition from village to city, employment of (mostly unqualified) women workers in the industry and the consequences that resulted from these major social changes. The work is based on research in the Archives of Yugoslavia, the Archives of Serbia, periodicals and relevant literature. The aim of the research is to analyze the position of women in the new social circumstances, as well as the problems and contradictions caused by migration processes.

Although women were given political rights immediately after liberation and were in every way formally equal with men, traditional matrices and patterns of behavior were changing slowly. Even the continuous increase in the number of employed women until the mid-60s did not significantly affect the change in the perception that women represented a less productive workforce. The number of unemployed women was proportionally higher and the women workers were rarely encouraged to take courses for vocational training. Moreover, companies were reluctant to give scholarships to female students because it was believed that "it was an insecure investment" since "it can always come to a marriage and a child, which means abandoning of work". In the case of layoffs, companies often sought a way to "get rid" of women, even the pregnant ones. Rapid industrialization, urbanization and employment of women led to the rapid changes in family relations and their partial transformation.

Economic circumstances and official propaganda that forced formal, but not essential, disappearance of traditional gender roles contributed to the partial emancipation of women. Just like all other modernization processes carried out by Party, emancipation had clear - cut boundaries. Mass migration to cities, the economic independence of young people and independent living without rigorous control, led to more open expression of emotions and the release of sexuality. Poorly educated and mostly completely unqualified, women had difficulty finding themselves in their new role and seemingly conquered freedom. However, the principles of gender equality were more often met in business than in the emotional sphere. Boards of companies and trade unions were rather insensitive when it came to firing single mothers. Thus, the District Party Committee in Belgrade discussed at length that pregnant girls, 'the majority of whom were from the homes for war orphans,' were accused of 'low morals' both by the party and their immediate social environment, without considering 'the very low morals of the male comrades from the working-class environment who were the ones to blame for such situations.'

The modernization and liberalization of the society, better educational opportunities led to the gradual improvement of the position of women. Although until the end of the 1980s, in general, women were less educated and less paid labor force, the number of university-educated women grew steadily.

Keywords: Yugoslavia, rural – urban migrations, women, urbanization, industrialization.

ЧЕХОСЛОВАЧКА ЕМИГРАЦИЈА У ЈУГОСЛАВИЈИ У ПЕРИОДУ ОД 1939. ДО 1941. ГОДИНЕ

Сажетак: Југославија и пре свега Београд су представљали веома важан вид ослона чехословачког покрета отпора и емиграције у периоду од 1939. до 1941. године. Његов значај се појачао после пада Пољске у септембру 1939. године када је балканска исељеничка рута постала једина могућа за емиграцију са простора бивше Чехословачке на запад. Од септембра 1939. године до априла 1941. године је кроз Југославију прошло више од 2.000 чехословачких држављана. Многи од њих су у Београду или на другим местима у Југославији преживели неколико месеци.

Циљ нашег рада је анализирање ситуације емиграната са територије бивше Чехословачке републике током њиховог боравка у Југославији, као и описати деловање и положај овдашњих органа чехословачког покрета отпора, који су водили рачуна о већини емиграната. Важан аспект овде представљају и сарадници из редова чешке и словачке мањине у Југославији, као и став југословенских владајућих органа према егзистенцији и функционисању чехословачког покрета отпора на овим просторима.

Кључне речи: Чехословачки антифашистички отпор, инострани отпор, Словаци и Чеси у Југославији, Београдски егзил.

Ondrej DRUGA
Matej Bel University

CZECHOSLOVAK EMIGRATION IN YUGOSLAVIA IN 1939 - 1941

Abstract: Yugoslavia and especially Belgrade were an important supporting point of Czechoslovak resistance movement and emigration in the period of 1939 – 1941. Its importance increased after the fall of Poland in September of 1939, when the Balkan emigration route became the only possible route to emigrate from the former territory of Czechoslovakia to the West. Since September of 1939 to April of 1941, more than 2000 Czechoslovak citizens went through Yugoslavia. Many of them spent several months in Belgrade or another places in Yugoslavia.

The aim of this paper is to analyze the situation of emigrants from the territory of former Czechoslovak Republic during their stay in Yugoslavia, and to describe the activity and position of local Czechoslovak resistance bodies as well, which mostly took care about the emigrants. An important aspect is represented by the resistance cooperators from the ranks of local Czech and Slovak minorities, and also the attitude of the Yugoslavian governmental bodies towards the existence and activity of the Czechoslovak resistance on this territory.

Keywords: Czechoslovak anti-fascist resistance, resistance abroad, Slovaks and Czechs in Yugoslavia, exile in Belgrade.

Ратко ДУЕВ
Филозофски факултет у Скопљу

МИГРАНТИ У МИКЕНСКОМ СВЕТУ: ПИСАНА СВЕДОЧАНСТВА

Сажетак: Постоји обимна литература везана за миграције Индоевропљана према Егејском басену, о паду минојске цивилизације, као и о узроцима пропасти микенске цивилизације. Главни изазов процеса осветљавања историје ове миграције лежи у чињеници да не постоје писани докази који би могли потврдити оно што нам говоре археолошки налази. Проблем није решен дешифровањем плочица написаних линеаром Б, са обзиром на то да су углавном коришћене за потребе администрације микенских палата. Међутим, таблице из Кноса и Пила помињу етничитете какви су: Lāmniai, Kuthērai, Milātiai, Aigyptios, затим лична имена као што су: Phonikeiā, Aithalowens, Aitioquos, Thugiōn, Misraios. Као додатак археолошким доказима који говоре у прилог присуства Минојаца и Микенаца на источном Медитерану, записи на линеару Б садрже индикације обрнутог процеса, иако је тешко закључити да ли они говоре о избеглицама или о економским мигрантима.

Кључне речи: Миграције, записи на линеару Б, етничитети.

MIGRANTS IN THE MYCENAEAN WORLD: THE WRITTEN EVIDENCE

Abstract: There is extensive literature on the migration of the Indo-Europeans to the Aegean basin, on the downfall of the Minoan civilization, as well as on the causes of the collapse of the Mycenaean civilization. The main challenge in the process of elucidating the history of migrations lies in the fact that there is no written evidence that would confirm the archaeological finds. The problem was not solved by the decipherment of the Linear B tablets, as they are mere administrative records of the Mycenaean palaces. However, the tablets from Knossos and Pylos mention ethnics such as Lāmniai, Kuthērai, Milātiai, Aigyptios, personal names such as Phonikeiā, Aithalowens, Aitioquos, Thuriōn, Misraios. In addition to the archaeological evidence on the presence of Minoans and Mycenaeans in the Eastern Mediterranean, the Linear B records contain indications of a reverse process, although it is difficult to conclude whether they speak of refugees, or economic migrants.

Keywords: migrants, linear B records, ethnics.

Радослав ЕРАКОВИЋ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

УСПОН И ПАД ГАЛАНТНОГ ТИРАНИНА

Сажетак: Генерал Иван (Јован) Хорват (1713–1780) припада кругу најистакнутијих историјских личности, чији је живот описан у Мемоарима Симеона Пишчевића (1731–1797). Он је био један од главних предводника сеобе српских граничара из Аустрије у Русију, проузроковане укидањем Поморишке и Потиске војне крајине, средином 18. века. Издвојимо ли само најпознатије догађаје из његовог бурног живота, попут сеобе у Русију, стицања генералског чина у руској војсци, пада у немилост и дугогодишњег прогонства, можемо закључити да његова (не)званична биографија поседује изузетан романескни потенцијал (Милош Црњански је лику генерала Хорвата у *Другој књизи Сеоба* доделио „само“ епизодну улогу). Међутим, управо генерал Иван Хорват, моћни заповедник Нове Србије, представља једну од најмрачнијих фигура у делу Симеона Пишчевића. С обзиром на то да је аутор Мемоара доделио Ивану Хорвату улогу веома сличну оној која је припала Милошу Обреновићу (1780?–1860), у делу *Жизниописанија моја* злосрећног књажевог берберина Нићифора Нинковића, сматрамо да је неопходно разјаснити због чега је угледна историјска личност преображена у једног од првих модерних негативних јунака у српској прози XVIII и XIX века.

Кључне речи: Симеон Пишчевић, Иван (Јован) Хорват, Петар Текелија, српска књижевност 18. века, негативни јунак.

Radoslav ERAKOVIĆ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE RISE AND FALL OF A GALLANT TYRANT

Abstract: General Ivan (Jovan) Horvat (1713-1780) belongs to the group of the most prominent historical persons, whose life was described in Simeon Pišćević's memoir prose. He was one of the main leaders of the movement of Serbian soldiers from Austria into Russia, caused by the cancellation of the Military Frontier on the Mureş and the Tisa rivers, mid-18th century. His turbulent life was rich in adventurous events: migration to Russia, serving in the Russian Army, being arrested and then being in exile for years – which all leads us to conclusion that his (un)official biography offers an extraordinary potential for novel writing. However, this very General Ivan Horvat, the powerful commander of the New Serbia, represents one of the darkest figures in Simeon Pišćević's memoir prose. As the Simeon Pišćević attributed this dark role to Ivan Horvat – similar to the role of Miloš Obrenović (1780?-1860) in the book of Prince Miloš's unfortunate barber Nićifor Ninković (*Žizniopisanija moja*) – we think that it is vital to clarify why this respectful historical person was transformed into one of the first negative heroes in the modern Serbian prose of the 18th and the 19th centuries.

Keywords: Simeon Pišćević, Ivan (Jovan) Horvat, Petar Tekelija, Serbian literature of the 18th century, negative hero.

ЉУБАВ ПРЕМА ДОМОВИНИ КАО БОЛЕСТИ (НАБОКОВ И БУЊИН)

Сажетак: Емиграција је просторно-временско умирање у локусу свога бивства-као-норме. Емиграција је борба (путања ратника), емиграција је протест (путања политике), емиграција је бекство (путања уметника). Уметник и у сопствености бивства бежи од норме. Разлаз између стваралачке, просторно-временске форме бивства уметника и његове телесности и сопствености – такође је емиграција у поље естетичког/етичког/религиозног. Руска емиграција (први талас) је подударане метафизичког бекства и физичког премештања. Али, при метафизичком бекству неопходно је било да се истовремено испуне два задатка – изгубити бивствовање у Русији (саму Русију у физичком смислу) и обрести се у биће ван Русије (које кореспондира са телесношћу). Та појава, губљене и присуствовање у оквиру једног људског бића јесте шизофренија. Унутрашња емиграција је довела до шизофреног стања, када су аутори (Булгаков, Манделштам) истовремено морали да постану лојални грађани и да се супротставе совјетском. У емиграцији је слобода донела могућност раскола у метафизичком пространству, остављајући телесност као једини пут остварења. Губитак свог мира/света препознаје се као неизлечива болест од које су у Русију тога доба оболевали као хроничним генетским обољењем. Спирителска стратегија је постајала тражење, ако не излечења, онда трансфера енергије болести у енергију оздрављења. Буњин, који је постао емигрант у зрелим годинама, није могао да нађе замену Русији и њеном стваралаштву (посебно у *Тамним дрворедима*) – то сећање за њега је било као лек од смрти. Губитак Русије је смрт, одсуство раста, фиксација телесности у једној тачки, која је непожељна. Бежећи од большевичке Русије/СССР, Буњин је и у Европи наставио да живи у добольшевичкој Русији. У *Тамним дрворедима* изгубљена земља постаје предмет чежње – према њој стреме сви хероји његове прозе, показујући да су оковани у прошлом. Теоријски, посматрање времена само као прошлог, може да се назове менталном болешћу. Набоков је напустио Русију када је започињао своју списатељску каријеру. За њега је прошлост, дом, изгубљени рај детињства – оно што више није реалност, већ нека виша идеја, утопија, место, које не може да буде обновљено у садашњости. Хероји руског периода Набокова, сви до једног, стреме другачијем животу – Русији. Приписивање болести својим херојима код Набокова представљало је начин да изађе из сопствене болести емиграције.

Кључне речи: болест, бекство, сопствено биће као норма, метафизика, шизофренија.

LOVE TOWARDS HOMELAND AS AN ILLNESS (NABOKOV AND BUNIN)

Abstract: The emigration is a kind of settlement in the locus of one's being as a norm, spatially and temporally. Emigration as a battle (the path of warriors), emigration as a protest (the path of politics), emigration as an escapism (the artist's path). The artist escapes from the norm even within the self being. The breakdown between the productive spatial-temporal form of the artist's being and his body is also considered as a kind of an emigration into the field of aesthetic/ethical/religious. Russian emigration (first wave) coincide with both metaphysical escapism and physical displacement. But in the metaphysical escape it is necessary to fulfill two tasks - to lose life in Russia (Russia itself in physical terms) and to pay off in the beings outside Russia (that corresponds to the body). This phenomenon, loss and attendance within a human being, is known as schizophrenia. Internal emigration has led to a schizophrenic state, when the authors (Bulgakov, Mandelstam) have had to become loyal citizens and to oppose the Soviet. In emigration, freedom has brought the possibility of a break into the metaphysical space, leaving the body as the only path of realization. Losing one's peace/world is recognized as incurable, the worst chronic and genetic illness that spread through Russia in that period. The writer's strategy was to seek, if not cure, then the transfer of energy to the disease in the healing effusion. Bunjin, who became an emigrant in mature age, could not find a replacement for Russia and its creativity (especially in *The Dark Alley*) - that memory was like a cure for him. Losing Russia means death, absence of growth, fixation to one point, which is undesirable. Leaving the Bolshevik Russia/USSR, Bunjin continued to live in Europe's pre-bolshevik state. In *The Dark Alley* the lost country becomes the object of longing - all heroes of his prose are striving towards her, showing that they were chained in the past. Theoretically, observing time just like the past, can be considered as kind of mental illness. Nabokov left Russia at the time when his career as a writer began. The past means home for him, a lost paradise of childhood - that is no longer a reality, but a higher idea, an utopia, a place that can not be renewed in the present. All the heroes of Nabokov's time are striving towards a different life i.e. Russia. Attributing the disease to his heroes, Nabokov finds a way to escape from his own disease of emigration..

Keywords: illness, escapism, self being as a norm, metaphysics, schizophrenia.

Маријан ЗИДАРУ

Факултет новинарства и политичких наука, Универзитет Андреј Шагуна, Констанца

ГРАЂАНСКИ РАТ У СИРИЈИ И ПРОБЛЕМ ИЗБЕГЛИЦА

Сажетак: Од марта 2011, конфликт је пустошио Сирију. Сада је међународно препознат као највећа избегличка и расељеничка криза нашег доба. Грађански рат у Сирији је уназдио национални стандард живљења за више деценија уназад-сада су здравствена заштита, школство, водоснабдевања и санитарни систем је оштећени или уништени. У овом раду анализираћу проблем сиријских избеглица и покушаћу да одредим када ће се ова криза окончати.

Кључне речи: Сирија, грађански рат, избеглице, криза расељавања.

Marian ZIDARU

Faculty of Journalism and Political Science, "Andrei Şaguna" University Constanţa

SYRIAN CIVIL WAR AND THE PROBLEM OF REFUGEES

Abstract: Since March 2011, conflict has devastated Syria. Now it is internationally recognized as the largest refugee and displacement crisis of our time. The Syrian civil war has set back the national standard of living by decades — now that health care, schools, and water and sanitation systems have been damaged or destroyed. In this paper I analyze the problem of Syrian refugees and I try to find out when this crisis will have an end..

Keywords: Syria, civil war, refugees, displacement crisis.

Јулијана ИШПАНОВИЋ ЧАПО

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ЛИК И ХАБИТУС ПИСЦА МИГРАНТА У ВОЈВОЂАНСКОЈ МАЂАРСКОЈ КЊИЖЕВНОЈ КУЛТУРИ

Сажетак: Мађарска књижевност у Војводини је рођена 1918-е године, било да је посматрамо из аспекта канона историје књижевности или лексикографије. На формирање регионалне књижевне самосвести и система институција су осим историјских и политичких траума у великој мери утицали долазак, активности и одлазак генерације писаца који су стигли са емиграцијом из Печуја (Золтан Чука, Лајош Фекете, Пал Шомођи, Ерне Казмер, Иштван Тамаш). Припадници генерација писаца који су поставили основе модерне мађарске књижевности (Иштван Домонкош, Ото Толнаи, Нандор Гион, Ласло Вегел, Калман Фехер, Ержебет Јухас) већином потичу из унутрашњости, мигрирају у Нови Сад који се сматра културним и књижевним центром, чија средина представља одговарајућу полазну тачку за путовања у Западну и Средњу Европу, у матицу, ради информисања и стицања искуства. Друго уочљиво раздобље миграције у војвођанској мађарској књижевности доносе деведесете године XX века. Хабитус војвођанског мађарског писца те деценије одређују с једне стране обнављање веза са Мађарском, селидба у матицу, односно успешна или мање успешна интеграција.

Циљ овог истраживања је да се објасне горе споменути хабитуси писаца и тенденције миграције, односно одреди њихов утицај на токове војвођанске мађарске књижевности и културе. Метод примењен у овом раду је осим анализе и синтезе секундарне литературе, анализа текстова лепе књижевности везаних за поједина раздобља историје књижевности и хабитусе писаца. Очекивани резултат студије је обogaћивање аспеката анализе војвођанске мађарске књижевности.

Кључне речи: мађарска књижевност, мађарска култура, Војводина, писац мигрант.

Julijana IŠPANOVIĆ ČAPO

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE FIGURE AND HABITUDE OF THE MIGRANT WRITER IN THE HUNGARIAN LITERATURE AND CULTURE IN VOJVODINA

Abstract: The year 1918 marks the birth of Hungarian literature in Vojvodina within both the canon of literary history and the canon of lexicography. The development of regional literary self-awareness and the institutional system was, in addition to political trauma, largely determined by the generation of writers arriving at the time of the Pécs emigration

(Zoltán Csuka, Lajos Fekete, Pál Somogyi, Ernő Kázmér, István Tamás). The generation of writers constituting the base of the modern Hungarian literature (István Domokos, Ottó Tolnai, Nándor Gíoon, László Végel, Kálmán Fehér, Erzsébet Juhász) mostly migrated from the rural, country areas to the city of Novi Sad, considered to be a cultural and literary center, which provided a good starting point for journeys to Western and Central Europe, including Hungary, and for acquiring knowledge and experience. The second prominent migration period related to the Hungarian literature in Vojvodina happened during the 1990s. During this decade, the habitude of the Hungarian writers of Vojvodina was characterized by the revival of their relationship to Hungary, moving to Hungary, and their successful or less successful integration.

The goal of this research is to describe the habitude of the writers introduced above, as well as to provide an overview of its influence on the development of the Hungarian literature in Vojvodina. The method used, in addition to the analysis and synthesis of secondary literature, is the analysis of the literary texts related to the individual periods of literary history and writer habitudes. The expected result of this study is the expansion of the aspects of the analysis of Hungarian literature in Vojvodina.

Keywords: Hungarian literature, Hungarian culture, Vojvodina, migrant writer.

Синиша ЈЕЛУШИЋ
Универзитет Црне Горе

СОЛЖЕНИЦИН У ИЗГНАНСТВУ

Сажетак: У раду се истражује генеза критичке позиције А. И. Солженицина која започиње критиком Стаљинове ауторитарне владавине, која је, како руски дисидент пише у свом надасве познатом делу, и уопште „енергична сажета критика свеукупног система обмане и угњетавања у нашој земљи;“ (Архипелаг ГУЛАГ). Ова критика је затим, као што и приличи политичком програму, садржала опште ставове о томе како да се поправи држава. Аутор посебну пажњу посвећује генези Солжењицинових ставова у изгнанству (1974 – 1949), која врхуни у тзв. Харвардском говору у коме је оштрица његове критике усмерена на принципе западног неолиберализма. Круцијална питања на која је аутор у раду усмерен јесу везана за однос два вида изгнанства: а. Унутрашњи (СССР) и б. Спољашњи (из СССРа – Европа, САД, Канада) и политичке али и егзистенцијалне ставове до којих у коначном смислу Солженицин, као профетски лик савремене руске историје, доспева.

Кључне речи: А. И. Солженицин, изгнанство, критика, тоталитаризам, егзистенција.

Siniša JELUŠIĆ
University of Montenegro

SOLZHENITSYN IN EXILE

Abstract: In this paper, the author explores the genesis of critical positions of A. I. Solzhenitsyn, which begins with the criticism of Stalin's totalitarian power. As the Russian dissident writes in his very famous book, it was also "a briefly very radical critic of the general system of deception and oppression in our country" (GULAG Archipelago). This criticism is then, as an idea of the political program, contained general views about political transform the Soviet country. The author especially explain the genesis of Solzhenitsyn's attitudes in the exile (1974 – 1949), for which is the basic the Harvard speech. In this speech, Solzhenitsyn his criticism focused on main principles of Western neoliberalism. The crucial question is the semantic relation of two aspects of the exile: a. domestic (SOVIET UNION) and b. external (from SSSR-a – Europe, USA, Canada) and the political and existential final position that Solzhenitsyn, as real prophet character of whole modern Russian history, has taken.

Keywords: A. I. Solzhenitsyn, exile, critic, totalitarianism, existence.

Небојша КАРТАЛИЈА
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, докторанд

ПАНОНИЈА НОВА ДОМОВИНА? ПЕРИОД МИГРАЦИЈА И ЊЕГОВЕ ПОСЛЕДИЦЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ПАНОНИЈЕ ОД IV ДО VI ВЕКА

Сажетак: У Циљ овог рада је да испита значај провинције Панонија у покретима Варвара у периоду од IV до VI века. Анализирајући историјске изворе, релевантну литературу и археолошке податке, покушаћемо да покажемо

како су миграције варвара утицале на политичку, војну и економску стабилност ове римске провинције. Такође, покушаћемо да покажемо како је Римско царство утицало на историјских развој варвара. У овом раду посебно ћемо размотрити значај Сирмијума, једног од најзначајнијих градова у овом региону.

Кључне речи: Миграције, Римско царство, Панонија, Варвари, Сирмијум.

Небојша KARTALIJA

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, PhD student

PANNONIA, THE NEW HOMELAND? MIGRATION PERIOD AND ITS CONSEQUENCES IN TERRITORY OF PANNONIA FROM THE 4th TO 6th CENTURY

Abstract: The aim of this paper is to examine the significance of the province of Pannonia in the movements of the barbarian peoples in the period from the 4th to the 6th century. Analyzing the historical sources, relevant literature and archaeological data, we will try to show how the migrations of the barbarian peoples affected the political, military and economic stability of this Roman province. We will also try to show how the Roman Empire influenced the historical development of these barbaric peoples. In this paper, we will especially consider the significance of Sirmium as one of the most important Roman cities in this region.

Keywords: migrations, Roman Empire, Pannonia, barbarian people, Sirmium.

Јована KACAШ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, докторанд

СЕОБА ТЕМИШВАРСКИХ СРБА НАКОН ОДЛАСКА СРПСКЕ ВОЈСКЕ У СКЛАДУ СА ОДЛУКАМА МИРОВНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ У ПАРИЗУ 1919. ГОДИНЕ

Сажетак: Након одлуке париске мировне конференције, да се Банат подели између Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, Румуније и Мађарске, Темишвар је додељен Краљевини Румунији. Влада у Београду издала је наређење да се војска и администрација евакуише из Темишвара и тог дела Баната крајем јула 1919. године. Уз војску ће се повући и одређен број интелектуалаца, трговаца, али и беземљаша. Српско становништво које је остало у Темишвару када је румунска војска ушла у град 3. августа 1919. године прилагођаваће се новом положају националне мањине. Уследиће успостављање румунске управе, изразито набијене национализмом, што је и било уобичајено у државама југоисточне Европе у време остваривања националних циљева после ослободилачких ратова. У војвођанској, оновременој штампи, истицано је, да ли у циљу пропаганде или стварне слике, да су Срби у румунском делу Баната, у страху од румунског прогањања и да је забрањен српски језик и српска песма. Како су се Срби у Темишвару осећали незаштићено, догодиће се још један талас сеоба српства из Темишвара. У највећем броју, то ће бити српска интелигенција, учитељи и свештенство, што ће довести до великог дефицита у школском кадру. Велики проценат српске интелигенције, после поделе Баната напустиће своје сународнике. Овај поступак учитеља, свршених гимназијалаца и свештеника у многоме је утицао на стање и развој свести тамошњих Срба који су остали препуштени сами себи. Позив који је архијерејски заменик архимандрит Стефан Николић одмах по свом доласку у Темишвар 1919. упутио свим свештеницима и учитељима који су напустили своја радна места да се што пре врате и наставе пастирски и наставнички рад остао је без одјека.

Кључне речи: Темишвар, 1919. година, разграничење, црква, школство.

Јована KACAŠ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, PhD student

MIGRATION OF TIMISOARA SERBS AFTER THE DEPARTURE OF THE SERBIAN ARMY IN ACCORDANCE WITH THE DECISIONS OF THE PEACE CONFERENCE IN PARIS 1919

Abstract: Ensuing upon the decision made at the Paris Peace Conference, namely, for the Banat region to be divided between the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, Romania and Hungary, Timisoara was given over to the Kingdom of Romania. The Belgrade government issued an order that the army and administration be evacuated from Timisoara and that part of Banat at the end of July 1919. Together with the army, there were to retreat a number of intellectuals, tradesmen and also landless peasants. Serbian population that had remained in Timisoara when the Romanian army entered the town on 3 August 1919 was to adapt to the new position of ethnic minority. What followed was the establishment of

Romanian government, marked by excessive nationalism, which was usually the case with Southeastern European countries at the time of realization of national goals after wars of liberation. Vojvodina's press of the times stressed, whether for the purpose of propaganda or of giving a true picture, that Serbs in the Romanian part of Banat lived in fear of Romanian persecution as well as that the Serbian language and Serbian songs were banned. As the Serbs in Timisoara felt unprotected, there ensued another wave of migration of Serbian population from Timisoara. For the most part, it included Serbian intelligentsia, teachers and clergy, which was to result in great shortage in school staff. A great percentage of Serbian intelligentsia was to leave their compatriots after the division of Banat. The said act of the teachers, grammar school graduates and priests had largely shaped the state and growth of consciousness of those Serbs who remained there, left to their own devices. An appeal made by the archpriest's substitute, archimandrite Stefan Nikolić, immediately upon his arrival in Timisoara in 1919, urging all priests and teachers that had left their jobs to return as soon as possible and continue with their clerical and educational work, remained without response.

Keywords: Timisoara, the year 1919, demarcation, church, school system.

Маја КАТУШИЋ

Хрватски институт за повијест, Загреб

МИГРАЦИЈЕ, ЖЕНЕ, РАТ. СТУДИЈА СЛУЧАЈА КОТОРА ЗА ВРЕМЕ МОРЕЈСКОГ РАТА И ДРУГОГ МОРЕЈСКОГ РАТА

Сажетак: У раду ће се размотрити положај жена у ратним миграцијама на примеру града Котора - главног града млетачке провинције Албанија Венета за време Морејског рата (1684-1699) и Другог морејског рата (1714-1718). У рано модерно доба Котор је био један од најистакнутијих војних и логистичких центара млетачке Поморске државе. Смештен на самој граници са Османским царством, град је био транзитни центар региона, те се због тога његова рана историја чини више него погодном за анализу миграција. Испитивање ће се на првом месту ослонити на анализе примарних извора будући да период који се испитује припада ери када не постоје стални статистички извори, те стога не постоје посебна архивска издања са подацима о миграцијама. Стога, главни извори ће бити парохијске књиге венчаних при цркви Светог Трифуна у Котору. На основу тих књига у раду ће се упоредити број невести које су се доселиле у Котор у време рата, и у време мира, анализирати њихово порекло и нагласити њихов утицај на постојећи друштвене односе у Котору. Коначно, посебна пажња ће се посветити браковима удовица са војницима који су у време рата били стационирани у граду и његовој околини.

Кључне речи: Котор, миграције, жене, XVIII век, црквене парохијске књиге.

Маја КАТУШИЋ

Croatian Institute of History, Zagreb

MIGRATION, WOMEN, WAR – THE CASE STUDY OF KOTOR DURING THE MOREAN WAR AND THE SECOND MOREAN WAR

Abstract: The paper will discuss the position of women in war migrations by examining the case study of Kotor – the capital of the Venetian Province Albania Veneta – during the Morean War (1684-1699) and the Second Morean War (1714-1718). During the early modern period Kotor was one of the most prominent military and logistic centres of the Venetian Stato da Mar. Being situated on the very border with the Ottoman Empire the town was transitional centre of the region. So, its early modern history seems more than suitable for analysis of the migrations. The examination will primarily rely on the analyses of the serial sources, as the period in question belongs to the protostatistical era, when no continuous statistical sources existed and hence no specialised archival series with the data on migrations. In that sense, the main source will be the wedding parish registers of the Kotor's St. Tryphon parish. Based on the registers the paper will compare the number of bride immigrants in Kotor during wartime and peacetime, analyse places of brides' origins and emphasise their impact on the existing Kotor's social networks. Finally, special attention will be given to the marriages of widows with soldiers that were during the wartime stationed in the town and its surroundings.

Keywords: Kotor, migration, women, 18th century, parish registers.

ПОЛИТИЧКА ЕМИГРАЦИЈА ИЗ ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ЊЕНА УЛОГА
У АНТИТИТОИСТИЧКОЈ КАМПАЊИ У СССР И ЗЕМЉАМА НАРОДНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ (1948-1954):
ОДНОС ИЗМЕЂУ ИНФОРМБИРОВАЦА У МАЂАРСКОЈ И ДЕМОКРАТСКОГ САВЕЗА ЈУЖНИХ СЛОВЕНА
КОЈИ ЖИВЕ У МАЂАРСКОЈ

Сажетак: Политичка клима у "Источном блоку" на кратко се променила пошто је у новинама објављена одлука другог заседања Информбироа. Све вође држава народне демократије одобриле су одлуку и били укључени у велику антијугословенску медијску кампању од 1948. до 1954.

Постојало је много Југословена који су веровали у исправност контроле Информбироа у совјетско-југословенском сукобу. Многи од њих одлучили су да избегну "терор" и емигрирају из Совјетског савеза и земаља "народних демократија". У земљама у које су емигрирали организовали су мале групе југословенских политичких емиграната-Информбировача и учествовали у антититовској пропаганди публикујући своје новине, емитујући радио програме на српскохрватском, словеначком и македонском и тако даље.

Њихова активност била је под контролом Централног комитета Комунистичке партије Совјетског савеза. Крајем 1948. најзначајнији југословенски политички емигранти састали су се у Москви и организовали "Водећу групу" југословенских емиграната-Информбировача у Совјетском савезу и земљама народне демократије у Москви.

Било је људи који су прешли југословенско-мађарску границу и емигрирало у Мађарску. Неки од њих били су изабрани од стране московске "Водеће групе" и створили су групу југословенских политичких емиграната у Мађарској. Под контролом московске "Водеће групе" и Централног комитета Мађарске радничке партије, активно су учествовали у антититовској пропаганди у Мађарској. Организација Демократски савез јужних Словена који живе у Мађарској касније је доспела под контролу Информбиро групе у Мађарској и учествовала у антититовској пропаганди.

Циљ овог рада јесте да обелодани активности југословенских емиграната-Информбировача у антититовској пропаганди у Мађарској обраћајући пажњу на однос Информбиро групе у Мађарској и Демократског савеза јужних Словена који живе у Мађарској. На основу докумената из руских и мађарских архива, аутор овог рада покушава да докучи на који су начин ове две организације сарађивале у антититовској пропаганди.

Кључне речи: Информбиро, Мађарска, Југославија, Демократски савез јужних Словена који живе у Мађарској, анти-Тито кампања.

POLITICAL ÉMIGRÉ FROM TITO'S YUGOSLAVIA AND ITS ROLE IN ANTI-TITO PROPAGANDA CAMPAIGN
IN THE USSR AND THE COUNTRIES OF PEOPLE'S DEMOCRACY (1948 – 1954):
RELATIONSHIP BETWEEN THE COMINFORMISTS GROUP IN HUNGARY AND
DEMOCRATIC UNION OF SOUTH SLAVS LIVING IN HUNGARY

Abstract: When the resolution of the second meeting of the Cominform was published in newspapers, the political climate in the "Eastern Block" was shortly changed. All of the leaders of the countries of People's Democracy approved the Resolution, and they had been involved in a powerful anti-Yugoslav media campaign from 1948 to 1954.

There were many Yugoslavs who believed in the rightness of the possession of the Cominform in the Soviet-Yugoslav conflict. Many of them decided to escape from the "terror", and emigrate to the USSR, and the countries of "People's Democracy". In the countries in which they immigrated they organized small groups of Yugoslav political émigrés-Cominformists and took part in anti-Tito propaganda campaign by publishing their own newspapers, broadcasting radio programs in Serbo-Croatian, Slovenian and Macedonian and so on.

Their activity was under control from the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union. In the end of 1948 the most notable Yugoslav political émigrés gathered in Moscow and organized a "Leading group" of Yugoslav émigrés-Cominformists in USSR and the countries of People's Democracy in Moscow.

There were people who crossed the Yugoslav-Hungarian border and emigrated in Hungary. Some of them were chosen by the Moscow's "Leading group", and formed a group of Yugoslav political émigrés in Hungary. They actively involved in anti-Tito propaganda campaign in Hungary under the control of Moscow's "Leading group" and the Central Committee of Hungarian Worker's Party. Later the organization "Democratic Union of South Slavs living in Hungary" sat under the control of the Cominformists Group in Hungary and took part in the anti-Tito propaganda campaign.

The aim of this paper is to reveal the activities of Yugoslav émigrés-Cominformists in anti-Tito propaganda campaign in Hungary paying attention to the relationship between the Cominformists Group in Hungary and "Democratic Union of

South Slavs living in Hungary". Author of this paper is trying to figure out in which way these two organization cooperated for anti-Tito propaganda campaign on the bases of documents from Russian and Hungarian archives..

Keywords: Cominform, Hungary, Yugoslavia, Democratic Union of South Slavs living in Hungary, anti-Tito campaign.

Милица КИСИЋ БОЖИЋ

Дејана ВАСИН, докторанд

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ПОВЕЉЕ КРАЉА ВЛАДИСЛАВА О ПРЕСЕЉАВАЊУ СРБА ИЗ ДОЊЕГ КОВИНА НА ЧЕПЕЛ

Сажетак: У пролеће 1439. године султан Мурат II је предузео поход на Деспотовину, освојио и похарао њен већи део. Циљ похода је био да се заузме и Смедерево, престоница Србије. Опсада Смедерева је трајала око три месеца, а за то време турска војска је два пута прелазила Дунав и харала по јужном Банату. Том приликом је страдао и град Ковин, те су се његови преживели житељи упустили у бекство и коначно се населили на дунавском острву Чепелу јужно од Будима, на пустом селишту цркве Светог Аврама. Краљ Владислав је настојао да своје поданике заштити у њиховом збегу и зато је у ту сврху издао три повеље 1440. године. У првој повељи се достојанственицима Угарског краљевства забрањује да угрожавају избеглице, а затим и заповеда да им омогуће несметан пролазак кроз земљу, у другој повељи краљ пресељеницима додељује селиште цркве Светог Аврама за насељавање, а у трећој им дозвољава да на поменутом месту подигну брод. Повеље садрже и друге важне податке о овом догађају, поготово што се у две повеље наводи да су те избеглице Срби, те је и ново насеље на Чепелу понело назив Мали или Српски Ковин.

Кључне речи: Ковин, Српски Ковин, миграције, Срби, краљ Владислав.

Milica KISIĆ VOŽIĆ

Dejana VASIN PhD student

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE CHARTERS OF KING VLADISLAV ON THE MIGRATION OF SERBS FROM LOWER KOVIN TO CHEPEL

Abstract: In the spring of 1439, the Ottoman Sultan Murad II organized a military campaign on Serbian Despotate, conquering and plundering most of its territory. The aim of the campaign was to take over Serbia's capital Smederevo. The siege of Smederevo lasted for approximately three months, enabling the Turks to cross the Danube on two occasions, plundering the territory of Southern Banat. The town of Kovin was also destroyed in these operations, which forced its inhabitants to flee, finally settling on the Danube island of Chepel, in the deserted village of St. Abraham's church. In order to protect his subjects, King Vladislav issued three charters in 1440. The first one forbids the Hungarian nobles to molest the refugees in any way, granting them the right of free movement across the country; the second one grants them the deserted village of St. Abraham's church, while the third allows the refugees to build a port on the same territory. The charters contain other important information, including the fact that the aforementioned refugees were Serbs, which is also why the new settlement was named Little or Serbian Kovin.

Keywords: Kovin, Serbian Kovin, migrations, Serbs, King Vladislav.

Мирослав КМЕЋ

Филозофски факултет, Универзитет Матеја Бела у Банској Бистрици

Антон ХРУБОЊ

Факултет уметности, Универзитет Матеја Бела у Банској Бистрици

СЛОВАЧКА ЕТНИЧКА ГРУПА У ПРОЦЕСУ КОЛОНИЗАЦИЈЕ „ДОЊЕ ЗЕМЉЕ“

Сажетак: Рад ће се фокусирати на колонизацију „Доње земље“ (Dolná zem/Alföld) од стране Словака у XVIII и XIX веку контексту етничких интеракција са другим етничким групама (Мађари, Румуни, Срби, Русини, Бугари и др.). Посветићемо пажњу словачким енклавама у „Доњој земљи“, посебно оним које су биле објекат интереса историографије „Доњих земаља“, у Мађарској, Румунији и Југославији. Овај рад је првенствено заснован на историјским етнографским радовима, прегледима и статистичкој литератури (нпр. лексикони, регистри итд.). Ови типови извора су презентовани од словачких аутора попут Лудовита Хана, Даниела Зајца, Емил Колењи, Иван Бујна,

Урош Бор, Јан Светон и чешких истраживача као што су Либор Ниедерле, Алексеј Петров, Станислав Клима, Јан Ауерхан или Рехор Урбан.

Кључне речи: Словаци из „Доње земље“, словачка колонизација, миграциони токови.

Miroslav KMET'

Faculty of Philosophy, Matej Bel University in Banská Bystrica

Anton HRUBON

Faculty of Art, Matej Bel University in Banská Bystrica

SLOVAK ETHNIC GROUP IN THE PROCESS OF COLONIZATION OF THE „LOWER LAND“

Abstract: This study will focus on colonization of „Lower Land“ regions (Dolná zem/Alföld) by the Slovaks in the 18th and 19th Century in the context of ethnic interactions with other ethnic groups (Hungarians, Romanians, Serbs, Ruthenians, Bulgarians, etc.). Our contribution will pay attention to Slovak enclaves in the Lower Land, especially to those which were an object of interest of „Lower Land“ historiography in Hungary, Romania and Yugoslavia. The paper draws mainly on historical and ethnological works, overview and statistical literature (e. g. lexicons, registers, etc.). This type of sources were represented by Slovak authors like Ľudovít Haan, Daniel Zajac, Emil Kolényi, Ivan Bujna, Uroš Boor, Ján Svetoň and by Czech researchers like Lubor Niederle, Alexej Petrov, Stanislav Klíma, Jan Auerhan or Rehor Urban.

Keywords: „Lower Ground“ Slovaks, Slovak colonization, Migration flows.

Дарко КОВАЧЕВИЋ

Институт за Поморску археологију НАВИС

БРОД КАО СРЕДСТВО МИГРАЦИЈЕ НАРОДА СА МОРА

Сажетак: Од најстаријих времена брод је представљао средство којим су се транспортовали људи и културе преко Медитерана. Око 1200 године пре н. е. велике миграције Народа са мора донеле су промене на обалама Источног Медитерана. Првобитно ће се у XIV веку пре н. е. појавити различите етничке групе које, организоване у мале флоте бродова, нападају градове на обали, да би се већ у XIII веку пре н. е. њихови напади претворили у миграције морем и копном, са циљем трајног насељавања у реону Леванта и Египта. Њихово напредовање ће зауставити Рамсес III, 1186. године пре н. е., у поморској битки у близини делте Нила. Анализирајући текстуалне и иконографске изворе, археолошке податке и резултате претходних истраживања, овај чланак ће дискутовати о техничким аспектима бродова које су Народи са мора користили при миграцијама, са циљем да представи њихов пловидбени потенцијал, капацитет смештања и живот миграната на бродовима током пловидбе Медитераном.

Кључне речи: Народи са мора, бродоградња, живот на броду, миграције.

Darko KOVAČEVIĆ

Institute of Maritime Archaeology - NAVIS

A SHIP AS A MEAN OF MIGRATION OF THE SEA PEOPLE

Abstract: Since the early ages a ship has been an important mean of transport of people and cultures across the Mediterranean. Around 1200 BC mass migrations of the Sea People brought profound changes to the Eastern Mediterranean. Small flotillas of ships of the sea raiders from various ethnic groups appeared initially in 14th century BC. By the end of 13th century, their raids turned to extensive migrations, both by the land and the sea with the aim of permanently settling at the region of the Levant and Egypt. In 1186 BC Ramses III stopped their advance in the sea battle in the vicinity of the Nile delta. Analyzing textual, iconographic and archaeological evidence as well as the results of previous researches, this article aims to discuss technical aspects of the ships used for migration of the Sea people in order to draw conclusions on their seaworthiness and the capacities for the accommodation and the life of the migrants aboard the ships during the journeys over the Mediterranean.

Keywords: Sea people, shipbuilding, shipboard society, migration.

ОРГАНИЗОВАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДИЈАСПОРЕ У ФРАНЦУСКОЈ (1945 – 1948)

Сажетак: Према попису становништа који је извршен годину дана након Другог светског рата, у Француској је живело 21.000 становника пореклом са простора некадашње Краљевине Југославије. Југословенска дијаспора је била хетерогена по пореклу и социјалној структури, што се рефлектовало и на начине њеног организовања. У раду се анализира настанак, постојање и деловање удружења југословенских емиграната у Француској у првим годинама након Другог светског рата до резолуције Информбиороа 1948. године. Циљ је да се осветле аспекти политичког контекста организовања југословенске дијаспоре, поделе унутар југословенских емиграната и деловање политичке емиграције. Рад ће бити заснован на основу архивске грађе, похрањене у Дипломатском архиву Министарства спољних послова Републике Србије и Архиву Југославије. Активности и организација удружења посматраће се у контексту обликовања француско-југословенских односа, учвршћивања комунистичке власти у Југославији и пропаганде за Нову Југославију. Посебна пажња биће посвећена оснивању и домету улоге часописа (Нова Југославија, Српски глас, Глас српске земљорадничке омладине, Глас српског народа, Сељачка демократија и Слободна трибина) који је издавала емиграција, као и начинима на које је и дијаспора утицала на спровођење активности културне дипломатије.

Кључне речи: дијаспора, политичка емиграција, Југославија, Француска, 1945, Информбиоро, пропаганда, културна дипломатија.

Aleksandra KOLAKOVIĆ
Institute of political studies, Belgrade

ORGANIZATION OF THE YUGOSLAV DIASPORA IN FRANCE (1945 – 1948)

Abstract: According to the population census, which was conducted one year after the Second World War, France had a population of 21,000 inhabitants originating from the territory of the former Kingdom of Yugoslavia. Yugoslav diaspora was heterogeneous in origin and social structure, which also reflected on the ways of its organization. The paper would analyze the emergence, existence and operation of associations of Yugoslav immigrants in France in the first years after the Second World War to the Informbiro resolution (1948). The aim is to shed light on the aspects of the political context of organizing the Yugoslav diaspora, internally divisions of the Yugoslav emigrants and the activities of political emigration. The paper would be based on archival material, stored in the Diplomatic Archives of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia and the Archives of Yugoslavia. The activities and organization of the associations would be observed in the context of the creation of the Franco-Yugoslav relations, consolidation of the communist government in Yugoslavia, and the propaganda for the New Yugoslavia. Special attention would be paid to establishing and reaching the role of journals (Nova Jugoslavija, Srpski glas, Glas srpske zemljoradničke omladine, Glas srpskog naroda, Seljačka demokratija and Slobodna tribina) issued by emigration, as well as the parts in which the diaspora influenced on implementation of cultural diplomacy.

Keywords: Diaspora, Political Emigration, Yugoslavia, France, 1945 – 1948.

Драгица КОЉАНИН
Паулина ЧОВИЋ, докторанд
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ШКОЛОВАЊЕ ИЗБЕГЛИЧКЕ ДЕЦЕ У ОКУПИРАНОЈ СРБИЈИ (1941-1944)

Сажетак: Избеглиштво као историјска појава је углавном везано за насиље и ратове и предузимано је у циљу спасавања живота. Оно означава комплексан процес присилних миграција становништва. Огромне размере је достигло током Другог светског рата. После окупације и поделе Краљевине Југославије априла 1941. године територија Србије са Банатом је била под немачком окупацијом. На то подручје су стизале избеглице из разних правца, највећим делом из Независне Државе Хрватске. Она је настојала да створи етнички чисту државу, а на удару се нашло српско, јеврејско и ромско становништво, као и политички противници. У окупираној Србији јула 1941. године је створен Комесаријат за избеглице као централно тело за прихват и збрињавање избеглица. За комесара је постављен Андра Поповић, али ће га у другој половини октобра 1941. године заменити Тома Максимовић. Он је своје напоре усмерио на систематско решавање егзистенцијалних питања избеглица. Школовању избегличке деце је дата посебна пажња од августа 1941. године. Пуну подршку Комесаријату су пружали просветни органи у влади Милана

Недића. У Србију је стигло укупно 80.000 избегличке деце, од чега је школског узраста било њих око 64.000 (80%). Деца су школована у основним, средњим, као и занатским школама. Она су била смештена у мрежи избегличких домова. Школске 1941/42. године постојале су школе при избегличким домовима, али су на крају године укинуте. Према локацијама школа извршен је смештај деце по домовима. У вези са финансирањем неких школа долазило је до спорова између надлежних просветних власти и Комесаријата. У занатском школовању значајну помоћ је пружало српско хуманитарно друштво „Привредник“. Поред додељивања стипендија вођене су широке акције зазбрињавање и пружање помоћи избегличкој деци. За неписмену децу су организовани аналфабетски течајеви. Комесаријат је у циљу успешнијег и организованијег школовања у свом саставу имао просветне надзорнике и референта за „средњу школу“ чији задатак је био да прате успех деце у школи.

Кључне речи: Други светски рат, Србија, избеглице, деца, школовање.

Dragica KOLJANIN
Paulina ČOVIĆ PhD student
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

EDUCATION OF CHILD REFUGEES IN OCCUPIED SERBIA (1941-1944)

Abstract: Refugeeism as a historical phenomenon is mainly related to violence and wars and is undertaken in order to save lives. It marks a complex process of forced migration of the population. The enormous proportions were reached during the World War II. After the occupation and division of the Kingdom of Yugoslavia in April 1941, territory of Serbia with Banat was under German occupation. Refugees from different directions came to this area, mostly from the Independent State of Croatia. It strived to create an ethnically clean state, and the Serb, Jewish and Roma populations, as well as political opponents, were persecuted. In occupied Serbia in July 1941, a Commissariat for Refugees was created as the central body for reception and care of refugees. Andra Popovic was appointed commissar, but in the second half of October 1941, he was replaced by Toma Maksimovic. He directed his efforts to systematic solution of existential refugee issues. Special attention was paid to education of refugee children since August 1941. The full support to the Commissariat was provided by educational authorities in the Government of Milan Nedić. A total of 80,000 child refugees arrived in Serbia, of which about 64,000 (80%) were children of school-age. Children were educated in primary, secondary, and craft schools. They were situated in refugee homes. During the school year 1941/42 there were schools in refugee homes but were abolished at the end of the year. According to the locations of schools, children were placed in their homes. The financing of some schools was often subject of disputes between the educational authorities and Commissariat. For education in craft schools, the Serbian humanitarian society "Privrednik" provided significant assistance. In addition to granting of scholarships, wide actions were taken to care for and provide assistance to child refugees. An alphabetical courses were organized for illiterate children. For the purpose of a more successful and organized education, the Commissariat had educational supervisors and a "high school" referent whose task was to monitor the success of children in school.

Keywords: World War II, Serbia, refugees, children, education.

Марија КОПРИВИЦА
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

ДА ЛИ ЈЕ УКИДАЊЕ ВЛАШКОГ СТАТУСА УЗРОКОВАЛО ДЕМОГРАФСKE ПРОМЕНЕ У БЕОГРАДСКОЈ НАХИЈИ?

Сажетак: У овом раду су приказани резултати истраживања демографске ситуације у Београдској нахији у четвртој деценији XVI века. Београдска област претрпела је значајне промене у структури становништва након 1521. године, али је током наредне деценије дошло до стабилизације њене популационе структуре. Један од начина привлачења већег броја становништва био је давање влашког статуса. Око 1530. године Власи су изгубили своје привилегије и у већини случајева деградирана у статус раје. Питање је да ли су они прихватили ту позицију или започели нови талас миграција.

У овом истраживању користили смо османске пописе становништва настале пре и након укидања привилегија, а податке смо упоредили са циљем бољег увида у демографске промене.

Кључне речи: Власи, демографске промене, Београдска нахија, XVI век, популациона политика.

DID ABOLISHING THE VLACH STATUS CAUSE DEMOGRAPHIC CHANGES IN THE BELGRADE NAHIYE?

Abstract: This paper presents the results of research about the demographic situation in the Belgrade nahiye in the fourth decade of the 16th century. The Belgrade region had suffered significant changes in the structure of its population after 1521, but during the next decade its population satiation was stabilized. One of the means of attracting a larger population was achieved by granting the Vlach status. Around the year of 1530. the Vlachs have lost their privileges and most of them were subjected to the raya status. The question whether they had accepted that position or started a new wave of migration is still opened for discussion.

In this research, we are relying on the facts from the Ottoman census books, which were written before and after the aboliton of the Vlach privileges, and with the aim of observing the demographic changes we are comparing the Ottoman census books data.

Keywords: Vlachs, demographic changes, Belgrade nahiye, 16th century, population politics.

Огњен КУРТЕШ
Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале

МИГРАЦИЈЕ И ВИКТОРИЈАНСКИ РОМАН

Сажетак: Деветнаести вијек једна је од најславнијих епоха у историји Велике Британије. Индустијска револуција донијела је радикалне и рапидне промјене у свакој сфери живота у Енглеској у XIX вијеку, а колонијална политика умногоме допринијела тим промјенама. Енглески роман XIX вијека (викторијански роман) биљежи све значајније промјене у друштвеном животу, а миграција становништва је свакако једна од присутнијих тема. Те миграције биле су различите: од економски условљених миграција од руралних према урбаним подручјима (Лондон на првом мјесту), преко међународних миграција које су биле саставни дио колонијалне политике Британије, до сезонске миграције.

Миграција у викторијански роман уноси неколико важних значењских нивоа: кретање (миграција) јунака кроз роман својеврсно је поигравање са историјом и одсликава став аутора према историјским процесима, миграција је један од узрока настајања све дубљег јаза између сфера јавног и приватног живота, миграција се у викторијански роман уводи као један од најсигурнијих начина за бијег јунака, али се истовремено кроз причу о свим облицима миграције наглашавају и специфичности категорије хронотопа у викторијанском роману.

У раду ћемо посветити пажњу свим облицима миграције који су описани у енеглеском канонском роману XIX вијека и свим појавама које из миграције проистичу, а од важности су за поетику викторијанског романа. Када је ријеч о методолошком приступу, у раду ћемо користити принципе новог историцизма, плуралистичке културолошке анализе као и књижевноисторијски метод.

Кључне речи: викторијански роман, имиграција, поетика, хронотоп, историја.

Огњен KURTEŠ
University of East Sarajevo, Faculty of Philosophy

MIGRATIONS AND THE VICTORIAN NOVEL

Abstract: 19th century is one of the most famous periods in the whole history of Great Britain. Industrial revolution caused many radical and rapid changes in every single sphere in the Victorian society while colonial policy supported all these changes. The Victorian novel marks all significant changes in social spheres and migration is one of the prominent themes. The migrations in the period were different: economically conditioned migrations from rural to urban parts of the country (London on the first place), international migrations which were parts of British colonial policy, and seasonal human migration.

Migration brings several important meaning layers in the Victorian novel: characters' movement throughout the narrative is a kind of a "game" with history and reflects authors' attitudes towards the historical processes; migration is one of the causes for even deeper gap between public and private spheres; migration is present in the Victorian novel as one of the most adequate ways of escapism. At about the same time, portraying of all kinds of migrations points out specifications of the chronotope in the Victorian novel.

In this paper we will pay special attention to all kinds of migrations described in the canonical Victorian novel and all issues related to migrations and the poetics of the Victorian novel. We will use methodological framework based on New Historicism, Pluralistic Cultural Analysis and Literary-Historical method

Keywords: Victorian Novel, immigration, poetics, chronotope, history.

Сара ЛАЗИЋ

Филозофски факултет у Београду, докторанд

ВАРВАРСКА ЕЛИТА У РИМСКОЈ СЛУЖБИ У ПЕРИОДУ ОД СРЕДИНЕ IV ДО СРЕДИНЕ V ВЕКА

Сажетак: Сеобе народа обележиле су последњи век постојања Западног Римског Царства. Једна од најзначајнијих последица варварских миграција у позној антици јесте укључивање варварске (германске) елите у римску службу. У овом раду бавићемо се каријерама неколико појединаца који су се нарочито истакли у царској служби, пре свега војној, али и цивилној. Разматраћемо кључне факторе који су доприносили напредовању у каријери – поред подразумеване војне вештине, значајну улогу играли су и религијско опредељење, степен романизације, прихватање римског система вредности и слично. Осим тога, испитаћемо који су то мотиви подстакли варварске поглаваре да ступе у службу Царства – у којој мери је имала удела новчана накнада, затим заштита коју су царски ауторитет и војне трупе могли пружити од напада других варвара (као у случају угрожавања Гота од стране Хуна у другој половини 4. века), или је пак представа о римској величини и угледу била значајан фактор сам по себи који је привлачио варваре да се населе на тлу Римског Царства, а њихове поглаваре да постану део римске државне управе служећи као царски саветници, војни заповедници, преторијански префекти, и други државни службеници..

Кључне речи: Римско Царство, Варвари, Сеобе, Готи, Стилихон.

Sara LAZIĆ

Faculty of Philosophy in Belgrade, PhD student

BARBARIAN ELITE IN ROMAN SERVICE IN THE PERIOD FROM THE MID-4TH TO THE MID-5TH CENTURY

Abstract: The Migration period marked the last century of existence of the Western Roman Empire. One of the most significant consequences of Barbaric migrations in the late antiquity is the inclusion of the barbaric (Germanic) elite into the Roman service. In this paper, we will deal with the career of several individuals who are particularly prominent in the imperial service, primarily military, but also civilian. We will consider the key factors that contributed to career advancement - in addition to the implied military skills, a significant role was played by religious determination, degree of romanization, acceptance of the Roman system of values and etc. In addition, we will examine what motives have prompted the barbaric chiefs to enter the service of the Empire - to what extent had the share of monetary compensation, then the protection that the imperial authority and military troops could provide from attacks by other Barbarians (as in the case of the threat of the Goth by the Hun in the second half of the 4th century), or the representation of Roman greatness and reputation was an important factor in itself that attracted Barbarians to settle at the Realm of the Roman Empire, and their leaders to become a part of the Roman state administration serving as imperial advisers, military commanders, Praetorian prefects, and other civil servants.

Keywords: Roman Empire, Barbarians, Migrations, Goths, Stilicho.

Ђорђе ЛАСКУ

"Овидијус", Универзитет у Констанци

МЕЂУНАРОДНИ КОНТЕКСТ И ПРАВНИ ОКВИР НАСЕЉАВАЊА РУМУНА СА ПИНДА И ИЗ МАКЕДОНИЈЕ У РУМУНИЈУ (ДОБРУЏА: 1913-1940)

Сажетак: Власи са Балкана (балкански Румуни: Цинцари и Мегленски Власи), они који присвајају румунски идентитет, а не грчки, били су присутни на простору румунске државе током позног средњег века и у модерно доба. Након почетка стварања модерне румунске државе (24. јануара 1859; завршено 01. децембра 1918. припајањем

Трансилваније и Баната Краљевини Румунији) број Цинцара који су се населили у Румунији био је у порасту; до краја Балканских ратова, односно до краја Првог светског рата појединачно су се насељавали као етнички Румуни.

У току 20-их и 30-их година 20. века, неколико хиљада породица Цинцара и Мегленских Влаха из бивше османске Македоније (подељене 1912-1913. између Грчке, Србије и Бугарске) и Албаније поднели су захтеве да се населе у Румунији, тачније јужној Добруци као Румуни. Пошто је јужна Добруца уступљена Бугарској 1940, породице Цинцара и Мегленских Влаха биле су расељене у округе Констанце и Тулча.

Кључне речи: Цинцар, Мегленски Власи, балкански Румуни, Македонија, насељени у Добруци.

George LASCU

"Ovidius", University of Constanța

THE INTERNATIONAL CONTEXT AND LEGAL FRAMEWORK OF THE SETTLEMENT OF ROMANIANS FROM PINDUS AND MACEDONIA IN ROMANIA (DOBRUDJA: 1913-1940)

Abstract: The Vlachs from Balkans (the Balkan Romanians: the Aromanians and the Meglenoromanians), respectively those who assume the Romanian identity (and not the Greek one), were present throughout the lately Middle Ages and in Modern Times in the Romanian State space. After the beginning of the creation of the Modern Romanian State (January 24, 1859, completed on December 1, 1918, through the Union of Transylvania and Banat with the Romanian Kingdom), the number of Aromanians settled in Romania is increasing; until the Balkan Wars, respectively until the end of the First World War, they settled individually as ethnic Romanians.

In the 20s-30s of the Twentieth Century, several thousand families of Aromanians and Meglenoromanians from former Ottoman Macedonia (divided in 1912-1913 between Greece, Serbia and Bulgaria) and Albania make requests to settle in Romania – respectively in Southern Dobrudja (Cadrilater) as Romanians. After the Cadrilater's cession towards Bulgaria in 1940, the families of Aromanians and Meglenoromanians were displaced in the Constanța and Tulcea counties.

Keywords: Aromanian, Meglenoromanians, Balkan Romanians, Macedonia, settled in Dobrudja.

Стоика ЛАСКУ

"Овидијус", Универзитет у Констанци

ЕМИГРАЦИЈА АРУМУНА –И/ИЛИ КУЦОВЛАХА, ЦИНЦАРА И МЕГЛЕНСКИ ВЛАХА СА БАЛКАНА У САД (У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ XX ВЕКА): МОТИВИ, ОБЛАСТИ НАСЕЉАВАЊА, ЗАНИМАЊА, РУМУНСКИ ИДЕНТИТЕТ

Сажетак: Власи са подручја балканског дела Османског царства (Цинцари - и/или Куцовласи и Цинцари - и Мегленски Власи) населили су се у Сједињеним Америчким Државама крајем 1890-их у контексту опште популације румунских миграната (већински из Трансилваније, Баната и Буковине) у северној Америци. Разлози су углавном били економски. Ова сведочанства односе се на потомке балканског романијета који су имали румунску свест и снажно испољавали осећања припадности румунској нацији и култури, не гркоманској. Читање ових сведочанстава резултира експлицитној свести њихове припадности румунској нацији; борби за очување матерњег језика; помагању припадника истог народа из османске Македоније; почецима друштвене организације; солидарности са њиховом браћом северно од Дунава.

Кључне речи: Цинцари, Мегленски Власи, македонски Румуни, емигранти у САД-у, Бриџпорт.

Stoica LASCU

"Ovidius", University of Constanța

THE EMIGRATION OF AROMANIANS – OR/AND KOUTZOVLAHS AND TSINTSARES AND MEGLENOROMANIANS FROM THE BALKANS IN THE UNITED STATES (FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY). MOTIVES, SETTLEMENT AREAS, OCCUPATIONS, ROMANIAN IDENTITY

Abstract: Vlachs from the Balkan area of the Ottoman Empire (Aromanians – or/and Koutzovlachs and Tsintsares – and Meglenoromanians) were settled in the United States since the late '90s of the Nineteenth Century, in the context of general-population of Romanian migrants (mostly from Transylvania, Banat, and Bukovina) in North America. The

motivations were preeminent economic. These testimonies refer to descendants of Balkan Romanity who had Romanian conscience and strong and displayed feelings of national-cultural Romanian (not grecomans). From reading of these testimonies resulted explicit awareness of their membership in Romanian nationality; the fight to safeguard the native language; the helping of congeners from Ottoman Macedonia; the beginnings of associative organization; the solidarity with their brothers of North Danube.

Keywords: Aromanian, Meglenoromanians, Macedonian Romanians, Emigrants in USA, Bridgeport.

Горан ЛАТИНОВИЋ
Универзитет у Бањој Луци

ПРОТЈЕРИВАЊЕ И ИСЕЉАВАЊЕ СРБА ИЗ НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВЕ ХРВАТСКЕ 1941. ГОДИНЕ

Сажетак: Независна Држава Хрватска проглашена је у априлу 1941. На територији која је ушла у њен састав, по попису из 1931, живјело је око 1.850.000 Срба, а по неким процјенама 1941. било их је око 2.200.000. По хрватској статистици из 1941. године, Срби су чинили 30,56% становништва НДХ. Представници хрватске власти јавно су говорили да ће један дио Срба бити ликвидан, други дио протјеран, а остали преведени на римокатолицизам и претворени у Хрвате. Депортацијом Срба из НДХ руководило је Државно равнатељство за понову, а протјеривање је вршено у више таласа. Осим Срба које су хрватске власти организовано протјерале, у окупирану Србију стизали су и Срби који су самоиницијативно напустили предратна мјеста становања, због страха од физичког уништења. Према њемачким изворима, крајем јуна 1941. у Србији је уточиште пронашло око 137.000 Срба из НДХ, док подаци Комесаријата за избјеглице у влади Милана Недића говоре о преко 200.000 Срба протјераних и избјеглих из НДХ. У раду, који ће бити прилог проучавању миграција изазваних политичким насиљем, биће учињен, поред осталог, и покушај да се утврди приближан број протјераних и избјеглих Срба из НДХ 1941. године.

Кључне речи: Срби, Независна Држава Хрватска, геноцид.

Goran LATINVIĆ
University of Banja Luka

DEPORTATION AND EMIGRATION OF SERBS FROM THE INDEPENDENT STATE OF CROATIA IN 1941

Abstract: The Independent State of Croatia was proclaimed in April 1941. According to census from 1931, in its territory lived around 1,850,000 Serbs, while some estimates mention around 2,200,000 Serbs in 1941. The same year, according to Croatian statistics, Serbs comprised 30,56% of the entire population of the ISC. Representatives of the Croatian state openly talked that one part of Serbs would be killed, another part deported, and the rest would be converted to the Catholic church and Croatian people. Croatian authorities guided deportation of Serbs, who were expelled in several waves. Together with deportation organized by authorities of the ISC, occupied Serbia became an anchor for those Serbs who left Croatia of their own accord, in order to avoid possible annihilation. According to German sources, there were around 137,000 Serbian refugees in Serbia in late June 1941, while the Serbian Government under Milan Nedić disposed with the number of 200,000 Serbs deported and escaped from Croatia. The paper will be a contribution to research of migrations caused by the political violence and its author will try, among other facts, to establish an approximate number of Serbs who forcibly left the ISC in 1941.

Keywords: Serbs, Independent State of Croatia, Genocide.

Галина НИКОЛАЕВНА ЛЕБЕДЕВА
Државни Универзитет Александар Пушкин

КОЛОНИСТИ У РУСИЈИ – ЊИХОВ ПОЛОЖАЈ И ДЕЛАТНОСТ

Сажетак: У Руској империји статус „колонисте“ је био правно дефинисан. „Колониста“ је означавао имигранта, његове директне потомке, и њихово право власништва над земљом. Царским указом Јелисавете I од 11. јануара 1752. године Србима који су желели да се преселе у Русију одобрена је земља на размеђи будуће Луганске и Доњецке области. Та област добила је назив Славјаносербија. Истовремено је текло досељавање Срба на територију данашње Кировоградске области Украјине. Та област је названа Нова Србија (или Новасербија). Немачки колонисти су позвани у Русију од стране Катарине II, Манифестима из 1762. и 1763. године. У Русију су почели да се досељавају становници различитих области Немачке, а такође и Швеђани, Холанђани, германизовани Чеси и Швајцарци. Статус колониста

су имали Бугари и Гагаузи (потоњи се, узгред, нису издвојили из редова Бугара), насељени у Бесарабији. После сваког руско-турског рата, ка Русији би кренуло на хиљаде Бугара. Подунавски досељеници добили су статус колониста. Новопридошли колонисти били су ослобођени плаћања пореза у наредних седам година, за разлику од раније пристиглих (три године), док је сваком досељенику следовало по шездесет десетина земље. Колонисти-земљорадници су имали посебна социјална и имовинска права. Права колониста су регулисана Уставом о колонијама странаца у Империји објављеном 1857. године, у коме су прописане њихове привилегије, слободе и обавезе. Наведени устав је потврдио социјални и правни статус колониста у Руској империји. Економски успеси које су до средине XIX века постигли, допринели су не само развоју важних сектора сеоске привреде Русије, већ и значајном попуњавању државне касе у износу од више милиона рубаља годишње, углавном од пореза које су плаћали становници колонија. Сличне привилегије су, разуме се, биле дате руским крестјанима, и они би такође постигли успех, о чему је директно писао аутор А. Клаус, који је и сâм био колониста. У сваком случају, земљорадничке колоније у Русији уочи револуције биле су један од оригиналних и успешних начина аграрног устројства. То искуство остало је недовољно искоришћено..

Кључне речи: Руско царство, колонисти, XVIII–XIX век.

Galina NIKOLAEVNA LEBEDEVVA
Pushkin Leningrad State University

COLONISTS IN RUSSIA: STATUS AND ACTIVITY

Abstract: In the Russian Empire, the status of a "colonist" was legally defined. The "colonist" signified the immigrant, his direct descendants, and their right of land ownership. The Imperial act of Jelisaveta I on January 11, 1752, granted the Serbs, who wanted to move to Russia, the land on the borders between the future Lugansk and Donetsk regions. This area was named Slavjanoserbia. At the same time, Serbs were moving to the territory of today's Kirovograd region in Ukraine. This area is called New Serbia (or Novaserbia). German colonists were summoned to Russia by Catherine II (Manifests from 1762 and 1763). The inhabitants of different regions in Germany, as well as the Swedes, the Dutch, the Germanized Czechs and the Swiss, began to settle in Russia. Bulgarians and Gagauzs (who did not separate from the Bulgarians), inhabited Besarabia, also have had the status of colonists. After every Russian-Turkish war, thousands of Bulgarians went to Russia. The Danubian immigrants received the status of colonists. Newcomer colonists were exempt from paying taxes in the next seven years, unlike previous ones - for three years; each immigrant was granted with sixty desiatiny of land. The colonists-farmers had special social and property rights. The right of colonists were regulated by the Constitution of the colonies of foreigners in the Empire published in 1857, which determined their privileges, freedoms and obligations. This constitution confirmed their social and legal status in the Russian Empire. Economic achievements that the colonists came to by the mid-19th century contributed not only to the development of important sectors of the rural economy of Russia, but also to the significant filling of the state cash register in the amount of millions of rubles per year, mainly from taxes paid by colonists. Similar privileges were, to be understood, given to Russian krestians, and they would also achieve success, as directly written by author A. Klaus, who himself was a colonist. In any case, the farming colonies in Russia before the revolution were one of the original and successful ways of the agrarian organization. This experience has remained underused.

Keywords: Russian Empire, colonists, 18th–19th century.

Галина НИКОЛАЕВНА ЛЕБЕДЕВА
Ленинградский государственный университет А. С. Пушкина

КОЛОНИСТЫ В РОССИИ: ИХ СТАТУС И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Аннотация: В Российской империи существовало правовое понятие «колонист». Статус «колонист» обозначал иммигранта, его прямых потомков, и их особое право к землевладению. Императорским Указом Елизаветы I от 11 января 1752 года сербам, желавшим переселиться в Россию, были пожалованы земли на стыке будущих Луганщины и Донетчины, получившие название Славяносербии. Одновременно происходило переселение сербов на территорию нынешней Кировоградской области Украины. Эта область получила название Новая Сербия (или Новосербия). Немецкие колонисты были приглашены в Россию Екатериной II после издания в 1762 г. и 1763 Манифестов. В Россию начали переселяться жители различных областей Германии, а также шведы, голландцы, онемеченные чехи, швейцарцы. Статус колонистов имели болгары и гагаузы (последние, впрочем, не выделялись из числа болгар), поселившиеся в Бессарабии. После каждой русско-турецкой войны в Россию устремлялись тысячи болгар. В 1819 году задунайские переселенцы получили статус колонистов. Новоприбывшие колонисты освобождались от уплаты налогов в течение семи лет, а те, кто прибыл раньше, — на 3 года; на каждого человека выделялась по 60 десятин земли бесплатно. Колонисты-земледельцы имели особые социальные и имущественные

права. Права колонистов определялись «Уставом о колониях иностранцев в Империи» издания 1857 г., где оговаривались привилегии, свободы и обязанности колонистов. Данный устав закрепил социальный и правовой статус колонистов в Российской империи. Достигнутые колонистами к середине XIX века хозяйственные успехи способствовали не только развитию важнейших отраслей сельского хозяйства России, но и существенному пополнению государственной казны, которая в этот период получала с жителей колоний в качестве податей более миллиона рублей в год. Разумеется, если бы аналогичные льготы предоставили русским крестьянам, то они бы также достигли бы процветания, о чем прямо писал писатель из колонистов А. Клаус. Итак, земледельческие колонии были в России накануне революции одним из оригинальных и успешных вариантов аграрного устройства. Этот опыт пока остается не востребован.

Ключевые слова: Российская Империя, колонисты, XVIII–XIX век.

Сергей ВИКТОРОВИЧ ЛЕБЕДЕВ

Висока школа фолклористике, Санкт Петербург

РУСИЈА – ЗЕМЉА ИМИГРАНАТА

Сажетак: Посматрано у историјској перспективи, могло би се рећи да је Русија земља имиграната. Формирање многих етничких група резултат је управо миграционих процеса. Њихов економски, политички и културни утицај је био веома значајан. Током претходних векова, Русија је привлачила мигранте из многобројних земаља. Огромна пространства слободне земље, могућност бављења различитим делатностима које омогућују особености руског друштвеног уређења, верска толеранција – све је то чинило Русију „обећаном земљом“. У XVIII веку у Русију се доселило стотину хиљада странаца: пре свега Срба (1752–1754), а затим и Немаца (1764–1769). У XIX веку стигло је 2900000 имиграната. Године 1897. у Русији се налазило 605500 страних држављана. Статистички подаци не укључују натурализовано становништво и потомке досељеника. Само у периоду 1900–1914. године у Русију се доселило 1250000 људи. У раздобљу 1762–1913, према грубој процени, укупно их је било 4200000. Овај број је незнатно мањи од броја емиграната који су напуштали Русију. У доба совјетске Русије странци су наставили да се насељавају. У првим послератним годинама у СССР је стигло 125000 Јермена из земаља Блиског Истока. Поред тога, 15000 људи, углавном Руса, досељава се из Југославије. Године 1989. у Русији је живело 285742511 становника. Од тога броја, потомство имиграната чинили су: Немци (2000000), Јевреји (1378000), Корејци (438000), Бугари (372000), Грци (358000), Ујгури (262000), Роми (262000), Гагаузи (197000), Калмици (173000), Курди (152000), Иранци (40000), Ирачани (26000). Овде се убраја и становништво пресељено у Руску Бесарабију: велики део Јермена, Молдаваца. После распада СССР-а имигранти и даље долазе у Руску Федерацију. Међу њима је било становништва из Вијетнама (око 100000), Кинеза (око 300000), уопште узевши преко стотину земаља света.

Кључне речи: Русија, имигранти, становништво, статистика.

Sergey VIKTOROVICH LEBEDEV

Higher School of Folk Arts, Saint Petersburg

RUSSIA – THE LAND OF IMMIGRANTS

Abstract: Historically observed, Russia could be considered as the country of immigrants. The formation of many ethnic groups is the result of migration processes. Economic, political and cultural impact of immigrants was very significant. Over the centuries, Russia has attracted migrants from many countries. The vast expanses of the free land, the possibility of various activities that were enable by the peculiarity of Russian social order, religious tolerance - all that made Russia a "promised land". In the 18th century, hundreds of thousands of foreigners came to Russia: primarily Serbs (1752-1754), and the Germans (1764-1769). In the 19th century, 2900000 immigrants arrived. In 1897, there were 605500 foreigners in Russia. Statistics do not include naturalized population and descendants of immigrants. During the period 1900-1914, 1250000 people moved to Russia. In the period 1762-1913, the total number of immigrants was approximately 4200000 people. This number is slightly lower than the number of emigrants who left Russia. Foreigners continued to settle in Soviet Russia. During the first post-war years in the USSR, 125000 Armenians from the Middle East countries arrived. In addition 15000 people, mostly Russians, moved from Yugoslavia. In 1989, there were 285742511 inhabitants in Russia. Among them, there were the descendants of immigrants: Germans (2000000), Jews (1378000), Koreans (438000), Bulgarians (372000), Greeks (358000), Uighurs (262000), Roma (262000), Gagauzi (197000), Kalmici (173,000), Kurds (152,000), Iranians (40000), Iraqi (26,000). This number also includes the population moved to Russia's Besaraby: a large part of Armenia, Moldavians. After the collapse of the USSR, immigrants continued to come to the Russian Federation. Among them, there were: population from Vietnam (about 100,000), Chinese (about 300,000), in general over hundreds of countries in the world.

Keywords: Russia, immigrants, population, statistics.

РОССИЯ – СТРАНА ИММИГРАНТОВ

Аннотация: Россия исторически может считаться страной иммигрантов. Многие этносы России возникли как иммигрантские диаспоры. При этом экономическое, политическое и культурное влияние многих диаспор было очень значительным. Россия во многие века была весьма притягательной страной для переселенцев из разных стран. Наличие огромного количества свободных земель, возможность сделать карьеру благодаря особенностям сословного строя России, религиозная терпимость – все это делало Россию страной больших надежд. В XVIII веке в Российскую империю переселилось более 100 тысяч иностранных колонистов – первоначально сербов (1752-54), затем немцы (1764-69). В XIX веке прибыли 2 900 тысяч переселенцев. В 1897 году в России насчитывались 605,5 тысяч иностранных подданных, постоянно проживающих в стране. Натурализованные иммигранты, а также родившиеся в России дети иммигрантов статистикой не учитывались. И за 1900-1914 года в Россию прибыли 1 250 тысяч человек! В целом за 1762-1913 года общее количество прибывших в Россию на постоянное местожительство составило, по далеко не совершенным подсчетам, 4,2 миллиона человек. Эта цифра лишь немного уступала количеству эмигрантов, выехавших из России за рубеж. В советские времена в страну продолжали прибывать иностранцы. В первые послевоенные годы в СССР из стран Ближнего Востока прибыло 120 тыс. армян. Кроме того, 15 тыс. чел. (в основном русские) приехало из Югославии. В 1989 году в СССР проживали 285 742 511 жителей. Из них потомками иммигрантов были: немцы (2 млн), евреи (1 378 тыс.), корейцы (438 тыс), болгары (372 тыс), греки (358 тыс), уйгуры (262 тыс.), цыгане (262 тыс), гагаузы (197 тыс), калмыки (173 тыс), курды (152 тыс), персы (40 тыс), ассирийцы (26 тыс). Фактически к переселенческим диаспорам, относилась значительная часть армян, часть молдаван, переселившихся в российскую Бессарабию. После распада СССР в Российскую Федерацию продолжают прибывать иммигранты. Среди выходцев из дальнего зарубежья – вьетнамцы (ок. 100 тыс), китайцы (ок.300 тыс.), а также уроженцы более 100 стран мира.

Ключевые слова: Россия, иммигранты, население, статистика.

Марија ЛЕТИЋ
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву

ЕМИГРАЦИЈА АЛЕКСАНДРА ШМЕМАНА

Сажетак: Тема овог излагања јесте емигрантско искуство чувеног теолога Александра Шмемана, који је, након што је напустио Русију и потом боравио у Паризу, прибјежиште нашао у САД. Његова лична интернационална тема описана је у Дневнику који је водио посљедњих десет година свог живота. У овом раду фокус ће бити на његовом литерарном опису сопствених сеоба.

Кључне речи: Новине, Американци, Руси, књижевност, православље.

Marija LETIĆ
Faculty of Philosophy University in East Sarajevo

ALEXANDAR SCHMEMANN'S EMIGRATION

Abstract: The topic of this paper is an emigration experience of the famous theologian Alexander Schmemann, who, after he left Russia and spent some time in Paris, found his permanent residency in the USA. His own personal international theme is described in his Journals in the seventies. The focus of this paper is on his own literary portrait of his own migrations.

Keywords: Journals, Americans, Russians, Literature, Orthodoxy.

Даниела МАРЧОК

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ДОСЕЉАВАЊЕ СЛОВАКА У КИСАЧ (ОД ПОЧЕТКА 70-ТИХ ГОДИНА ДО КРАЈА XVIII ВЕКА)

Сажетак: Од краја XVIII века одвијају се доста масовна померања Словака из северних у средње и јужне области Угарске у три знаајније етапе. Последња је она у време терезијанских колонизација, када се Словаци досељавају у Бачку, Банат и Срем. Први словачки колонисти долазе у Кисач на посед футошког властеинства на почетку 70-тих година XVIII века. У раду ће се размотрати почетак и услови насељавања и дати преглед области и насеља из којих долазе колонисти. Анализом старосне структуре колониста, величине породица, накнадног прилива и исељавања као и анализом природног прираста становништва, ауторка указује на перспективу опстанка десељеника као посебне националне и верске заједнице у овом насељу. С тим у вези је приказ верских и образовних прилика ових колониста до краја XVIII века.

Кључне речи: досељавање Словака у Бачку, XVIII век, „Јужна земља“, Футошко властелинство, Кисач, евангелици/лутерани.

Daniela MARČOK

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

SETTLEMENT OF THE SLOVAKS TO KISAČ (BEGINNING OF 1770S TO THE END OF THE 18th CENTURY)

Abstract: Since the end of the 18th century there were three significant periods of massive migrations of Slovaks from the northern to central and southern regions of Hungary. The last one was the colonization period under the reign of Marie-Therese, when Slovaks settled in Backa (Bačka), Banat and Srem. The first Slovak settlers came to Kisač (Kisač), to Futog's seignery (fiefdom), in the early 1770s. This work will investigate the beginning and conditions of this migration and will give an overview of the areas and settlements from which the colonists were coming. Through the analysis of the age groups, family sizes, consecutive coming and going, as well as the analysis of natural growth of the new settlers, the author shows the perspective of survival of the new settlers as a unique national and religious community in this town. In that context the author shows the religious and educational conditions of these particular colonists until the end of the 18th century.

Keywords: Settling of Slovaks in Bačka, 18th century, "Southern land", Futog's seignery (fiefdom), Kisač, evangelicans/lutherans.

Стефани МЕКЕНЗИ

Меморијални универзитет у Њуфаундленду

МИГРАЦИЈА И ЈЕЗИК: ЖЕНСКА ЗАПАДНОИНДИЈСКА ПОЕЗИЈА

Сажетак: Присилна миграција афричког становништва на Карипска острва у време прекоатлантске трговине робљем је, у поезији, можда најбоље приказана од стране нобеловца са острва Св. Луција – Дерек Валкота (Derek Walcott) који је написао: „Средњи пролаз са неслућеним крајем“ (A Far Cry from Africa). Страхоте геноцида прогоне сећање становништва Карипских острва, једнако као и садашњост. Овакве евокације забележене су у језицима који су у употреби у Западној Индији (бивша британска колонија). Креолски језик је на овом подручју настао мешањем афричких дијалеката и енглеског језика британских „господара“. Често се дешавало да су робови, из потребе да међусобно комуницирају тако да робовласници не могу да их разумеју, измишљали сопствене језике који су представљали својеврсну мешавину свог, матерњег, и енглеског језика. Штавише, робови, које су Британци често раздвајали како би спречили организовани отпор, измишљали су сопствене језике као израз супротстављања подређеном положају у коме су се налазили. Због тога се у групи креолских језика који су данас у употреби на Антилима, могу препознати језици који су настали као резултат незаборављања и отпора. Песници са ових подручја најчешће пишу на неком од креолских језика. Иако су дуго сматрани инфериорним у односу на стандардизовани енглески језик, данас су прихваћени и поштовани, нада све равноправно су у употреби са другим језицима. У раду ће бити разматрана поезија ауторки са Карипских острва са циљем да покаже како је присилна миграција резултирала настанком језика који су се супротстављали супериорности британског естетског израза. Британски канон, често конципиран као ултимативна мера вредности, све чешће изазива одлична поезија креола које су, иронично,

изнедрили колонијализам и насиље. Сходно томе, креолска поезија би могла да се посматра и као облик савременог отпора присилним миграцијама.

Кључне речи: поезија, Креоли, креолски, дијаспора, женска књижевност.

Stephanie McKENZIE
Memorial University of Newfoundland

MIGRATION AND LANGUAGE: WOMEN'S WEST INDIAN POETRY

Abstract: The forced migration of people from Africa to the Caribbean during the Atlantic slave trade is, in poetry, perhaps best summarized by the late St. Lucian and Nobel-prize winning author Derek Walcott: "The middle passage never guessed its end" ("A Far Cry from Africa"). The horrors of this genocide haunt the memory of the Caribbean, as well as the present. One of these "hauntings" is registered in languages spoken throughout the West Indies (former British colonies). The creoles which people speak here are the result of West African languages mixing with the English of colonial "masters." Often, in order to communicate without slave owners understanding the nature of their conversations, slaves created their own languages—a mixture of home tongues and the English that surrounded them. Moreover, slaves who spoke common languages, often separated by the British in order to quash organized revolution, created their own languages to thwart their subjugation. Thus, one might witness in the creoles spoken in the West Indies today, languages which are both a result of "hauntings" and resistance. West Indian poets now commonly employ creole in their poetry. Though creoles were, for a long time, understood as languages inferior to standard English, they are now embraced and employed as notable languages which are to be respected and honoured. This paper considers the poetry of contemporary West Indian women writers to discuss how forced migration has resulted in languages that challenge the superiority often accorded to the aesthetics of British-derived verse. Often conceived as the ultimate measure of value, the British canon has been challenged by the excellent poetry of West Indian languages which, ironically, are borne out of colonialism and violence. Thus, West Indian poetry is a form of contemporary resistance to forced migration.

Keywords: poetry, West Indian, creole, diaspora, women's writing.

Дејан МИКАВИЦА
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ВЕЛИКА СЕОБА СРБА У ПАТРИОТСКОЈ И КРИТИЧКОЈ ИСТОРИОГРАФИЈИ

Сажетак: Велика сеоба Срба 1690 године представља један од најзначајнијих догађаја у српској историји. У Контексту Великог бечког рата (1683-1699) односно аустријско-турског рата веома велики број Срба је напустио простор Османског царства и прешао у Хабзбуршку монархију где је у наредним вековима настојао да сачува историјску свест и национални идентитет. Историографија која је писана у том периоду различито је интерпретирала значај, садржај и суштину овог догађаја при чему су се научне и политичке импликације континуирано преплитале и у том њиховом сучељавању и различито тумаченим историјским изворима учешће су узели многи истакнути представници српске интелектуалне и политичке елите, од Илариона Руварца до Јаше Томића.

Кључне речи: Велика сеоба Срба, Хабзбуршка монархија, Османско царство, Иларион Руварац, Јаша Томић.

Dejan MIKAVICA
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE GREAT MIGRATIONS OF THE SERBS IN THE PATRIOTIC AND CRITICALLY APPROACHED HISTORIOGRAPHY

Abstract: The Great Migration of the Serbs is one of the most significant events in Serbian history. In the historical context of the Great Vienna War i.e. the war between the Austrians and the Ottomans, a great number of Serbs fled the territory of the Ottoman Empire and found refuge in the Habsburg Monarchy. In the following centuries the Serbs tried to save their historical memory and national identity. The historiography which had been written during that period had various interpretations regarding the significance, the content and the very core of this historical event while the scientific and political implications related to this question were in constant interweaving and clash. This resulted to different

interpretations of the historical sources. Regarding this national issue we will analyse the viewpoints of notable intellectual and political elite figures, starting from Ilarion Ruvarac and ending with Jaša Tomić.

Keywords: Great Migration of the Serbs, Habsburg Monarchy, Ottoman Empire, Ilarion Ruvarac, Jaša Tomić.

Ратомир МИЛИКИЋ

Институт за савремену историју, Београд

МЕЂУНАРОДНИ ПОЛОЖАЈ ВЛАДЕ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЕМИГРАЦИЈИ

Сажетак: У раду аутор настоји да сагледа међународни положај Владе Краљевине Југославије која је након што је избегла из земље априла 1941. године, своју међународни субјективитет наставила да остварује кроз активност на територији Краљевине Грчке, а затим и у Јерусалиму, Лондону, Каиру, да би се након поновног повратка у Лондон (бар формално) вратила у ослобођени Београд. Кроз упоредну анализу, на основу грађе из бројних архива како у земљи, тако и у Лондону, али и значајне литературе, у раду се даје преглед спољнополитичких односа Владе Краљевине Југославије како са оним савезничким земљама које нису биле окупирани (САД, СССР, Велика Британија), тако и са другим владама у емиграцији (Пољска, Чехословачка, Краљевина Белгија, Краљевина Холандија и др) и неутралним државама (Турска, Ватикан), али и с појединим силама осовине. Даје се и сумарни преглед прекида дипломатских и конзуларних односа са земљама под немачким утицајем. У раду се разматра и утицај југословенских исељеника на креирање политика земаља њиховог пријема према Влади Краљевине Југославије. Тако је емиграција у САД, са својом идеолошком подељеношћу, битно утицала на политику САД према краљевској Влади. Истовремено су последице Каирске афере 1942. године оставиле неизбрисив траг на креирање политике Велике Британије према будућности Краљевине. Аутор разматра и завршну фазу функционисања Владе у Лондону (1944. године), гашење њених структура након споразума Тито-Шубашић, као и реакције влада других држава на новонастале југословенске околности.

Кључне речи: Влада у емиграцији, Краљевина Југославија, Међународни односи, Краљ Петар II, прекид дипломатских односа.

Ratomir MILIČIĆ

Institute of Contemporary History, Beograd

THE INTERNATIONAL POSITION OF THE YUGOSLAV GOVERNMENT IN EXILE

Abstract: The author is analysing the international position of the Government of the Kingdom of Yugoslavia, which after it had fled the country in April 1941, resumed international subjectivity through activities in the Kingdom of Greece first, then in Jerusalem, London and Cairo as well. The émigré government returned to London, and then, at least formally, went back home to liberated Belgrade. A comparative analysis based on extensive archival materials explored at home and in London, as well as significant literature, has made it possible for the author to offer an overview of the émigré government's foreign political relations with unoccupied allies, including the United States, the Union of Soviet Socialist Republics and Great Britain, other governments-in-exile (Poland, Czechoslovakia, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Holland etc.) and neutral states (Turkey and Vatican), but some Axis powers, too. The author has also summarized decisions to suspend diplomatic and consular relations with the states under Germany's influence. The paper also examines the impact the Yugoslav emigres had had on creating a policy towards the Yugoslav government in the host countries. The expatriate community in the U.S., divided along ideological lines, clearly shaped the U.S. policy towards the cabinet. Likewise, the consequences of the "Cairo Affair" in 1942 left a permanent mark on the British attitude towards the future of the Kingdom.

The author is also studying the closing stages of the Yugoslav government in London, in 1944, when the Tito-Subasic agreement effectively shut down the government structures, following closely reactions by other governments to the newly created Yugoslav circumstances.

Keywords: Government-in-exile, Kingdom of Yugoslavia, international relations, King Peter II, suspension of diplomatic relations.

ПЛОДНА ЗЕМЉА – ОРДЕН ЗА ПОДВИГ

Сажетак: Српско министарство војно објавило је крајем љета 1918. пред почетак пробоја Солунског фронта податак о 21000 добровољаца. Највише добровољаца пребачено је бродовима са ратишта у Галицији, Русији и Румунији. Они су на тим ратиштима почетком Првог свјетског рата били у саставу аустро-угарских војних јединица, у које су насилно мобилисани. Одатле је, последице капитулације Русије 1917. године, неколико десетина хиљада њих прешло у српске добровољачке војне формације под командом пуковника Стева Хаџића и ђенерала Михаила Живковића и учествовало у борбама на Солунском фронту. Српски добровољци били су основно колонизационо ткиво које је нова држава у процесу аграрне реформе и колонизације насељавала ка несигурним границама прије свега ка сјеверу, тј. у Банату, Бачкој, Срему, Барањи, Славонији и у мањој мјери ка КиМ, и Македонији, да на тим просторима буду њени чувари и браниоци. Сам процес колонизације био је непотпуно организован тако да су добровољци често остављани сами себи. Добијали су пет хектара земље и празан плац да граде кућу, нису имали ни пољопривредних алатки, стоке, сјемена, хране за своје породице, које нису биле прилагођене простору насељавања. Масовно су обољевале и умирале, нису посједовале ни искуство у обради земљишта. Ипак, колонистичке заједнице добровољаца показале су касније изузетну животну виталност, до 1941. изградиле су нова насеља, научили се обради земље, подигли храмове, општинске зграде, соколске домове, школе. С тим у вези биће излистана доступна документарна грађа из архива, статистике са пописа становништва, савремена штампа, стручни радови из разних области релевантних за ову тему, интернет сајтови, и у плану је допуна већ постојеће грађе у Архиву САНУ интервјуима и разговорима са информаторима из редова мјештана који су познаваоци различитих сегмената живота села, а који памте претка који их је довео на ове просторе. Истовремено, приступило би се и прикупљању фотографија које имају за циљ употпуњавање слике прошлости и садашњости ових колонистичких насеља. Истраживање би се за почетак бавило Херцеговцима, прво добровољцима, а затим колонистима, била би поређена два амбијента: одакле су досељени и насеља у Војводини у која су досељени.

Кључне речи: херцеговачки колонисти, наративи, добровољачка земља.

FERTILE LAND – DECORATION FOR VALOR

Abstract: The Serbian Ministry of War published the information about 21,000 volunteers at the end of summer 1918 before the breakthrough of the Thessaloniki front. Most volunteers were transferred to ships from the battlefields in Galicia, Russia and Romania. At the beginning of the First World War, they were part of the Austro-Hungarian military units, in which they were forcibly mobilized. From there, after the capitulation of Russia in 1917, several tens of thousands of them turned into Serbian volunteer military formations under the command of Colonel Stevo Hadzic and General Mihailo Živković and participated in the fighting in Thessaloniki front. Serbian volunteers were the basic colonization tissue that the new state settled in the process of agrarian reform and colonization to uncertain borders, primarily towards the north, ie, in Banat, Bačka, Srem, Baranja, Slavonia and to a lesser extent to Kosovo and Metohija, and Macedonia, to be guardians and defenders in those areas. The process of colonization itself was incompletely organized so that volunteers were often left to themselves. They received five hectares of land and empty land to build a house, did not have any agricultural tools, cattle, seeds, food for their families, which were not adapted to the area of settlement. They were dying because of many diseases; they did not have any experience in the cultivation of the land. Nevertheless, the colonial community of volunteers showed the later exceptional vitality, by 1941 they built new settlements, learned how to process the land, erected temples, municipal buildings, halls of residence, schools. In this connection, documentary material from the archive, statistics from the population census, contemporary press, expert papers from various fields relevant to this topic, websites will be listed, and the plan is to supplement the existing material in the SASA Archive interviews and interviews with informers from rows of locals who are familiar with different segments of the life of the village, who remember the ancestors who brought them to these places. At the same time, the collection of photographs aimed at completing the image of the past and the present of these colonist settlements would also be approached. The research would initially deal with the Herzegovinians, first to the volunteers, and then to the colonists, to compare two ambiances: from where the settlements in Vojvodina were moved.

Keywords: Herzegovinian colonists, narration, volunteer land.

Петер МИЧКО
Михал ШМИГЕЉ

Филозофски факултет, Универзитет Матеј Бел у Банској Бистрици

ПИТАЊЕ УКРАЈИНСКИХ МИГРАНАТА У СЛОВАЧКОЈ ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКО РАТА

Сажетак: Година 1943. означила је радикалну промену курса Другог светског рата. Фашистичке армије су се предале на свим фронтовима и полако, али сигурно су губиле окупиране територије. Промена ситуације је утицала и на украјинске, пољске и руске држављане, који су због страха од приближавања Црвене армије почели да беже на Запад. Тако у лето 1944. године група од 20.000 украјинских избеглица је стигла у Словачку и словачке власти су им одобриле азил. После доласка у Словачку избеглице су регистроване, дат им је смештај и мушкарцима је понуђен посао. Њихов боравак у Словачкој, ипак није био дуг и у октобру 1944. године они су наставили своју миграциони ток у Немачку. Немачка је инсистирала на њиховом доласку највише због недостатка радне снаге. Сви украјинске избеглице су напустиле Словачку краја 1944. године.

Кључне речи: Украјинци, миграције, Словачка, словачка држава, Други светски рат.

Peter MIČKO
Michal ŠMIGEL

Faculty of Philosophy, Matej Bel University in Banská Bystrica

QUESTION OF UKRAINIAN MIGRANTS IN SLOVAKIA DURING THE WORLD WAR II

Abstract: The year 1943 meant a radical change in the course of the WWII. Fascist armies surrendered at all fronts and slowly but surely were losing their occupied territories. Change in situation influenced also Ukrainian, Polish and Russian nationals who, due to fear from approaching Red Army, had been fleeing westwards. Thus in summer 1944 a group of 20.000 Ukrainian refugees arrived to Slovakia and the Slovak State granted them asylum. After arrival to Slovakia the refugees were registered, accommodated and men were offered jobs. Their stay in Slovakia, however, didn't last very long and in October 1944 they continued in their migration flow to Germany. Germany insisted on their transfer mainly due to lack of labor. All Ukrainian refugees left Slovakia before the end of 1944.

Keywords: Ukrainians, Migration, Slovakia, Slovak state, World War II.

Витомир МИТЕВСКИ

Македонска академија наука и уметности

ГЕНЕЗА СЛОВЕНСКИХ ВЕРЗИЈА ВИЗАНТИЈСКОГ ЕПА О ДИГЕНИСУ АКРИТИ

Сажетак: Настанак словенских верзија познатог византијског епа Дигенис Акрита, познатијег под именом Девгенијево дејаније (Дела Девгенија јунака), већ дуго представља истраживачки проблем. У Русији су откривена четири рукописа (верзије) за које поједини научници верују да су заправо оригиналне верзије писане на грчком језику и преведене у Русији. Постоји и друга теорија чије присталице заступају мишљење да превод на словенски језик потиче са јужног Балкана и да је пред османским освајањима пренет у Русију од стране балканских исељеника. У западној историографији неколико аутора (H. Grégoire, A. Vaillant, P. Odorigo) заступа тезу да су Дигенис Акриту у средњем веку донели на Балкан јерменски емигранти (чланова паулицијанске секте) који су прихватили овај византијски еп као део своје националне традиције. Обе стране се у аргументацији позивају на језик словенских верзија, међутим, постоје мотиви и типичне теме представљене у византијским и словенским верзијама које се такође могу препознати и у јужнословенској епској поезији о Краљевићу Марку. Много је детаља који би се могли искористити као доказ да је јужнословенска епска поезија била мост између оригиналних грчких и словенских верзија епа о Дигенису Акрити.

Кључне речи: Дигенис/Девгениј, византијска епика, словенски преводи, медитеранска теорија, балкански емигранти.

THE GENESIS OF THE SLAV VERSIONS OF BYZANTINE POEM OF DIGENES AKRITES

Abstract: The genesis of the Slav versions of famous Byzantine poem of Digenes Akrites, known under the common name of Devgenievo dejanie, is a problem for a long time. The four manuscripts (versions) are discovered in Russia and some scholars believe that the original versions written in Greek language are translated in Russia. But there is another, well supported thesis according to which the translation in Slav language is made in South Balkan and under the suppression of Turkish conquest is transferred in Russia by the Balkan emigrants. Some western researchers (H. Grégoire, A. Vaillant, P. Odorico) argue that the poem Digenes Akrites came in Balkan during the Middle Ages thanks to the Armenian emigrants (members of Paulician heresy) who accepted this Byzantine poem as a part of their national tradition. On the both sides as an argument is used the language of the Slav versions, but there are motives and typical themes presented in Byzantine and Slav versions which can be identified also in South Slavic epic poetry of King Marko. Many details can be used as an evidence that the South Slavic epic poetry was a bridge between original Greek and Slav versions of the poem of Digenes Akrites.

Keywords: Digenes/Devgenij, Byzantine epic, Slav translations, Mediteranean theory, Balkan emigrants.

Маријана МЛАЂЕНОВИЋ
Универзитет Источно Сарајево, Филозофски факултет Пале

У ПОТРАЗИ ЗА ЛИЧНИМ ИДЕНТИТЕТОМ: АРТЕМИДОР ИЗ ДАЛДИСА

Сажетак: Када говоримо о Артемидору, писцу јединог нам сачуваног сановника у целости Oneirocritica, морамо имати на уму да је живео у време друге софистике када је Ефес, његово родно место, био један од њених центара, када су у њега хрлили образовани људи и људи жељни нових знања из целог Римског царства. Путовати зарад нових сазнања и истраживања није било ништа необично за људе са сталним приходима из добростојећих породица те је Артемидор путовао по Малој Азији, Грчкој и Италији. Његова су путовања била истраживачка и по томе се није много разликовао од својих чувених савременика Плутарха, Диона из Прусе, Галена. Своје утиске о том свету он нам саопштава било преко својих тумачења снова сневача из крајева које је посетио, било својим аутобиографским дискурсима. И онда одлучује да се повуче и настави живот у малоазијском засеоку Далдис, одакле је родом била његова мајка. Када узмемо у обзир време, културну климу његовог доба, животне прилике, ова одлука може нам се учинити необичном. Али Артемидору није. Ово место је допринело његовом духовном развоју, дало му лични печат. Он је Хелен који живи у једном за њега новом свету који поштује али не прихвата да би се идентификовао са њим. Анализом садржаја као и језика Артемидоровог дела, као његовог биографског и интелектуалног итинерара, ослањајући се на резултате историјске науке, социологије и психологије, једним мултидисциплинарним приступом, покушаћемо дати одговор за ову Артемидорову одлуку.

Кључне речи: Лични идентитет, Артемидор из Далдиса, ониромант, Хелен, ubi bene.

Marijana MLAĐENović
University East Sarajevo, Faculty of Philosophy Pale

IN SEARCH OF PERSONAL IDENTITY: ARTEMIDORUS FROM DALDIS

Abstract: When one speaks of Artemidorus, the writer of the only dream book preserved in whole, Oneirocritica, one has to bear in mind that he lived in the era of the second sophistry, when Ephesus, his native place, was one of its centers, and when educated people and people from all over the Roman empire eager to gain new knowledge hastened to it. To travel for the sake of new discoveries and researches was nothing unusual for people with steady income from wealthy families, so Artemidorus voyaged across Anatolia, Greece and Italy. His journeys were exploratory; therefore, they did not differ much from those of his prominent contemporaries: Pluto, Dion of Prusa, and Galen. He communicates his impressions about this world either through his interpretations of dreams of dreamers from the places he has visited, or through his autobiographical discourses. Then, he decided to retreat and continue his life in a small Anatolian village called Daldis, where his mother was born. This decision may seem unusual to us when we take into account the time, the cultural climate of his era, and the life circumstances, but to Artemidorus it did not. This place has contributed to his spiritual development; it gave him his personal identity and uniqueness. He is a Helen who lives in a world new to him, the world that he respects but does not accept to identify himself with it. Relying on the results of historical science, sociology and psychology, using

a multidisciplinary method, we will try to explain Artemidorus' decision through the content and language analysis of his work, as his biographical and intellectual itinerary.

Keywords: Personal Identity, Artemidorus from Daldis, oneirologist, Hellen, ubi bene.

Марија НЕНАДИЋ

Институту за историју и теорију књижевности „Г. Калинеску“, Румунска академија

МИГРАНТИ ИЗ ЈЕЗИКА – МИГРАНТИ ИЗ КУЛТУРЕ. ЈОНЕСКО, СИОРАН, ЕЛИЈАДЕ

Сажетак: Политичка и економска ситуација последњих деценија довеле су до поновног преиспитивања позиције мигранта у свим сферама јавног и личног живота, као и проблем личног и колективног идентитета. Анализом дела и личних дневника „тројице великана“, како се у румунској књижевности називају Ежен Јонеско, Емил Сиоран, Мирча Елијаде, рад има намеру да прикаже бегиз једног језика у други, из једне културе у другу, као и ступањ на ком се ова промена личног идентитета дешава, али и како се она одражава на припадност колективном идентитету. Враћањем у тридесете и четрдесете године 20. века, период који је био смутан за цео свет, и анализом микро-космоса ове тројице стваралаца који су у многоме утицала на макро-космос књижевног живота, рад жели да прикаже начин на који појединац доживљава и проживљава вољну миграцију из у овом случају румунског језика и културе који су, услед политичке ситуације која се уплеће у све сфере живота, постали неподношљиви за ову „тројицу великана“. Различити начини на који су они поднели промену језика и културе, као и грађење новог јавног идентитета, могу се у ширем контексту посматрати и као три различита типа прилагодљивости миграната новом животу, језику и култури, чак и кад није реч о личностима познатим широј јавности.

Кључне речи: Јонеско, Сиоран, Елијаде, миграција, идентитет.

Марија NENADIĆ

Institute of History and Theory of Literature G. Kalinesku at the Academy of Romania

MIGRANTS FROM LANGUAGE – MIGRANTS FROM CULTURE. IONESCO, CIORAN, ELIADE

Abstract: Political and economic situation of the last decades has led to the re-examination of the position of migrants in all spheres of both public and private life, as well as the problem of personal and collective identity. By analyzing the work and personal diaries of the “three the greatest”, how in Romanian literature are called Eugene Ionesco, Emil Cioran and Mircea Eliade, the paper intends to display their migration from one language to another, from one culture to other, and to assert to what degree this change of personal identity occurs and how it reflects on their collective identity. By returning to '30s and '40s of the twentieth century, a period that was horrible for the whole world, and by analysis of the micro-cosmos of these three authors, which greatly influenced the macro-cosmos of literary life, this paper aims to present the way in which these voluntary migrations from, in this case, Romanian language and culture lived and survived by these “three of the greatest”. Different ways in which they have built their new public identity can also be viewed in the broader context as three different types of adaptability of migrants to new life, language and culture, even when it comes to ordinary persons.

Keywords: Ionesco, Cioran, Eliade, migration, identity.

Драго ЊЕГОВАН

Тијана СТАНКОВИЋ ПЕШТЕРАЦ

Музеј Војводине

МУЗЕЈСКИ ЕКСПОНАТИ КАО СВЕДОЦИ МИГРАЦИЈА – СТУДИЈА СЛУЧАЈА: МУЗЕЈ ВОЈВОДИНЕ

Сажетак: Обилазак сталних поставки у музејима може представљати и својеврсно путовање кроз историју сеоба од праисторије до модерних времена. Бројни експонати на индиректан начин показују кретања људи у различитим контекстима, од кретања у потрази за бољим условима живота, до културних кретања, економских, социјалних, политичких и др. Они сведоче о сложености феномена миграције и архетипског елемента који се налази у њему, јављајући се и код раних хоминида, који су се померали са континента на континент, прелазећи огромне раздаљине. Стална поставка Музеја Војводине представља развој људског друштва на тлу данашње Војводине у континуитету од осам хиљада година и даје свеобухватни приказ њене миленијумске прошлости. Елементи сеоба и

њиховог утицаја на људско друштво могу се видети на хиљадама изложених артефаката. Треба их посматрати са различитих аспеката, најпре у археолошким контекстима – од палеолита и мезолита, преко култура првих земљорадника које рефлектују елементе неолитске револуције, индоевропске сеобе и других кретања заједница у бакарном, бронзаном и гвозденом добу, насељавања Келта у панонским просторима, римских освајања Паноније и успостављања провинцијалне управе, Велике сеобе народа, до смена словенских, угарских, српских и др. етничких заједница. Током новије историје, миграције су нарочито биле бурне на подручју Војводине. Оне су најпре изазване освајањима Османског царства, током XV и XVI века. Нешто касније, после Великог бечког рата (1683–1699), постају још комплексније и трају све до данас, што такође може да се види на сталној поставци Музеја Војводине.

Кључне речи: стална поставка, артефакти, сеоба/миграција, Музеј Војводине.

Drago NJEGOVAN
Tijana STANKOVIĆ PEŠTERAC
Museum of Vojvodina

MUSEUM ARTIFACTS AS WITNESSES OF MIGRATIONS: CASE STUDY OF THE MUSEUM OF VOJVODINA

Abstract: Visiting permanent exhibitions in museums can represent a specific travelling through the history of the migrations from the prehistoric to the modern times. Indirectly, numerous exhibits reflect the movements of the people in different contexts, from the movements in search for the better life conditions, to the cultural, economic, social, political movements, etc. They witness the complexity of the phenomenon of migration and an archetypal element which it incorporates, and appears with the early hominids, which moved throughout the continents, crossing enormous distances. The permanent exhibition of the Museum of Vojvodina shows the development of the human society on the territory of the present day Vojvodina in the continuum of eight thousand years and offers a comprehensive insight of its millennium past. Migration elements and their impact on the human society can be seen on thousands of the exhibited artefacts. They should be considered in different manners, and first in archaeological contexts – from the Paleolithic and Mesolithic, through the cultures of the first farmers which reflect the elements of the Neolithic revolution, the Indoeuropean migration and other movements of human communities in the Copper, Bronze and Iron ages, the Celtic settling in the Pannonian area, the Roman Panonian conquests and the establishment of the provincial government, the Great migration until the shifts of the Slavic, Hungarian, Serbian and other ethnicities. During more recent history, migrations have been particularly turbulent on the territory of Vojvodina. They were caused by the conquests of the Ottoman Empire in the 15th and 16th centuries. After the Great Turkish War (1683–1699), migrations became more even more complex and they have continued until today, which can also be seen within the permanent exhibition of the Museum of Vojvodina.

Keywords: permanent exhibition, artefacts, migration, Museum of Vojvodina.

Павле Б. ОРБОВИЋ
Градски музеј Врбас

ТРАНСПОРТ КОЛОНИСТА ИЗ ДИНАРСКИХ КРАЈЕВА У ВОЈВОДИНУ 1945-1948. ГОДИНЕ

Сажетак: Доношењем закона о Аграрној реформи и колонизацији 1945. године приступило се спровођењу пресељавања становништва из динарских крајева у Војводину. На основу одлука Аграрног савета одређени су реони за насељавање 45000 породица у Војводину. Према овој подели свака федерална јединица имала је одређена места у којима се становништво насељавало у Бачкој Банату и Срему. Финансије за транспорт колониста обезбедило је Министарство колонизације, а у сарадњи са Министарством саобраћаја. Због ратом оштећених саобраћајница пут се одвијао околним железничким пругама, на којима је било често застоја. Путовање од матичних места до колонија у Војводини тарајао је од пет до десет дана. Први транспорт колониста у Војводину стигао је почетком септембра 1945. године, а због зимских услова настављен је у пролеће 1946. године. Мањи транспорти колониста ка Војводини спровођени су крајем 1946. године и током 1947. године. Током тарнспорта десио се и један несрећан случај у коме је стардало 15 колониста из Херцеговине.

Кључне речи: Колонизација, железница, колонисти, транспорт.

THE TRANSPORTATION OF COLONISTS FROM DINARIC AREAS TO VOJVODINA BETWEEN 1945 AND 1948

Abstract: By passing the law on Agrarian reform and colonization in 1945, the implementation of resettlement of the population from the Dinaric regions to Vojvodina began. Based on the decisions of the Agricultural Council settlements were set up for 45000 families in Vojvodina. According to this distribution each federal unit had specific places where the population settled in Backa, Banat and Srem. Finance for colonist transportation was provided by the Ministry of Colonization in cooperation with the Ministry of Transport. Due to the war-damaged roads, the journey was performed on the surrounding railway lines on which hold-ups often happened. The journey from home to the colonies in Vojvodina lasted from five to ten days. The first transport of the colonists arrived in the early September 1945, but due to winter conditions it was continued in the spring of 1946. Smaller transports of colonists to Vojvodina were performed at the end of 1946 and during 1947. During the transportation an accident happened in which 15 colonists from Herzegovina were killed.

Keywords: colonization, railway, colonists, transportation.

Пламен ПАВЛОВ

Великотрновски Универзитет, "Св. Ђирило и Методије"

БУГАРИ - МОНАСИ И АРХИЈЕРЕЈИ У СРПСКИМ ЗЕМЉАМА

Сажетак: У излагању се прати емиграција и присуство бугарских монаха у средњовековним српским земљама. Међу њима се срећу виђенији архијереји Пећке патријаршије, од којих је најпознатији патријарх Јефрем. Посебно се наглашава улога монаха исихаста, међу којима је св. Ромил Видински са својим ученицима у манастиру Раваница. Кретање бугарских монаха наставља се и у вековима османске владавине, а од центара бугарско-српских духовних контаката могу се истаћи манастири у Србији, као и Хиландар, Рилски манастир и неки други у данашњој Македонији.

Кључне речи: Срби, Бугари, Пећка патријаршија, Хиландар, Рилски манастир.

Plamen PAVLOV

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo

BULGARIAN MONKS AND ARCHPRIESTS IN SERBIAN LANDS

Abstract: The paper deals with emigration and presence of Bulgarian monks in Medieval Serbian lands. Among them are some notable prelates of Patriarchate of Peć, including Patriarch Jefrem. A particular focus is on the role of the hesychast monks, among them St. Romil of Vidin and his disciples in the monastery of Ravanica. The movement of Bulgarian monks continued during the centuries of the Ottoman rule, while the monasteries in Serbia, together with Hilandar, Rila and some others in Macedonia remained the centers of Serbian and Bulgarian spiritual contacts.

Keywords: Serbs, Bulgarians, Patriarchate of Peć, Hilandar, Rila monastery.

Разван Виктор ПАНТЕЛИМОН

Факултет за историју и политичке науке, Овидијев Универзитет Констанца

АНТИИМИГРАЦИЈСКИ ПОПУЛИСТИЧКИ ДИСКУРС У ДАНАШЊОЈ ЕВРОПИ

Сажетак: Скорашња експанзија популистичких покрета у Европској унији је тежак изазов за систем демократских вредности који је створен и унапређиван посебно после пада комунизма. Константан раст популистичких лидера и њихови изборни успеси, умножавање популистичког дискурса са расистичким, националистичким или ксенофобним садржајем, као и све учесталији антиимиграциони говори, могу бити знаци могућег урушавања демократских принципа. Ових дана можемо да посматрамо широко распрострањени сукоб између два супротна дискурса: с једне стране, имамо демократски дискурс заснован на демократији, мултикултурализму, слободном кретању радне снаге, толеранцији и поштовање свих нација, раса и етничких

заједница; а са друге стране, популистички дискурс, пун национализма, ксенофобије и евро-скептицизма који сада подрива демократске идеале и вредности, и постаје озбиљна претња демократији.

Кључне речи: Популизам, имиграција, национализам, ксенофобија.

Razvan Victor PANTELIMON

Faculty of History and Political Science, Ovidius University Constanta

ANTI-IMMIGRATION POPULIST DISCOURSE IN TODAY EUROPE

Abstract: The recent expansion of the populist movements throughout the EU is a real challenge to the system of democratic values that was created and developed especially since the falling of communism. The continue growing of the populist leaders and their electoral successes, the proliferation of populist discourses with a racist, nationalist or xenophobic content, the increasing frequency of anti-immigration speeches, could be the signs of a possible erosion of democratic principles. In present days we can observe a widespread confrontation between two opposite discourses: on the one hand, we have the democratic discourse based on democracy, multiculturalism, free migration of labor forces, tolerance and respect for all the nations, races and ethnic communities; on the other hand, a populist discourse, full of nationalism, xenophobia and euro-skepticism which now are challenging the democratic ideals and values and tends to be a serious threat to the democracy.

Keywords: Populism, immigration, nationalism, xenophobic.

Александар ПЕТКОВИЋ

Универзитетска клиника Сотирија

Исмине РАДУЛОВИЋ

Национални и Каподистријски Универзитет у Атини

ГРЧКА КАО ПОДРУЧЈЕ ПРЕСЕКА СТАЛНИХ МИГРАЦИОНИХ ТОКОВА ИЗ АЗИЈЕ, АФРИКЕ И ЕВРОПЕ

Сажетак: Специфични географски положај Грчке као прве раскрснице између Европе, Азије и Африке одређује је као логичну станицу ка коначном одредишту. Грчка је, осим што је увек била одредиште имиграционих токова, била и извориште сталних емиграција домаћег становништва и па чак и највеће размене становништва у историји (између Грчке и Турске) у XX веку.

После индустријске револуције и унутрашњих миграција са села у град у већини земаља Европе долази до постепеног пада наталитета и формирања средње класе, а потом и до великих миграција робова из Африке у Америку, као и припадника радничке класе и других сиромашних слојева из Европе, поново у Америку. Од Другог светског рата почиње и велики талас имиграције у Немачку из Турске и земаља Југоисточне Европе који траје до данас. Због високог наталитета у оквиру слабо развијених руралних друштава где по правилу постоји вишак мушкараца, поред ратова, економски разлози покрећу непрестане миграционе токове. Последњи велики миграциони талас ка Европи је почео 2015. године због грађанског рата у Либији и Сирији, а у њега су се улили мигранти из Авганистана, Пакистана, Бангладеша итд. Прва станица у оквиру циљаних западних земаља је Грчка која је, осим што има благу климу, позната по свом благом односу према онима који се нађу у оквиру њених граница. То је свакако последица културе сећања јер код Грка постоји свест о избеглиштву и одласку са сопствене територије. Други фактор је и чињеница да се морска граница Грчке тешко може контролисати и да је Грчка позната по томе што не потапа бродове крујумчара људи. Европска Унија је искористила географска својства Грчке, па је највећи број кампова за збрињавање организовала на грчким острвима, која су идеална за изолацију до даљњег решења статуса миграната.

У исто време се у Грчкој, због економске кризе, одвија нов емиграциони талас домаћег становништва ка земљама центра Европске уније и допуњава основни миграциони талас из Азије и Африке ка Европској унији.

Кључне речи: Грчка, миграције, криза, географски положај, култура сећања.

Aleksandar PETKOVIĆ

Soteria University Clinique

Ismini RADULOVIĆ

National and Kapodistrian University of Athens

GREECE AS INFLUX AREA OF CONSTANT MIGRATION STREAMS FROM ASIA, AFRICA AND EUROPE

Abstract: The specific geographical position of Greece which makes it crucial crossroad from Asia and Africa to Europe, defines it also as a natural stop towards migrant's final targeted destinations. Apart from being an ancient destination for migrant streams, Greece is a source of constant emigration process, as in the field of last century's largest Greek-Turkish population exchange in history. After the Industrial revolution which provoked internal migrations from the rural to the urban areas, the majority of European countries experienced gradual decline in birth rate and the formation of the middle class, followed by the slave trade migrations from Africa to America, as well as of workforce classes from Europe to America. After the Second World War another, still active, migration wave appears, this time from Turkey and South East Europe to Germany. Due to the high birth rate, the underdeveloped rural societies with predominant male population are forced to emigrate, due to wars and for financial reasons, thus reinforcing constant migration streams. The latest great migration wave directed towards Europe started in 2015, due to the civil wars in Libya and Syria, while migrants from Afghanistan, Pakistan, Bangladesh incorporated in this newly established stream. Apart from its mild climate, Greece is also known for its humane attitude towards those who enter its borders. This undoubtedly is a result of the cultural memory, since Greeks are highly aware of the difficulties associated with the refugee status, as well as with forced departure from one's territory. Additional factors that make Greece ideal immigration country are naval, difficult to control, borders, as well as the fact that Greek coast guard do not sink traffickers' vassals. Simultaneously, due to the economic crisis, Greece is the stage of another migration wave, the one that directs domestic population towards Europe's centre, a wave which reinforces the basic migration stream wave from Asia and Africa towards European Union.

Keywords: Greece, migrations, crisis, geographic position, memory, culture.

Жарко ПЕТКОВИЋ

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

ЦИЦЕРОН У ПРОГОНСТВУ – ФИНГИРАНИ ИЛИ СТВАРНИ ОЧАЈ?

Сажетак: Саопштење ће се бавити мотивима и анализом литераризираних епистоларних Цицеронових сведочанстава о прогонству из Рима од марта 58. до септембра 57. године. Циљ рада је да се осветли и протумачи Цицеронова мотивација да о свом прогонству пише са наглашеним патосом.

Цицерон се није препуштао само улози невиних жртве, већ је слику о величини неправде која је нанета њему и држави, уткао у анализу политичких околности које могу довести до његовог повратка. Колико год је он његова писма и беседе дозвољавају закључак да је Цицерон изградио слику о сопственом прогонству као централном питању римске савремене римске политике, вреди упозорити – а томе ће бити посвећена посебна анализа – да он није одустајао од своје улоге практичног политичара. Можда се најбоље дихотомија његових осећања и политичких обзира изражава у односу према Помпеју. О Помпеју издајнику не говори отворено чак ни у приватној кореспонденцији, колико год се осећа његова дубока огорченост.

Упркос тој огорчености, средство његовог повратка у Рим управо је Помпејева политичка воља и Цицерон је био спреман да задржи формалну блискост са Помпејем да би остварио свој циљ. Повратак у Рим није био само његов политички циљ тренутка, него и стварни исход његовог политичког и приватног живота, јер упркос каткада извештаченом самосажаливању, може се убедљиво показати да је Цицерона обузимао дубоки и искрени очај због понижења које је претрпео када је био принуђен да напусти Рим.

Кључне речи: Цицерон, Позна римска Република, Помпеј, Цицеронова кореспонденција.

CICERO'S EXILE – IRREMIABLE OR DECEIVED DESPERATION?

Abstract: The analysis will be offered of epistolary and oratory evidences about Cicero's banishment from Rome (March 58 to September 57). The main aim of the contribution is to interpret Cicero's motivation to describe his banishment with pathos.

Although the ill-motivation of his adversaries is emphasized in Cicero's contemporary texts, he has never confined his role just as an innocent victim. The injustice done to Cicero and to the Republic was imbued by the analysis of the political circumstances which should lead to his return. As Cicero in his epistles and oratory underlines his destiny as central for the contemporary Roman politics, he – nevertheless – still tried to influence developments in Rome, as he had tried to do while he had been at Rome. The dichotomy of Cicero's feelings and political exigency could be best illustrated in his relationship with Pompey the Great. Although he is embittered towards Pompey, he never labels him as personal traitor. Despite that he lost his confidence in Pompey, Cicero knew better than anybody that political determination of Pompey the Great is main element that should help him to return; that's why Cicero retained to be friend of Pompey.

To Cicero, his return was not just his personal or political aim of the moment, but real outcome of his life. It looks like sometimes that Cicero's self-pity is artificial, it should be confessed. Nevertheless, the earnestness of his desperate feelings because of humiliation he was exposed when he was forced to leave Rome could never be called in question.

Keywords: Cicero, exile, The Late Republic, Pompey, Cicero's oratory, Cicero's correspondence.

Душан ПОПОВИЋ
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

СЕОБЕ ПРЕ СЕОБА: О НЕКОЛИКИМ НОВОВЕКОВНИМ ПРОМИШЉАЊИМА НАЈРАНИЈЕ СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

Сажетак: Полазећи од схватања о најранијој српској историји забележених на страницама дела појединих значајних нововековних српских писаца – грофа Ђорђа Бранковића, Павла Јулинца и Симеона Пишчевића, пре свих – намера је аутора саопштења да покаже на који начин су ти писци замишљали и описивали постанак, порекло и првобитне миграције словенских племена уопште, а Срба нарочито. Посебан нагласак ставља се на утицај који су на настанак таквих представа извршили, с једне стране, хуманистичке и барокне концепције латинских, одн. западних аутора, а с друге византијски и, преко њих, хеленски извори. Употребом компаративно-филолошке методе настоји се открити зашто се код поменутих писаца потенцира управо идеја о миграцијама као битној одлици ране српске историје. Будући да је овде реч, преваходно, о тумачењу историје Срба са историографско-етнографског становишта, до изражаја долази континуитет традиције поистовећивања појединих назива античких племена, као и лоцирања њихових древних станишта, са одговарајућим именима и областима везаним за средњовековне народе, првенствено Србе. С друге стране, пак, уочљива је тенденција померања тежишта интересовања ка северу и истоку континента, одн. на рубове у антици познатог света, што би представљало иновацију наших аутора у односу на главни ток дотадашње традиције овог жанра: то би се могло тумачити јемачно новонасталом геополитичком ситуацијом након тзв. Великог бечког рата, тј. у периоду када је већи део српског народа постао изложен интензивним миграционим процесима усмереним према просторима Хабзбуршке монархије и Руског царства, дакле управо на местима где су боравили, те у околностима у којима су стварали писци о којима је реч.

Кључне речи: миграције, легендарно порекло Срба, теорија „културног превођења“.

Đušan POPOVIĆ
University of Belgrade, Faculty of Philosophy

MIGRATIONS BEFORE MIGRATIONS: ON SOME EARLY MODERN CONSIDERATIONS OF THE REMOTE AGES OF SERBIAN HISTORY

Abstract: Taking as a starting point the views on the earliest stages of Serbian history recorded in the texts of several important Early Modern Serbian writers – count Djordje Branković, Pavle Julinac and Simeon Pišćević, among other – the intention of the author of present report is to show in which way these writers conceived and described the beginnings, origin and earliest migrations of Slav tribes generally, and of Serbs in particular. Special emphasis is laid upon the influence

which on the emergence of kindred ideas committed, on the one hand, the humanist and baroque conceptions of Latin, i.e. Western authors, and on the other, Byzantine and, through them, Greek sources. Using the comparative-philological method an effort will be made to identify the reason why the afore-mentioned writers emphasize precisely the idea of migrations as an intrinsic characteristic of early Serbian history. Since the present subject of the discussion is, predominantly, the interpretation of Serbian history from a historiographical-ethnographical point of view, the continuity of tradition in identifying particular denominations of ancient European peoples, as well as the locations of their bygone dwellings, with the corresponding names and areas connected with Medieval and Early Modern peoples, especially Serbs, becomes prominent. On the other hand, though, one notices the trend of shifting the focus of interest toward the northern and eastern parts of the continent, that is, toward the edges of the world known in antiquity, which is the fact that would imply an innovation made out by the writers in question regarding the main stream of earlier tradition in the genre: this phenomenon could be undoubtedly interpreted by the new geo-political situation risen after the so-called Great Viennese war, i.e. during the period when large parts of Serbian people became subjected to intense migrational processes directed toward the territories of the Habsburg and Russian empires, that stand precisely for the places and circumstances in which the involved authors lived.

Keywords: migrations, the legendary provenance of Serbs, the theory of „cultural translation“.

Ivica PRLENDER

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet

SREDNJOVJEKOVNI DUBROVNIK – PRIZORIŠTE POLITIČKE MIGRACIJE

Sažetak: Povijesni nam izvori omogućavaju razmjerno dobar uvid u značaj srednjovjekovne dubrovsčke komune, potom republike, kao najčešćeg pribježišta političke emigracije ne samo iz zemalja njegovog neposrednog teritorijalnog okruženja, nego i kao svojevrsnog privlačnog emigrantskog zakloništa i za prekomorska, mediteranska, težišta političke moći, kao i za široke prostore srednje Europe.

Razmatranje građe, prvenstveno državnog arhiva u Dubrovniku, gotovo polumilenijskog perioda kronološki je najsretnije razdijeliti na prvi, raniji period, što prethodi vremenu u kojem će Osmanlije postupno prerasti u odlučujući politički factor na europskom jugoistoku, te na drugi, kasniji, period što se okončava u osamdesetim godinama XV. stoljeća, kada se donedavna kontinuirana vrlo mozaična složena politička karta dubrovačkog okruženja svodi (”pojednostavljuje”, i to za čitav niz narednih stoljeća) na razgraničenje dviju svjetskih velevlasti: Mletaka i Turaka, među kojima ostaje stješnjena tek istočnojadranska aristokratsko – trgovačka republika!

Temeljitom analizom povijesnih vrela autor će nastojati raspoznati ključne odlike ”prvog” i ”drugog” perioda, ali i osobitosti koje ostaju ne promjenjive u petstoljetnom slijedu povijesno – političkih zbivanja.

Dok će ”tradicionalni” historografski pogled – usmjeren prije svega na političku sastavnicu u užem smislu riječi – biti iznesen tek kao neizbježan događajni okvir, istraživački je fokus usmjeren na pitanja poput: sigurnost/nesigurnost, tipološku klasifikaciju straha, kulturalna razumijevanja i / ili razmimoilaženja, mogućnosti akulturacije pripadnika viteške kulture u ambijentu mediteransko-patricijskog društva. Neće ostati po strani ni intrigantni primjeri susreta emigranata što pristižu s apeninskih prostora, već duboko prožetih humanističkom izobrazbom, s dubrovačkom sredinom koja upravo njima – ne baš u zanemarivoj mjeri – duguje svoje postupno, ali sve ubrzanije urastanje u ”novi svijet”.

Nastojati će se i na rasvjetljavanju nedvojbeno važne, ali ne manje nedovoljno valorizirane iznimno važne sastavnice ove jedinstvene problematike – one ekonomske. Naime, uz neupitnu važnost spominjanih sastavnica, poput onih političke pragmatike, vjerskih, kulturalnih i osjećajnih motiva što su dubrovačku komunu/republiku motivirali do visoke razine izloženosti uslijed gotovo poslovične spremnosti prihvaćanja političkih emigranata, konačno valja pomno propitati i ekonomske i financijske motive Dubrovčana. I to ne samo njihove države, nego i utjecajnih pojedinaca i njihovih interesnih zajednica!

Ključne reči: Srednjovjekovni Dubrovnik, politička emigracija, mogućnosti akulturacije, kasnosrednovjekovna osjećajnost, gospodarski značaj emigrantskih pologa.

Ivica PRLENDER

University of Zagreb, Faculty of Philosophy

MEDIEVAL DUBROVNIK – THE SCENE OF THE POLITICAL MIGRATION

Abstract: Numerous preserved mediaeval traditions, as well as historical sources of the very beginning of the city, still at the crossroads of late antiquity and early Middle Ages, precisely in the political emigrants (either from the hinterland or from the Apennine peninsula) are recognized by the key protagonists of the founding of the city of Dubrovnik.

On the other hand, later reliable archival material gives us a good insight into the significance of the Dubrovnik commune, then the Republic of Dubrovnik, as the most common and reliable resort for political emigrants from southeastern Europe, but also as a very desirable shelter for political emigration from Central Europe and the Mediterranean political spectrum.

Considering many sources, primarily the State Archives in Dubrovnik, calls for a chronological division of the period, which lasts far beyond half a millennia. The first is the time of the emergence of the oldest reliable sources (13th century) and the eighties of the 15th century, when due to the enormous changes caused by the establishment of the Ottoman Empire in the European Southeast, as well as the Venetian reconciliation on the eastern Adriatic coast, comes a "simplification of the political map".

The previous period, a highly dynamic, but structurally permanent almost mosaic-structured political map has been continually introduced, reflecting the number of political entities in the wider Dubrovnik area. The second period, which lasts longer than the Middle Ages, is permanently marked by the mutual and immediate demarcation of the two empires, one military, and the other, commercial. The Ottoman and Venetian. This imposed "simplification" was tapped by only one small, eastern Adriatic patrician trade republic.

An overview of political relations will be presented only as framework for research focus issues such as typology of fear, security / insecurity, mutual tolerance, cultural understanding and / or misunderstanding and the possibility of inculturation of members of knight societies in to the Mediterranean patrician society. Also there will be intriguing and fruitful examples of the encounter of political emigrants from the Apennines peninsula, already deeply permeated with the humanist culture in contrary to the then Dubrovnik area, at that point still largely captivated by medieval horizons.

We will also try to illuminate undoubtedly important and not less valued, components of our economic problems. Namely, with the unquestionable number of significant identity determinants (Christian sentiment, Mediterranean social typology, political pragmatism...), which made medieval Dubrovnik the most desirable destination to numerous political emigrants. Finally it is worth asking the significance of possible economic motives. Both of the state and the influential individuals within the community..

Keywords: Medieval Dubrovnik, political emigration, financial deposits, The Republic of Dubrovnik, late medieval sentiment, the possibility of cultural cooperation.

Јелена РАДОСАВЉЕВИЋ
Универзитет у Београду, докторанд
Балканолошки институт

ПРИВРЕМЕНО ОДРЕДИШТЕ – СРБИЈА У ИЗБЕГЛИЧКОЈ КРИЗИ 2015-2017

Сажетак: Србија се, од 2010. године у мањем обиму, а од 2015. интензивно суочила са новом појавом на свом тлу – избегличком кризом која траје и данас. Према грубим проценама, од 2015. по данас, преко Србије на путу ка Средњој и Западној Европи прошло је више од милион избеглица, углавном из Сирије, Авганистана, Ирака. Србија је постала транзитна земља и готово незаоиблазан пут за мигранте на такозваној „Балканској рути“.

Предмет овог истраживања јесте улога Србије као транзитне земље у мигрантској кризи. Шта у контексту миграције представља транзитни простор? Колики је његов значај и зашто она бива и остаје само транзитна земља, а нежељена дестинација? Колико су миграције утицале на њу?

Извори за ово истраживање су бројни и њихов број и даље расте, а чињенице се мењају из дана у дан. Аутор на основу јавно доступних информација из Комесаријата за избеглице Републике Србије, извештаја УНХЦР – а, Београдског центра за људска права и других невладиних организација који се у Србији баве мигрантском кризом, анализира поменуте појаве. Од пресудног значаја за квалитет истраживања је радно искуство аутора, који је почетком 2016. Године ангажован као преводилац за фарси језик у организацијама које раде са мигрантском популацијом.

Кључне речи: Србија, миграције, избегличка криза, транзитна земља, Балканска рута.

Jelena RADOSAVLJEVIĆ
University of Belgrade, PhD student
Institute for Balkan Studies

SERBIA AS A TEMPORARY DESTINATION IN THE REFUGEE CRISIS 2015-2017

Abstract: Ever since refugee crisis commenced in 2010, Serbia did not have a major role in it, however, since 2015 Serbia has been intensively faced with a new phenomenon on her soil - a refugee crisis that continues even today. According to some estimates, since 2015, over a million refugees, mostly from Syria, Afghanistan and Iraq have crossed Serbian

territory on their way to Central and Western Europe. Serbia has become a transit country and an almost an inevitable route for the migrants in the so-called "Balkan Route".

The goal of this research is the role of Serbia as a transit country in a migrant crisis. What is the transit environment in the context of migration? How significant it is and why it only remains as a transit country, and not the desired destination? How migrations did affected Serbia?

The sources of this research are numerous and their number continues to grow. Worth to mention that facts change day by day. The author of this research, analyzes these phenomena on the basis of publicly available & announced data by the Commissariat for Refugees of the Republic of Serbia, UNHCR Reports, the Belgrade Center for Human Rights and other non - governmental organizations (NGOs) dealing with the migrant crisis in Serbia. One of the most important, the quality & priceless of this research is the work experience of the author, who was (and is) engaged, from the beginning of 2016, as a translator for Farsi/Persian language in various organizations working with the migrant population.

Keywords: Serbia, migration, refugee crisis, transit country, Balkan route.

Ифигенија РАДУЛОВИЋ

Снежана ВУКАДИНОВИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ΛΟΙΜΟΣ ИЛИ ΛΙΜΟΣ: ΟΣΤВАРЕЊЕ ДРЕВНОГ ПРОРОЧАНСТВА?

Сажетак: Да ли се у Атини на почетку Пелопонеског рата остварило древно пророчанство да ће *доћи дорски рат и куга/глад с њим*? У страху од потенцијалне глади (λιμός) која је претила да угрози егзистенцију Атињана, јер су њихова села и поља била на удару уништења, а сеоско становништво мигрирало у град, Атина се обезбедила допремањем хране преко мора. Међутим, уз контингенте житарица и других намирница, бродовима је дошла и до тада непозната болест (λοιμός), коју је описао Тукидид у својој Другој књизи *Пелопонеског рата*. Аутори рада базираће своје излагање на овом сведочанству али и другим писаним изворима. Покушаће да дају одговор на питања откуд и зашто епидемија куге у Атини, каква је то врста болести била и пишећу намеру при њеном опису. Такође, користећи достигнућа ДНК историје, изложиће савремена медицинска тумачења о овој вековној мистерији која је интиграла научнике широм света.

Кључне речи: куга, епидемија, Атина, премештање становништва, Тукидид.

Ifigenija RADULOVIĆ

Snežana VUKADINOVIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

ΛΟΙΜΟΣ OR ΛΙΜΟΣ: ANCIENT ORACLE CAME TRUE?

Abstract: Was the ancient prophecy: "Doric war will come and along with it the plague/starvation" fulfilled at the beginning of the Peloponnesian War in Athens? Since the Attic fields were destroyed in fire set up by the Spartan forces - while the majority of the peasant population fled the countryside and migrated, finding shelter within the city - the Athenians were in fear of starvation (limos). Due to these circumstances Athens secured her position regarding the food supply by the sea. However, together with grain and other food supplies, by ship also came until then an unknown disease (loimos) described by Thucydides in the Second Book of the *Peloponnesian War*. The authors of the paper will base their analysis of Thucydides' testimony and other written sources regarding the epidemics. They will try to give answers to how and why plague (?) came to Athens, what kind of disease it was and what Thucydides' intention was while describing it. Using the achievements of DNA history, the authors will give contemporary and up-to-day medical interpretations on this centuries-long mystery occupying scientists' attention all over the world.

Keywords: plague, epidemics, Athens, migration, Thucydides.

Ифигенија РАДУЛОВИЋ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Гордан МАРИЧИЋ
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

АТИНСКИ ГРАЂАНИН КАО ЕМИГРАНТ И СТРАНАЦ КАО ИМИГРАНТ У АТИНИ: АНДОКИД И ЛИСИЈА

Сажетак: После Грчко-персијских ратова Атина је постала економски и културни центар грчког света, па и дела Медитерана. У њу се сливао велики број дошљака из других грчких области (поред робовске снаге као последице ратних дејстава), тражећи и најчешће налазећи ту себи место под сунцем. Тако, са све већим порастом економске и политичке моћи, Атини су расли и „империјалистички“ апетити, што је коначно довело до Пелопонеског рата. Сукоб међу завађеним грчким странама на површину је такође избацио и поделе самих Атињана; „неподобни“ су у кризним политичким приликама, којих је било више у току рата, били приморани да беже из Атине и траже уточиште на другим местима. Неки су успевали да се врате у отаџбину (патρίς), поврате свој некадашњи иметак и друштвени статус. Неки су заувек остајли странци у туђини.

Два савременика исте професионалне оријентације, обојица силом прилика беседници, имају своју „мигрантску“ причу, један као емигрант из Атине, други као имигрант у Атини. Један као богати грађанин из угледне аристократске породице, други као странац, који се захваљујући производњи и пордаји оружја у време ратова, веома обогатио. Припадали су опречним политичким опцијама и културолошким правцима, из чега се родила специфична вештина њиховог беседништва. То их је уврстило у тзв. Александријски канон од десет најбољих. Аутори рада представе Андокида (с. 440-390?) и Лисију (с. 445-380), два великана атичког беседништва.

Кључне речи: Атина, Андокид, Лисија, досељавање, бежање.

Ifigenija RADULOVIĆ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy
Gordan MARIČIĆ
University of Belgrade, Faculty of Philosophy

ATHENIAN CITIZEN AS AN EMIGRANT AND ALIEN AS AN IMMIGRANT IN ATHENS: CASES OF ANDOCIDES AND LYSIAS

Abstract: After the Greco-Persian Wars Athens becomes a thriving economic and cultural center of the Greek World and even of one part of the Mediterranean. A huge number of immigrants from other Greek poleis and regions (apart from the slavery recourses from various wars) were inhabiting Athens, seeking and usually finding their own place in the Sun. Due to the increasing economic and political influence of Athens, its imperialistic appetites grew enormously, resulting in the outbreak of the Peloponnesian War. The war among the Greek sides also brought to light the discord and strife among the Athenians themselves. In critical political situations, which were quite numerous during war-time, some Athenian citizens had to flee and seek refuge elsewhere. Some of them managed to come back, to return to the fatherland (πατρίς), to regain their property, as well as the social status they had before the exile. Some remained forever abroad, as aliens.

Two contemporaries of the same professional course, both orators due to circumstances, have their own migration stories. The one was an emigrant and was fleeing Athens, while the other was immigrating in Athens. The one was a propertied Athenian citizen of aristocratic and prominent family name, the other was an alien who during war-time produced and sold weapons, thus becoming very wealthy. They belonged to opposite political and cultural streams that influenced shaping their specific rhetoric style which on the other hand resulted in their inclusion into the Alexandrian Canon of the Top Ten. The authors of the article will present Andocides (c. 440-390?) and Lysias (c. 445-380), two notable figures of the Attic oratory..

Keywords: Athens, Andocides, Lysias, fleeing, immigration.

Оливера РАДУЛОВИЋ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

УГАРСКИ СРБИ КАО ЖРТВЕНО ЈАГЊЕ У *СЕОБАМА* МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Сажетак: Истраживање ће аналитички пропитивати Сеобе Милоша Црњанског написане на подлози Мемоара Симеона Пишчевића са циљем да укаже на положај угарских Срба у Аустријско-француском рату као најамника Марије Терезије. У истраживачком фокусу биће библијски архетипски обрасци које Црњански користи да би нагласио подређен положај српске војске и бесмисао ратовања.

Кључне речи: историја, архетип, интертекстуалност, Библија, пралик.

Olivera RADULOVIĆ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

HUNGARIAN SERBS AS THE SACRIFICIAL LAMB IN THE *MIGRATIONS* BY MILOŠ CRNJANSKI

Abstract: The research will analyze Miloš Crnjanski's Migrations analytically on the basis of Simeon Piščević's Memoars with the aim to point out to the position of the Hungarian Serbs in the Austro-French War as the soldiers of fortune of Maria Theresa. The research focus will be on the biblical archetypal patterns used by Crnjanski to emphasize the subordinate position of the Serbian army and nonsense of warfare.

Keywords: history, archetype, intertextuality, Bible, proto-image.

Јанко РАМАЧ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ТРИ ТАЛАСА ДОСЕЉАВАЊА РУСИНА У ЈУЖНУ УГАРСКУ

Сажетак: Од средине XVIII до краја XIX века одвијало се досељавање Русина гркокатолика из североисточних жупанија Угарске и делом из Галиције у Јужну Угарску у три таласа. Аутор у раду разматра опште привредне и друштвене прилике у Јужној Угарској у време досељавања Русина у Бачку и Срем и посебне прилике и услове под којима су се насељавали досељеници у одређене области и насеља. Многи фактори, пре свега различито време досељавања, различите територије из којих су се досељавали и различити привредни и друштвени услови и прилике у местима насељавања, бројност појединих таласа/група досељеника, повезаност и организованост досељеника као посебне националне и религијске заједнице након досељавања и неки други, у великој мери су утицали на формирање сеоских заједница и група са извесним разликама у појединим сферама привредног и друштвеног живота. Мада је временом долазило до извесне кохезије или нивелисања разлика између појединих група, секундарне миграције због тешких социјално-економских прилика у којима је живео највећи део русинског становништва на просторима Јужне Угарске до краја XIX века, све већа изолованост појединих група или појединаца од основне масе својих сународника и мешање са припадницима других народа и религија резултирале су извесном националном и религијском асимилацијом. Ипак, све до првих деценија XX века бројност русинског становништва у Јужној Угарској/Југославији је била у сталном порасту.

Кључне речи: Русини, Бачка, Срем, досељавање, национални идентитет, гркокатолици.

Janko RAMAČ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THREE MIGRATIONAL WAVES OF THE RUTHENIANS TO SOUTH HUNGARY

Abstract: The migration of the Greek-Catholic Ruthenians from the north-eastern counties of Hungary and partly from Galicia to Southern Hungary took place in three waves between the middle of the 18th to the end of the 19th century. The author of the text looks at the general economic and social circumstances in Southern Hungary at the time of the arrival of the Ruthenians to Bačka and Srem and at the special circumstances and conditions that influenced the arrival of the immigrants to certain regions and settlements. A lot of factors, above all different time of settling, different territories they were migrating from and different economic and social conditions and circumstances in the places they were settling, the

number of certain waves/groups of migrants, the connections and organization of the migrants as a special national and religious community after settling and some others, influenced in a great measure the forming of rural communities and groups with certain differences in some spheres of their economic and social life. Although there was some gradual leveling and cohesion of the differences between certain groups, secondary migrations due to difficult social and economic circumstances in which lived the biggest part of the Ruthenians in Southern Hungary by the end of the 19th century, the increased isolation of some groups or individuals from the basic mass of their compatriots and mixing with members of other nations and religions resulted in a certain national and religious assimilation. However, up to the first decades of the 20th century the population of the Ruthenians in Southern Hungary/Yugoslavia was constantly growing.

Keywords: Ruthenians, Bačka, Srem, migration, national identity, Greek Catholicism.

Биљана РИСТОВСКА ЈОСИФОВСКА
Институт за националну историју, Скопје

ТРАНСФЕР ЗНАЊА ПУТЕМ МИГРАЦИЈА И ИНТЕРАКЦИЈА С ДОМАЋИМ СТАНОВНИШТВОМ (ПРИМЕР ПОРОДИЦЕ НЕЗЛОБИНСКИ У РУСИЈИ И У МАКЕДОНИЈИ)

Сажетак: Усредсређени смо на породицу Незлобински из Пјатигорска, а пре свега на живот и рад једног од најпознатијих руских инжењера и истраживача Дистрикта минералних вода на Кавказу – Антона Незлобинског, као и на интеракцију са осталим истраживачима који долазе из Русије. Са друге стране, његов син Никола Незлобински, лекар, касније је емигрирао из Русије и населио се у Македонију. Он је био оснивач првог Природњачког музеја са првом македонском колекцијом флоре и фауне, радећи и развијајући лек за болест маларије и побољшању хигијенских услова. Главни фокус биће усмерен на његов рад и трансфер знања, као и пут утицаја и прихватање новина од стране аутохтоне популације.

Кључне речи: Русини, Бачка, Срем, досељавање, национални идентитет, гркокатолици.

Biljana RISTOVSKA JOSIFOVSKA
Institute of National History, Skopje

TRANSFER OF KNOWLEDGE THROUGH MIGRATION AND INTERACTION WITH THE NATIVE POPULATION (ON THE EXAMPLE OF THE NEZLOBINSKI'S FAMILY IN RUSSIA AND IN MACEDONIA)

Abstract: We are focusing on Nezlobinski's Family from Pyatigorsk and first on the life and work of one of the most famous Russian engineers and researchers of the District of Mineral Waters on Caucasus – Anton Nezlobinski and the interaction with other researchers coming in Russia. From the other side, his son Nikola Nezlobinski (a doctor) later emigrated with his wife and settled in Macedonia. He was the founder of the first Natural-Scientific Museum with the first Macedonian flora and fauna collection, participating and developing the medical treatment of malaria and strengthening the hygienic conditions. The main focus will be put on his work and transfer of knowledge as well as the way of influence and acceptance of the novelties by the native population.

Keywords: Transfer of Knowledge, Migration, Macedonia, Russia.

Мелина РОКАИ
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

СЕФАРДСКЕ ЖЕНЕ НА БАЛКАНУ: МИГРАЦИЈЕ, НАСЕЉАВАЊЕ И ИДЕНТИТЕТ

Сажетак: Највећа сеоба сефардских Јевреја на Балкан, односно у Османско царство, се догодила у касном XV и раном XVI веку након њиховог изгнанства из Шпаније и Португала за време Реконквисте. Ипак, значајни подаци о сефардским женама се појављују тек од средине XIX века када су шире друштвене промене почеле да утичу и на јеврејске заједнице. Циљ овог рада је да анализира и прокоментарише промене у идентитету сефардских жена у време након миграције. Будући да до сада није постојала свеобухватна студија о сефардским женама у поменутом периоду на Балкану, а поготово у Србији, истраживање њиховог сложеног идентитета је врло значајно за њихово даље изучавање. Да би се разумели утицаји који су обликовали њихов идентитет након што је миграција завршена

и након што су се Сефарди населили, рад ће размотрити како је сефардски идентитет изграђен унутар њихове (мушке) заједнице. У раду ће се размотрити и како су ова усклађивања и промене утицале на животе жена будући да је на њима била главна одговорност за очување верских и културних традиција, те да су живеле под окриљем патријархалних норми својих заједница све до касног 19. века. Поред тога, у раду ће се размотрити како је општа еманципација жена у мултикултуралним друштвима утицала на промене идентитета сефардских жена. Коначно, с обзиром да се број прелазака у хришћанство повећавао због мешовитих бракова, тиме се додатно компликовао њихов сефардски идентитет..

Кључне речи: Миграције, Балкан, Србија, сефардске жене.

Melina ROKAI

University of Belgrade, Faculty of Philosophy

SEPHARDIM WOMEN IN THE BALKANS: MIGRATION, SETTLEMENT AND IDENTITY

Abstract: The major migration of Sephardim Jews to the Balkans/Ottoman Empire occurred in the late fifteenth and early sixteenth centuries, following the expulsion from Spain and Portugal during the Reconquista. Nonetheless, noteworthy information on Sephardic women appears from the mid-nineteenth century when social changes of the greater society touched on the lives of the Jewish communities. This paper aims to analyze and comment on changes in identity of Sephardic women in the times after the migration. Since, until now, there is no comprehensive study on Sephardic women in the period in the Balkans but mostly in Serbia, researching their layered identity is significant for further study. In order to understand influences that shaped their identity at the times after migration has been completed and the Sephardim were settled the paper will look at how Sephardic identity was constructed within their (male) community. The paper will consider how these incorporation and changes impacted women's lives and their identity as chiefly responsible for preservation of religious and cultural traditions, having conducted their lives under patriarchal norms of their community until the late nineteenth century. Furthermore, it will discuss how general emancipation of women multicultural societies influenced change in Sephardim women's identity. Finally, increasing number of conversion to Christianity due to mixed marriages further complicated their Sephardic identity.

Keywords: migration, the Balkans, Serbia, Sephardim women.

Andrea ROKNIĆ BEŽANIĆ

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet

MIGRACIJE STANOVNIŠTVA GRADA RIJEKE NAKON 1945. GODINE

Sažetak: Rijeka je grad bogate i burne prošlosti. Od antike do danas grad su obilježile brojne političke i društvene promjene. Ratna zbivanja sa sobom uvijek nose mnoge posljedice, materijalna stradanja, ljudske žrtve, ali i iseljavanje stanovništva. Stanovništvo je na prostoru grada zbog niza političkih, ekonomskih i kulturalnih novonastalih poslijeratnih promjena bilo izloženo permanentnoj fluktuaciji. U narednim godinama migracije iz grada, ali s druge strane i u grad drastično su promijenile njegovu demografsku strukturu, ali i gradski mentalitet. Možemo zaključiti kako su u velikoj mjeri na oblikovanje identiteta grada Rijeke kao multinacionalnog, multireligioznog, te multikulturalnog središta šire regije upravo utjecale i intenzivne poslijeratne migracije stanovništva.

Ključne reči: poslijeratna Rijeka, migracije stanovništva, identitet grada.

Andrea ROKNIĆ BEŽANIĆ

University of Rijeka, Faculty of Philosophy

MIGRATION OF THE CITIZENS OF RIJEKA AFTER 1945

Abstract: Rijeka, a town of rich, albeit turbulent history, was defined by political and social changes from its beginnings in the Antiquity, and onwards to the present day. Wars always bring about many consequences, material and human sufferings and victims, but also emigration. The population residing on the territory of the city for a number of political, economic and cultural changes that occurred after the war, was exposed to a permanent fluctuation. In the years that followed the emigration from the city, but also immigration, changed drastically its demographic structure, and the

city's mentality. We can conclude that precisely this intense post-war migration of population influenced the shaping of Rijeka's' identity as a multinational, multi religious, and multicultural centre of a wider region.

Keywords: post-war Rijeka, migration of population, city identity.

Армандо СЕНРА МАРТИНС

Универзитет у Евори/Универзитет у Лисабону
Центар за класичне студије

HOMINUM GENUS IN PEREGRINATIONE NATUM: РОМИ У РЕНЕСАНСНИМ ИЗВОРИМА

Сажетак: Ниједан други народ није толико повезан са миграцијама као Роми. О томе сведоче чак и називи којим су их означавали европски аутори: у многим језицима познати су као Цигани, што је назив изведен од Египћани, јер се веровало да су били староседеоци Египта. У раду ће бити разматрано неколико извора о Ромима, почевши од периода ренесансе (Себастијан Минстер, Полидор, Вергилије). Поред историографског и географског приступа, узети су у обзир текстови различитих жанрова: позоришни комад португалског драматурга Жила Висентеа (*Farsa das Ciganas*, 1521), дијалог португалског писца из XVI-XVII века (Leitão de Andrada, *Miscelânea*); расправа о вештичарењу шпанског језуите Мартина Делрија (*Disquisitiones Magicae*, IV, c. II, q. V, 1599). Циљ овог рада је разматрање ставова према Ромима, као и довођење у везу тих ставова са књижевним жанром путем кога су преношени.

Кључне речи: Роми, ренесанса, Европа, Португалија, Шпанија.

Armando SENRA MARTINS

University of Evora/University of Lisbon
Centre for Classical Studies

HOMINUM GENUS IN PEREGRINATIONE NATUM: GYPSIES IN RENAISSANCE SOURCES

Abstract: No other people is so associated with migration as Gypsies. Even their very names, given by European authors, bear witness to their condition of migrants: *Errones*, Gypsies, i.e. Egyptians (*Aegyptiaci*). In this paper we shall survey a sample of sources on Gypsies, from the Renaissance (Sebastian Münster, Polydore Virgil). Besides historiographic and geographic approaches, texts of a variety of genres shall be considered: a piece of theater from the Portuguese dramatist Gil Vicente (*Farsa das Ciganas*, 1521), a dialogue from a Portuguese 16th/17th century writer (Leitão de Andrada, *Miscelânea*); a treatise on witchcraft from the Spanish Jesuit Martín Delrío (*Disquisitiones Magicae*, IV, c. II, q. V, 1599). The aim is discuss attitudes towards Gypsies as well as to ascertain the relation between those attitudes and the literary genre which conveys them.

Keywords: Gypsies, Renaissance, Europe, Portugal, Spain.

Силвана СИДОРОВСКА ЧУПОВСКА

Институт за националну историју, Скопје

ЛЕЧЕЊЕ МАКЕДОНСКИХ ИМИГРАНАТА У КОНСТАНТИНОПОЉУ (КРАЈ XIX И ПОЧЕТАК XX ВЕКА)

Сажетак: На почетку XIX века у Константинопољу су живели бројни Македонци. Услови у којима су боравили су били веома лоши. Људи су били беспомоћни, и нису само умирали од страшних епидемија куге и колере, већ и од других не тако озбиљних епидемиолошких обољења. Већ средином XIX века Македонци у Константинопољу су схватили да им треба медицинска нега. Почетком 1895. основано је друштво „Браство“ које је скупљало прилоге за подизање болнице. У изградњу је био укључен и бугарски филантроп Евлогиј Георгиев. Учешће су имала и парохијска образовна већа Македоније. Број оболелих Македонаца, који су тражили медицинску помоћ у болници је био знатан. Болница је радила до 1925. године када је проглашена за државну својину Турске.

Кључне речи: Македонци, Константинопољ, здравствена нега, пројекти, болнице.

THE TREATMENT OF MACEDONIAN EMIGRANT IN CONSTANTINOPLE (THE END OF THE 19th AND THE BEGINNING OF THE 20th CENTURY)

Abstract: In the early 19th century in Constantinople lived many Macedonians. The conditions in which they lived were very bad. People were helpless not only during the terrible outbreaks of plague and cholera but when other, thought not so fatal, epidemic diseases occurred. Already in the middle of the 19th century Macedonians living in Constantinople recognized the need of medical care. At the beginning of 1895 was based company „Brastvo“ to raise funds to build a hospital. In building was involved Bulgarian philanthropic Evlogi Georgiv. Participation had and parish educational councils of Macedonia. The number of ill Macedonians who sought medical care in the hospital was considerable. The hospital worked until 1925 when it was declared state property Turkey.

Keywords: Macedonians, Constantinople, health care, projects, hospital.

Александра СМІРНОВ БРКИЋ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

HILARIUS PICTAVIENSIS EX PONTO – ВЕРА У ЕГЗИЛУ

Сажетак: У раду се испитује утицај који је изгнанство имало на историографску делатност епископа пиктавијског Хиларија (с.320-367/8), једног од најзначајнијих извора за историју христолошких спорова средином IV века. Хиларије је на сабору у Бетерама 356. године прогнан у Малу Азију, одакле почиње његова литерарна борба за спасење католичанског симбола вере, али и његово сопствено спасење.

Кључне речи: Hilarius Pictaviensis, прогонство, историографија, аријанство.

Aleksandra SMIRNOV BRKIĆ
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

HILARIUS PICTAVIENSIS EX PONTO – THE FAITH IN EXILE

Abstract: The paper explores the influence that the exile had on the historiography of bishop Hilarius Pictaviensis (c.320-367/8), one of the most significant sources on the history of Christological issues of the mid-4th century. At the Council of Baeterrae in 356 Hilarius was banished to Asia Minor, where he begins his literary struggle not only for the salvation of the catholic creed, but his own.

Keywords: Hilarius Pictaviensis, exile, historiography, arianism.

Борис СТОЈКОВСКИ
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ПРИСИЛНЕ МИГРАНТКИЊЕ. РОБИЊЕ ИЗ СРБИЈЕ У СРЕДЊОВЕКОВНОМ ДУБРОВНИКУ

Сажетак: Дубровник (Рагуза) био је један од најзначајнијих трговачких градова средњовековног Јадрана и Медитерана и један од кључних економских партнера средњовековне Србије. Као део различитих економских активности, једна је била веома интензивна. То је била трговина робљем. Међу многим робињама које су биле присутне у Дубровнику од краја XIII века до краја средњовековног периода, велик и преовлађујући број долазио је из Босне. Овај феномен може посебно бити праћен од осамдестеих година тринаестог века када је Томасино де Савере установио нотаријат у Дубровнику (Рагузи), започевши оно што је данас Дубровачки архив. Ипак, постоје и различита друга места одакле потичу робови, а међу њима и робиње. Циљ овог рада је да на бази докумената Дубровачке архиве, као и релевантне домаће и стране литературе, представимо из којих су делова Србије робиње стизале у Дубровник. У скоро сваком уговору о куповини који је проучен, провенијенција робиња је назначена. Може се видети да су робиње које су куповане и продаване у Дубровнику биле пореклом из разних делова Србије. Овај рад неће бити

значајан само због истицања чињенице да су робиње из Србије куповане у Дубровнику, већ ће представљати значајан допринос и историјској географији средњовековне Србије. Поред тога, акценат ће бити дати на идентитету купаца робиња из Србије у касном средњовековном периоду.

Кључне речи: Дубровник, Србија, трговина робљем, средњи век.

Boris STOJKOVSKI

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

FORCED MIGRANTS. SLAVE WOMEN FROM SERBIA IN MEDIEVAL DUBROVNIK

Abstract: Dubrovnik (Ragusa) has been one of the most important trade cities of the medieval Adriatic and Mediterranean, and one of the key economic partners of medieval Serbia. A part of different economic activities, one particular was also very active and present. It is slave trade. Among many slave women that were present in Dubrovnik from the end of the 13th century up to the end of medieval period, the vast and predominant number came from Bosnia. This phenomenon is especially can be traced from the 1280s when Tomasino de Savere has established notary in Dubrovnik (Ragusa), therefore, starting what is today the Historical Archives of Dubrovnik. Nevertheless, there are different other places of provenance of the slaves, and amongst them slave women respectively. The aim of this paper is to try, on the basis of the Dubrovnik archival documents as well as relevant domestic and foreign literature, and to present from which parts of medieval Serbia did these slave women arrive to Dubrovnik. In almost every purchase contract that has been consulted, the provenance of the slave woman has been indicated. It shows that many parts of Serbia were homelands to the slave women that have been brought and sold in Dubrovnik. This work will be not only important for stressing slave women from Serbia that were purchased in the city Dubrovnik, but it is also an important contribution for the historical geography of medieval Serbia. Besides all that, a stress will be given on the identities of buyers of Serbian slave women in the late medieval period in Dubrovnik.

Keywords: Dubrovnik, Serbia, slave trade, Middle Ages.

Растислав СТОЈСАВЉЕВИЋ

Дајана БЈЕЛАЈАЦ

Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет,
Департман за географију, туризам и хотелијерство

МИРАЦИЈЕ КА ЗАПАДУ – ПРЕМешТАЈУЋИ ГРАНИЦЕ У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ

Сажетак: Између XVII и XIX века енглески колонисти су освојили цео континентални део северне Америке. Територија домородаца је присвајана и освајана у ратовима и споразумима са племенским поглавицама и владама Мексика, Шпаније, Велике Британије, Руског Царства и Француске. Прве велике миграције из Европе у Нови Свет почеле су у XVI веку. Први Европљани који су изградили насеља су били хугеноти из Француске и пуританци из Енглеске током реформације. После Седмогодишњег рата, први колонисти су прешли западним падинама Апалачких планина до долине реке Мисисипи. После Америчке револуције миграције су постале много чешће. Оснажене и независне Сједињене Државе победиле су у серији ратова против Мексика и других европских земаља и заузеле су велика пространства данашњег америчког југозапада. Миграције насељеника на запад је био фаталан за домородце који су затварани у резервате. Граница је појам и идеја у америчкој традицији која означава широк простор између насељеничке територије и индијанске земље. Ова област је описана у многим књижевним делима као „Дивљи запад“, углавном због начина живота и навика првих колониста. Циљ овог рада је да покаже репрезентативе чињенице о томе како је миграција утицала на имигранте, људе који су већ живели у миграционом подручју и истраживање географских пространа. Методи који ће бити коришћени у овом раду ће бити синтетички преглед свих релевантних референци о експанзији САД. Резултати овог рада могу пружити увид у то како су ове миграције утицале на данашњи амерички животни стил и њихове империјалистичке тенденције које су постале очигледне после Првог светског рата.

Кључне речи: Сједињене Државе, граница, Индијанци, Северна Америка.

MIGRATION TO THE WEST – MOVING THE FRONTIER IN NORTH AMERICA

Abstract: Between the 17th and the 19th century English colonists conquered the whole continental part of North America. The territory of Native Americans was claimed and conquered by wars and agreements with tribe chiefs and Governments of Mexico, Spain, Great Britain, Russian Empire and France. First major migrations from Europe to the New World have started in XVI century. First Europeans who built settlements were Huguenots from France and puritans from England during Reformation. After Seven Years' War, first colonists moved across Appalachian Mountains to its western slopes and Mississippi river valley. After the American Revolutionary War migrations became more frequent. Empowered and independent United States won the series of wars against Mexico and other European countries and took large territories of today's American Southwest. Migration of settlers to the West was fatal for indigenous people who were placed in reservations. The Frontier is term and idea in American tradition which meant a wide space between colonist's territory and Indian land. This area was described in many literature reviews about „Wild West“, mainly through the life and habits of colonist pioneers. The aim of this paper is to show representative facts about how migration influenced to the immigrants, people who already lived in migration territory and exploration of geographical horizons. Methods which are used in this paper will be synthetically reviewing of all relevant references about expansion of the USA. The results of this paper can provide an insight in how these migrations influenced on nowadays American life style and their imperial tendencies which become obvious after the First World War.

Keywords: United States, the Frontier, Indians, North America.

Ана ТОМАС
Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет
Неојша КАРТАЛИЈА, докторанд
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

УТИЦАЈ МИГРАЦИЈА НА ШИРЕЊЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ И БАКТЕРИЈСКЕ РЕЗИСТЕНЦИЈЕ

Сажетак: Миграције, феномен који је неизоставни део популационе динамике, има бројне социо-економске, али и здравствене последице. Миграције су још од епидемије куге и последичног увођења карантина у Млетачкој републици у XV веку, повезиване са ширењем заразних болести. Последњим доласком миграната у Европу путем централног и источног Медитерана, пажња стручне јавности опет је усмерена на утицај миграција на епидемиологију заразних болести. Овај рад ће систематским прегледом доступних извора и литературе дати преглед утицаја које су миграције имале на ширење заразних болести са посебним освртом на ширење бактерија резистентних на антибиотике. Бактеријска резистенција је један од најважнијих јавно-здравствених проблема данашњице, те ће стога посебна пажња бити посвећена утицају миграција на појаву и ширење мултирезистентних бактерија, које представљају терапијски изазов у савременој медицини.

Кључне речи: миграције, резистенција, антибиотици, заразне болести.

Ана ТОМАС
University of Novi Sad, Faculty of Medicine
Неојша КАРТАЛИЈА, PhD student
University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

THE IMPACT OF MIGRATION ON THE SPREAD OF INFECTIOUS DISEASES AND BACTERIAL RESISTANCE

Abstract: Migration, a phenomenon that is an indispensable part of population dynamics, has many socio-economic and health consequences. Migrations have been linked to the spread of infectious diseases since the epidemics of plague and the consequent introduction of quarantine in the Venetian Republic in the 15th century. With the recent arrival of migrants to Europe through the central and eastern Mediterranean, the attention of the scientific public is again focused on the influence of migration on the epidemiology of infectious diseases. This paper will provide a systematic overview of the available sources and literature on the impact of migrations on the spread of infectious diseases with a special focus on

the spread of antibiotic resistant bacteria. Bacterial resistance is one of the most important public health problems nowadays, and therefore special attention will be devoted to the impact of migration on the emergence and spread of multi-resistant bacteria, which represent a therapeutic challenge in the contemporary medicine.

Keywords: Migration, resistance, infectious diseases, antibiotics.

Љиљана ЋУК

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ИЗГНАНА ЛОЛИТА ВЛАДИМИРА НАБОКОВА

Сажетак: Прикупљањем релевантне грађе и њеним систематизовањем, замишљено је да се расветли изгнаничка судбина књижевног дела „Лолита“ Владимира Набокова, али и да се укаже на тешку тему сељења самог писца. Рукопис пролази тегобни пут од свог настајања до објављивања и коначног спектакуларног успеха. Након кратке презентације фабуле, пратићемо чудновату судбину овог романа и опетовање разних несрећа коју је Набоковљева малодобна књижевна јунакиња имала да преживи у својој фикцијској стварности. „Лолита“, наимае, умало није изгорела на ломачи кад ју је њен творац бацио у дворишну пећ а његова жена одатле нагорелу извадила. Није јој било дозвољено да се роди на простору из којег је заправо поникла. Амерички издавачи и часописи су листом одбијали исповест ученог педофила. Набоков, с друге стране, није смео да открије свој идентитет, што је отежавало ионако мучне догађаје око објављивања текста. Тек са француским пасошем (роман штампан у Паризу 1955), „Лолита“ тајним каналима стиже у Америку. Али, њено присуство постаје системски игнорисано. У једном невероватном преокрету „судбине“ она излази на америчку сцену и бива проказана као најгоре смеће. Тај догађај, међутим, подиже медијску буру на обе стране Атлантика, што је био почетак ускрснућа из пепела једног од најбољих романа написаних на енглеском језику. „Лолита“ ће такође покренути Набокова на још једну, ако не рачунамо смрт, последњу селидбу. Наимае, овај писац, изузетан по много чему, селидбом у Швајцарску постаје највећи (четвороструки!) емигрант међу својим колегама.

Кључне речи: Набоков, Лолита, емиграција, рукопис, роман.

Ljiljana ĆUK

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

NABOKOV'S LOLITA – EXILED

Abstract: By collecting relevant material and methodizing it, this paper illuminates the emigrant circumstances of Nabokov's novel "Lolita" pointing out the hard theme of author's own emigration destiny. The manuscript passes a difficult path from its creation to publication and ultimate spectacular success. After a short presentation of the story, we follow up the strange destiny of the novel which recurrences various accidents that Nabokov's juvenile literary hero had to survive in its fiction reality. Specifically, "Lolita" was almost burned when its creator chucked it to the garden incinerator from where his wife pulled it out. Lolita was not allowed to be born in the state from which she actually comes from being turned down by American publishers and magazines for her alleged obscenity. On the other hand, Nabokov primarily did not dare to reveal his identity which exacerbated manuscript issuance. Only with a French passport (novel was printed in Paris in 1955) "Lolita" came to America – but over the secret channels. Initially, its presence becomes systemically ignored. In an incredible reversal of "fate" Lolita debuted on the American critical scene, and welcomed there as the worst trash. However, this event got the attention on both sides of the Atlantic, which was the beginning of its ascension. "Lolita" also launched its creator to another last moving. Ultimately, that makes Nabokov, remarkable in many respects, the biggest expatriate among his colleges..

Keywords: Nabokov, Lolita, emigration, manuscript, novel.

Александар УЗЕЛАЦ
Историјски институт, Београд

НАРОД БЕЗ ДОМОВИНЕ:
КУМАНСКИ ПРЕБЕЗИ И ЊИХОВА ИНТЕГРАЦИЈА
У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ СРЕДИНОМ XIII ВЕКА

Сажетак: Кумани, номадски туркојезични народ, пореклом из црноморских степа, играли су изузетно важну војну и политичку улогу у југоисточној Европи током средњег века. Овај рад бави се њиховим миграцијама на Балкан у свит Монголске инвазије, насељавањем на простору Србије, Бугарске, Никејског и Латинског царства, као и интегративним механизмима који су довели до њиховог утапања у локалне друштвене и политичке структуре.

Кључне речи: Кумани, XIII век, миграције, југоисточна Европа, христијанизација.

Aleksandar UZELAC
The Institute of History, Belgrade

PEOPLE WITHOUT HOMELAND:
CUMAN REFUGEES AND THEIR INTEGRATION
IN SOUTHEAST EUROPE IN THE MID-13th CENTURY

Abstract: The Cumans, a nomadic Turkic-speaking peoples, originating from the Black Sea steppes, played an extremely important military and political role in southeast Europe during the Middle Ages. This paper deals with their migration to the Balkans on the eve of the Mongol invasion, their settlement on the territories of Serbia, Bulgaria, Nicean Empire and the Latin Empire of Constantinople, as well as integrative mechanisms that led to their integration in local social and political structures.

Keywords: Cumans, 13th century, migrations, Southeast Europe, christianization.

Алберто ФЕРЕИРО
Пацифички универзитет у Сијетлу

EX ORIENTIS PARTIBUS NAUIGANS GALLICIAM UENIT:
ДА ЛИ ЈЕ МАРТИН ОД БРАГЕ (ОКО 519/20-579) БИО У ДОСЛУХУ
С ВИЗАНТИЈСКОМ ЕКСПАНЗИЈОМ У ХИСПАНИЈИ?

Сажетак: Мартин од Браге је био предмет мојих истраживања још од 1977. Моја прва публикација о њему јесте "Западно путовање Светог Мартина од Браге", *Studia Monastica* 22 (1980) 243-251. У том чланку који говори о околностима његовог пута започетог у Панонији, а кулминирао доласком у Галецију у северозападној Хиспанији средином шестог века расправљао сам о следећем: да је Мартин био лутајући аскета по узору на традицију ирских монаха и није представљао истовремено освајање територије Хиспанија од стране византијског цара Јустинијана I. Променио сам мишљење о теми на основу посредног доказа који је одувек постојао. Није засновано ни на једном новом досада непознатом доказу. Аспекти његове биографије указују на чињеницу да он није само лутао Медитераном и стигао у Галецију на крају своје аскетске мисионарске миграције. Заиста је путовао, али не инстинктивно, већ у оквиру већег плана који је Константинопољ имао за Хиспанију у оквиру Јустинијановог покушаја да обнови Римско царство..

Кључне речи: Мартин од Браге, цар Јустинијан I, Брага, Византијско царство, Галеција.

EX ORIENTIS PARTIBUS NAUIGANS GALLICIAM UENIT:
WAS THERE COLLUSION BETWEEN MARTIN OF BRAGA (C. 519/20-579)
AND THE BYZANTINE EXPANSION IN HISPANIA?

Abstract: Martin of Braga has been an object of research for me since 1977. My first publication on him was, "The Westward Journey of St. Martin of Braga." *Studia Monastica* 22 (1980) 243-251. In that article I argued the following regarding the nature of his itinerary that began in Pannonia culminating with his arrival to *Gallaecia* in Northwestern Hispania in the mid-sixth century: that Martin was a wandering ascetic in the tradition of the Irish monks and that he did not represent the contemporaneous conquest of territory in Hispania by the Byzantine Emperor Justinian I. I have had a change of mind about the matter based on circumstantial evidence that has always been there. It is not based on any new evidence hitherto unknown. Aspects of his biography point in the direction that he was not just merely wandering the Mediterranean and that eventually he arrived at *Gallaecia* at the end of his ascetical missionary migration. Travel he did but it was not on a whim, it was within the grander scheme that Constantinople had for Hispania in Justinian's attempt to reconstitute the Roman Empire.

Keywords: Martin of Braga, Emperor Justinian I, Braga, Byzantine Empire, Gallaecia.

Луцијана ХОПТОВА

Универзитет у Прешову, Факултет уметности
Институт за историју

БЕЛУРУСКА ЕМИГРАЦИЈА У ЧЕХОСЛОВАЧКОЈ (1918-1945)

Сажетак: По завршетку Првог светског рата у Чехословачкој је досељено становништво руског и украјинског порекла. Белоруска популација је представљала трећу по величини етничку заједницу међу мигрантима из бившег Руског царства. Чехословачка је била земља у којој су Белоруси пронашли свој нови дом. У раздобљу између два светска рата привукла је велики број белоруских миграната. Пре свега, Чехословачка је била словенска земља, која је одржавала везе са белоруском страном (на пример: Франциск Скарина који је дошао у Праг почетком XVI века). Такође је важно напоменути да је Чехословачка показала пожртвовање обавезавши се да е пустити белоруске емигранте из Руског царства у своју земљу, а затим им пружити моралну и материјалну подршку. Чехословачка је једна од неколицине земаља чије су власти гарантовале подршку досељеницима. У јуну 1921. године Чехословачка влада је започела пројекат под називом „Руска акција“. Белоруски национални живот у Чехословачкој развијао се углавном кроз њихове организације, удружења и путем штампе. Циљ овог чланка је анализа живота белоруских исељеника у Чехословачкој у међуратном периоду.

Кључне речи: Чехословачка, белоруска емиграција, „Руска акција“.

Luciána HOPTOVÁ

University in Prešov (Slovakia), Faculty of Arts
Institute of History

BELARUSIAN EMIGRATION IN CZECHOSLOVAKIA (1918-1945)

Abstract: After the First World War people of Russian and Ukrainian descent came to Czechoslovakia. Belarusian population represented the third largest ethnic community among the emigrants from former Russian empire. Czechoslovakia was the country, where Belarusian emigrants found their new home. Czechoslovakia during interwar period was a very attractive country for Belarusians. First of all, Czechoslovakia was a Slavic state, which had relations with Belarusian side (for example Francisk Skaryna, who came to Prague in the beginning of XVI century). Also it is important to mention that Czechoslovakia demonstrated self-sacrificing commitment to let Belarusian emigrants from the Russian Empire to enter the country and then to provide them with moral and financial support. Czechoslovakia was one of a few countries that provided emigrants with support on governmental level. In June 1921 Czechoslovakian government started project – “Russian Action”. Belarusian national life in Czechoslovakia developed mainly through their own organizations,

clubs and newspapers. The goal of this article is to analyze the life of the Belarusian expatriates in the interwar Czechoslovakia.

Keywords: Czechoslovakia, Belarusian emigration, Russian Action.

Арпад ХОРЊАК

Универзитет у Печују, Институт за историју
Институт за историју Мађарске академије наука

МИГРАЦИЈЕ МАЂАРА У ЈУГОСЛАВИЈИ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ XX ВЕКА

Сажетак: Када су завршене радикалне и спектакуларне миграције које су уследиле након Првог светског рата, када су масе прешле границе, миграција мађарског становништва се наставила на "микро" нивоу, унутар граница Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или у граничној зони. Ове миграције су тема мог излагања.

То значи пре свега кретање тзв. двоструких власника који су били грађани било у Југославији или Мађарској, али су имали имовину у другој земљи и могли су скоро безброј пута прелазити границу како би обрађивали своју земљу преко границе. Било је још две групе Мађара у Југославији, које су се састојале од десетине хиљада људи које до сада нису испитиване. Мађари који су покушали и успели наћи посао у Југославији, али и оних Мађара без држављанства који су боравили у Југославији након мировног споразума, али нису стекли југословенско држављанство. У мом излагању ћу се бавити регулацијом ових кретања Мађара у међуратном периоду на основу архивских докумената, службених гласила, новина и литературе..

Кључне речи: Миграције, Југославија, Војводина, Мађари, XX век.

Арпад HORNÁK

University of Pecs, Institute of History
Institute of History, Hungarian academy of Sciences

MIGRATIONS OF HUNGARIANS IN YUGOSLAVIA IN THE FIRST HALF OF THE 20th CENTURY

Abstract: When the radical and spectacular migrations that followed the World War I. were finished when masses crossed over the borders, the migration of the Hungarian population continued at a 'micro' level, within the borders of Kingdom of Serbs, Croats and Slovenians or in the frontier zone. I examine these migrations in my paper.

It means first of all the move of the so called double-owners who were citizens of either Yugoslavia or Hungary but had properties in the other country and could cross the border almost countless in order to farm their lands over the border. There were two other groups of Hungarians in Yugoslavia both consisting of dozens of thousands people that have not been examined so far. The Hungarian citizens who tried and managed to find job in Yugoslavia and also those stateless Hungarians who staid in Yugoslavia after the peace settlement but have not gained the Yugoslavian citizenship. In my presentation I am going to throw light on the regulation of these moves of Hungarians in the inter war period based on archival documents, official gazettes newspapers and literature.

Keywords: migration, Yugoslavia, Vojvodina, Hungarians, 20th century.

Татјана ЧЕРЊИХ

Државни универзитет у Санкт Петербургу, Историјски институт
Одсек за историју словенских и балканских земаља

МАРКО КРАЉЕВИЋ КАО КУЛТУРНИ ХЕРОЈ СЛОВЕНСКОГ СВЕТА: КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРЕДСТАВА У РАЗЛИЧИТИМ ЗЕМЉАМА

Сажетак: Марко Краљевић је најсветлији и најпознатији јунак српске епске поезије, легенди и бајки. Он је такође познат и у бројним другим државама: Бугарској, Македонији, Румунији, Русији, Украјини. Аутор овог рада испитиваће најпознатије приче о Марку из ових држава и међусобно их упоредити, па онда и са српским легендама како би извео закључке о заједничким утицајима и интеракцијама. Такође, истражиће Маркове карактерне особине

и најчешће коришћене сценарије и теме. Тиме ће, на Марковом примеру, бити могуће видети како се културно сећање једног јунака селило и одразило на другачије умове и приче.

Кључне речи: Марко Краљевић, историјско сећање, културни јунак, словенски свет.

Tatiana CHERNYKH

Saint Petersburg State University, Institute of History,
Department of History of Slavic and Balkan countries

MARKO KRALJEVIĆ AS A CULTURAL HERO OF THE SLAVIC WORLD: FEATURES OF THE IMAGE IN DIFFERENT COUNTRIES

Abstract: Marko Kraljević is the most bright and famous hero of Serbian epic poetry, legends and fairytales. However he is also well-known in many other countries: Bulgaria, Macedonia, Romania, Russia, Ukraine. The author of the paper will examine most familiar stories about Marko from these lands and compare them with each other and with Serbian legends to make conclusions about mutual influences and interactions. It is planned to investigate Marko's characteristic features and commonly used plots and themes. Therefore, by the example of Marko it will be possible to see how the cultural memory of one hero was migrating, reflecting in different minds and stories.

Keywords: Marko Kraljević, historical memory, cultural hero, Slavic world.

Биљана ШИМУНОВИЋ БЕШЛИН

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ДЕВОЈКА СА ГИТАРОМ – АНА МАРЛИ, ПОЛИХИМНИЈА ОТПОРА

Сажетак: У раду су изложени резултати истраживања биографије руске емигранткиње која је за време Другог светског рата компоновала две песме које се могу сврстати у химне отпора. Ана Марли (Анна Марли) рођена је као Ана Јурјевна Бетулинска (Анна Юрьевна Бетулинская), 30. октобра 1917. године, у Петрограду. Постала је емигранткиња када је имала само две године. Детињство и младост провела је у Француској, у колонији припадника првог таласа руске емиграције из највишег друштвеног слоја, формираној на Азурној обали. Још у детињству је показала таленат за музику (певање, свирање, компоновање, плес). Прву гитару добила је на поклон као девојчица и тај инструмент је постао њен заштитни знак. Врло млада започела је самосталну музичку каријеру у Паризу, али је већ 1940. поново морала да емигрира, сада у Енглеску. У Лондону је за време Другог светског рата компоновала две химне отпора. Песма коју је изводила у једном лондонском клубу, одабрана је у мају 1943. за музичку најаву програма Радио Лондона на француском језику, под насловом „Част и отаџбина“ („Honneur et Patrie“). Та песма, позната под насловом „Песма партизана“ („Le Chant des Partisans“) или „Партизани – песма ослобођења“ („Les Partisans – Chant de la Liberation“), за време рата била је химна француског покрета отпора. Приближно у исто време компоновала је и баладу под насловом „Исповест партизана“ („La complainte du partisan“). У Француској је добила високо одликовања за заслуге у борби за ослобођење, али није остала у својој другој домовини. Шездестих година XX века постала је америчка држављанка. У својој педесетој години била је само сведок неочекиване трансформације баладе „Исповест партизана“ у универзалну химну отпора, захваљујући канадском музичару Ленарду Коену. Умрла је почетком 2006. у градићу на Аљасци, где се преселила да би била ближе родној земљи, Русији. Дочекала је да види зборник руских превода њених аутобиографских записа, преписке и поезије под насловом Пут кући (Дорога домой), који је објављен у Москви 2004. године.

Кључне речи: Руска емиграција у Европи после Првог светског рата, песме отпора за време Другог светског рата, Ана Марли–Ана Јурјевна Бетулинска Марли (Анна Марли – Анна Юрьевна Бетулинская).

Biļjana ŠIMUNOVIĆ BEŠLIN

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

A GIRL WITH A GUITAR. ANA MARLY, POLYHYMNIA OF THE RESISTANCE

Abstract: The paper presents the biography of a Russian emigrant who composed two anthems of the resistance during the Second World War. Anna Marly was born as Ana Jurjevna Bethulinska (Анна Юрьевна Бетулинская) on October 30, 1917, in St. Petersburg. She became an emigrant when she was only two years old. Childhood and youth was spent in France, in a colony of members of the first wave of Russian emigration after the October Revolution, consisted of the

members of the highest social class and intellectuals, formed on the Cote d'Azur. Her talent for music (singing, playing, composing, and dancing) was obvious since early childhood. She got the first guitar as a gift and this instrument became her trademark. As a very young girl she began an independent music career in Paris, but in 1940 she had to emigrate again, this time to the United Kingdom. In wartime London she composed two songs of the resistance. One song she performed in a London club was selected in May 1943 to be the musical announcement of Radio London's French-language program entitled „Honor and the Fatherland“ („Honneur et Patrie“). This song, known as the „Song of the Partisans“ („Le Chant des Partisans“) or „Partisans - the Song of Liberation“ („Les Partisans – Chant de la Liberation“), became the anthem of the French resistance movement during the Second World War, and became an unofficial national anthem after the war. In spring 1943 she composed another song, a ballade entitled „The lament of the partisan“ („La complainte du partisan“). Like „The Song of Liberation“, this song played a significant role during the Second World War in France. Anna Marly was honored for her services in the struggle for the liberation of France (1965), and awarded the Order of the Legion of Honor (1980). Nevertheless, after the Second World War, she did not stay in her second homeland. In the mid sixties she was granted American citizenship and since then she lived in the United States. At the end of the sixties, she became a silent witness to the unexpected transformation of ballade „The lament of the partisan“ in to the universal anthem of resistance, due to the version made by Canadian musician Leonard Cohen. Ana Marley died in early 2006 in a small town in Alaska, where she moved to be closer to her motherland, Russia. She lived long enough to see the collection of Russian translations of her autobiographical notes, letters and poetry entitled *The Road Home* (Дорога домой), which was published in Moscow in 2004.

Keywords: Russian emigration in Europe after the First World War, songs of the resistance in the Second World War, AnnaMarly – Анна Юрьевна Бетулинская Марли.